Necid Yayınları

Selef-i Sâlihîn Akîdesi

Ebu Muhammed

Abdullah b. Abdulhamid b. Abdulmecid el-Eserî

بسم الله الرحمن الرحيم

ÖNSÖZ

Hamd, Allah'a mahsustur. O'na hamdeder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz.Nefislerimizin şerrinden ve amel-lerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız.Allah kimi hidâyete iletirse, onu saptıracak hiç kimse yoktur, kimi de saptırırsa onu hidâyete iletecek hiç kimse yoktur. Allah'tan başka hakkıyla ibâdete lâyık hiçbir hiçbir ilahın olmadığına, O'nun bir olduğuna ve ortağının olmadığına, Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şehâdet ederim.

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ} [سورة آل عمران الآية: 102]

"Ey îmân edenler! Allah'tan nasıl korkmak gereki-yorsa öyle korkun ve ancak müslümanlar olarak ölün."[1]

{يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُواْ رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُواْ اللّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ إِنَّ اللّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا} [سورة النساء الآية: 1]

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da eşini var eden, her ikisinden de birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun.Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağını kesmekten de sakının.Şüphesiz ki Allah üzerinizde gözetleyecidir."[2]

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلاً سَدِيدًا * يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا} [سورة الأحزاب الآيتان:70-71]

"Ey îmân edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin ki, O da amellerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın.Kim Allah'a ve Rasûlü'ne itaat ederse, büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur."[3]

Hiç şüphesiz ki sözlerin en doğrusu, Allah'ın sözü, yolların en hayırlısı, Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in yoludur. İşlerin en şerlisi sonradan uydurulanlardır.Sonradan uydurulan her şey bid'attir, her bid'at sapıklık, her sapıklık da ateştedir.[4]

Müslüman Kardeş!

Bu satırlar, **"Ehl-i Sünnet vel-Cemaati teşkil eden selef-i sâlih'in akidesi"**ne dâir birtakım özlü sözlerden ibârettir.[5]

İslâm ümmetinin bugün yaşamakta olduğu dağınıklık, günümüz fırka ve cemaatlerinde varolan dağınıklık ve ayrılık, bu eserin derlenip yazılmasına sebep teşkil etmiştir.Bu fırka ve cemaatlerin her biri,

---

[1] Âl-i İmrân Sûresi: 102

[2] Nisâ Sûresi: 1

[3] Ahzâb Sûresi: 70-71

[4] Bu başlangıca, "Hutbetul-Hâce" adı verilir.Yapılmak istenen her işten önce söylenmesi meşrû kılınmıştır.Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem- bu başlangıcı, ister bir nikah hutbesi olsun,ister Cuma hutbesi olsun,isterse dînleriyle ilgili konularda olsun, konuş-maya başlamadan önce ashâbına böyle söylemelerini öğretirdi.Bu hutbe,İbn-i Mâce, Nikah, Nikah Hutbesi Babı, Tirmizî, Ebû Dâvûd ve Nesâî'nin sünenlerinde yer aldığı gibi, Ebû Ya'lâ, müsnedinde, Taberânî, "Mu'cemul-Kebîr"de,Beyhakî, süneninde, İmam Ahmed, müsnedinde rivâyet etmişlerdir.Bunun bir bölümünü de Müslim, sahihinde, Cuma, Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'in Cuma hutbesi babında zikretmiştir. Hadislerin kaynakları konusunda geniş bilgi için hadisçi, büyük âlim Muhammed Nâsıruddîn el-Elbânî'nin "Hutbetul-Hâce" adlı eserine bakınız.

[5] Bkz: Prof.Dr. Nâsır b. Abdulkerim el-Akl; "Ehl-i Sünnet vel-Cemaat Akîdesi Hakkındaki Araştırmalar ve Çağdaş İslâmî Hareketlerin Bu Akîdeye Göre Konumu".Dr.Ömer b. Süleyman el-Aşkar "Allah için Akîde".

kendi inanç ve sistemine çağırarak kendi cemaatini tezkiye etmektedir. Durum öyle bir karmaşık bir hale gelmiş ki, insanlar kime uymak ve kimi örnek almak gerektiği konusunda şaşkın bir hale gelmişlerdir.

Lâkin Allah'a hamdolsun ki, bu ümmette hâlâ hayır vardır ve onun hayrı asla bitip tükenmeyecektir.Zira kıyâmetin kopacağı vakte kadar bu ümmetten hidâyet ve hakka sımsıkı sarılan bir kesim var olmaya devam edecektir.

Nitekim Peygamber*-sallahu aleyhi ve sellem-* bunu şöyle haber vermektedir:

((لاَ تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ لاَ يَضُـرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ كَذَلِكَ))

[رواه مسلم]

"Ümmetimden bir kesim hak üzere muzaffer olarak kalmaya devam edecektir.Onları yardımsız bırakanların onlara zararı olmaz; ta ki onlar bu hal üzere iken Allah'ın emri gelinceye (kıyâmet kopuncaya) **kadar."**[6]

Yine Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-* şöyle buyurmaktadır:

((مَثَلُ أُمَّتِي مَثَلُ الْمَطَرِ، لاَ يُدْرَى أَوَّلُهُ خَيْرٌ أَمْ آخِرُهُ))

[رواه الترمذي، وصححه الألباني]

"Ümmetim yağmura benzer. Onun (yağmurun) **başı mı, yoksa sonu mu daha hayırlıdır** (faydalıdır)**, bilinmez."**[7]

İşte bu sebeple Rasûlullah*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in getirmiş olduğu, sahâbe, tâbiîn ve onlara güzel bir şekilde uyan neslin *-Allah Teâlâ bizleri de onlardan kılsın-* uygulamış oldukları gerçek İslam'a bağlı kalan bu mübârek kesimi bilmemiz gerekir.Bu cemaat, Fırka-i Nâciye (kurtuluşa eren fırka), Taife-i Mansûra (ilahi yardıma mazhar olan tâife) olarak bilinir.Bu fırka, **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**, **Ehl-i Hadis**, **Ehl-i Eser ve İttibâ'** olarak da nitelendirilir.Bunlar ise Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-* ve ashâbının izlemiş olduğu yol üzere olan kimselerdir.

İşte bu noktadan hareketle **"el-Müyesser fi Akîdetis-Selefis-Sâlih"**[8] adlı kitabımdan özetlediğim ve **"Vecîz"** adını verdiğim bu özlü çalışmayı ortaya çıkarmak için elimi çabuk tuttum.Bu kitabımı adâlet, ilim, sünnete uyma ve bu konuda imâmetine tanıklık edilen selef imamların, Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in sünnetinden seçip çıkara-rak nesilden nesile aktardıkları kitaplardan derledim.Her okuyucunun, özellikle de mübârek İslamî uyanışın yetişmek-te olan gençleri bu **"Vecîz"**den faydalanabilmesi için onu özlü bir ifâde ile kolay ve açık bir uslupla yazılmasına gayret ettim.Bununla birlikte imkan ölçüsünde selef imam-larından nakledilegelmiş şer'î lafızlara bağlı kalmaya da gayret ettim.Tâ ki dînine bağlı genç ile yeni hidâyete ermiş kimse için kolay bir şekilde selef akîdesini özlü olarak öğren-mesine yardımcı olabilsin.Çünkü akîde ilmi, biri diğerine bağlı zincir halkalarına benzer ki bir müslüman, akîdenin özünü anlayıp kavrayamazsa, akîdenin detaylarını anlayıp kavrayamaz.

---

[6] Müslim

[7] Hadisi Tirmizî rivâyet, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

[8] Allah Teâlâ'dan, yakın bir zamanda bu kitabı yayınlamayı bize kolay kılmasını dileriz.

Ben, açıklanmasını gerekli gördüğüm şeylerden başka, kendiliğimden herhangi bir şey eklemedim. Ayrıca bu kitabın sonunda, bu **“Vecîz”**in hazırlanışında dayan-dığım kaynakların listesini de koyduğuma dikkat çekmek isterim.

Son olarak, bu **“Vecîz”**i tamamlayabilme başarısını ihsan ettiğinden dolayı Allah Teâlâ'ya hamd ve şükür eder, bu mütevâzi çalışmanın müslümanların bozulan inançları-nın düzeltilmesine yardımcı olup onu müslümanlara faydalı kılmasını, Allah’ın Kitabı ve Rasûlü*-sallallahu aleyhi ve sellem-*’in sünnetine dönüş için itici bir güç kılmasını niyaz ederim.

Aynı şekilde görüş belirtmek yahut gözden geçirmek ya da öğüt vermek suretiyle bu çalışmanın tamamlanma-sında yardımcı olan herkese teşekkür ederim.Bunların başında ise kitabı okuyup ona birer takdim yazan Kâbe imamı değerli âlim muhterem Suud b. İbrahim eş-Şureym ile değerli âlim muhterem Muhammed b. Cemil Zeyno gelmektedir.Allah Teâlâ onlara en güzel bir şekilde mükâfatlarını versin.

Bu kitap, değerli okuyucuya sunduğum basit bir çalışmadır.Eğer bu kitapta doğru sözler söylemişsem, bu Allah’tandır, yardım da ancak O’ndan dilenir. Şâyet hata etmişsem, bu da nefsimden ve şeytandandır.Burada düzeltilmesi gereken şeyleri bulan kimsenin, bana öğüt vermekten kaçınmamasını ümit ederim.

Allah Teâlâ'dan amelimi vechi kerîmine hâlis kılma-sını, benden kabul buyurup onu müslümanlara faydalı kılmasını niyaz ederim.Ben, Allah'ın kitabına, Peygamberi *-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in sünnetine ve selef-i sâlihimizin anlayışına aykırı hareket etmekten uzak olduğumu belirti-rim. Şayet kastım olmayarak böyle bir şey olmuşsa, hayatta iken de, ölümümden sonra da ondan döndüğümü ifâde ederim.

Allah Teâlâ'nın salat ve selâmı, Peygamberimiz Muhammed’e, âline ve bütün ashâbının üzerine olsun.

Ebu Muhammed

Abdullah b. Abdulhamid b. Abdulmecid el-Eserî

Zülhicce, 1416

GEREKLİ BAZI TANIMLAR

Akîde'nin Tanımı

Akîde, sözlük olarak; rabtetmek, bağlamak, sağlam-laştırmak, iyice bağlamak, güçlü bir şekilde bağlamak, birbirine kenetlemek, birbirine sıkı sıkıya kaynaşmak ve tesbit etmek anlamına gelen **"akd"** kelimesinden gelmek-tedir.Yakîn (kesin bilgi) ve cezm (kesin kararlılık) da bu anlamdadır.

Akd, çözmenin zıttıdır.Örneğin ukdetu'l-yemin ile ukdetu'n-nikâh (yemin etmek, nikâh akdi) de buradan gelmektedir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{لاَ يُؤَاخِذُكُمُ اللّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَـكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَّدتُّمُ الأَيْمَانَ} [سورة المائدة الآية: 89]

"Allah, kasıtsız olarak ağzınızdan çıkan yeminleriniz-den dolayı sizi sorumlu tutmaz.Fakat bilerek yaptığınız (bağladığınız) **yeminlerinizden dolayı sizi sorumlu tutar."**[9]

"**Akîde:** İnanan kimse nezdinde, şüphe kabul etmeyen hüküm demektir.

Dîndeki akîde ise; Allah Teâlâ'nın varlığına ve peygamberlerin Allah Teâlâ tarafından gönderildiğine olduğuna inanmak gibi, -amelin dışında kalan- itikad edilen (inanılan) şey demektir. Çoğulu, **Akâid**'dir."[10]

Özetle ister hak olsun, ister bâtıl olsun, insanın kalbin-den kesin olarak kabul ettiği şey akîdedir.

Terim olarak ise, hiçbir şüphenin yer almadığı ve hiçbir tereddüdün karışmadığı kesin bir yakîn olabilmesi için, kalbin tasdik etmesi ve nefsin huzurla kabul etmesi gereken hususlardır.

Yani akîde, inanan kimse nezdinde hiçbir şüphe ve tereddüt sözkonusu olmayan kesin inanç demektir. Akîdenin, hiçbir şüphe ve zannı kabul etmeyen gerçeğe uygun olması gerekir.Eğer bilgi, kesin bir yakîn derecesine ulaşmazsa, ona akîde denilemez.

Akîde denilmesinin nedeni; insanın o şeyin üzerine adeta kalbini düğümlemiş olmasından dolayıdır.

İslâm akîdesi; Allah'ın rubûbiyet, ulûhiyet, isim ve sıfatlarına, meleklerine,kitaplarına,peygamberlerine, âhiret gününe, hayrı ve şerri ile kadere, gayba dâir sabit olmuş diğer konulara, dînin esaslarına, Selef-i Sâlih'in üzerinde icma ettiği konulara kesin olarak inanmak, emir, hüküm ve itaat konusunda Allah Teâlâ'ya tam teslim olmak ve elçisi Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'e uymaktır.

İslam akîdesi, mutlak anlamda kullanıldığında Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat inancı anlaşılır.Çünkü Allah Teâlâ'nın kulları için dîn olarak beğenip seçtiği İslâm, odur. Sahâbe, tabiîn ve onlara en güzel bir şekilde uyanların oluşturduğu en faziletli üç neslin kabul ettiği akîde de budur.

İslâm akîdesinin Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat tarafından kabul edilen, onunla eş anlamlı ve ona delâlet eden başka birtakım isimleri daha vardır: **Tevhid**, **Sünnet**, **Usuluddin**, **el-Fıkhul-Ekber**, **Şeriat** ve **Îmân** bunların bazılarıdır.

---

[9] Mâide Sûresi: 89

[10] Şu sözlüklere bakınız: Lisânul-Arab, el-Kâmûsul-Muhît ve el-Mu'cemul-Vasît, "ayn, kaf, dal" maddesi

Ehl-i Sünnet'in akîde ilmi hakkında kullandıkları en çok bilinen isimler bunlardır.[11]

[11] Bkz: Prof.Dr. Nâsır b. Abdulkerim el-Akl; "Ehl-i Sünnet vel-Cemaat Akîdesi Hakkındaki Araştırmalar ve Çağdaş İslâmî Hareketlerin Bu Akîdeye Göre Konumu". Dr. Ömer b. Süleyman el-Aşkar "Allah için Akîde".

SELEF KELİMESİNİN TANIMI

Selef kelimesi, sözlük olarak geçen, önceden geçip giden demektir. Yine geçip gitmiş cemaat veya yürüyüşte önden gitmiş topluluk anlamındadır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{انتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ * فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِلآخِرِينَ} [سورة الزخرف: 55-56]

"Onlar (isyan etmek ve Musa'yı yalanlamak sûreti ile) **bizi öfkelendirince, kendilerinden intikam aldık, hepsini suda** (denizde) **boğduk.Böylelikle onları** (kendilerinden) **sonra gelenler için bir selef** (geçmiş topluluk) **ve bir ibret kıldık."[12]**

Yani onların amelleri gibi amelde bulunanlardan önce geçmiş selef kıldık.Bu ise onlardan sonra gelenler için, onlardan ibret alsınlar ve başkaları da onların bu durumlarından öğüt alsınlar diyedir.

Selef: Yaş ve fazilet itibariyle kişiden daha ileri merte-bede bulunan, ondan önce gelmiş geçmiş ataları ve akrabaları demektir. İşte bundan dolayı tâbiînin ilk nesline de selef-i salih adı verilmiştir."[13]

Terim olarak tanımına gelince:

İtikad âlimleri tarafından **"selef"** lafzı genel anlamda kullanıldığında sahâbe veya sahâbe ve tâbiîn veya imâmetleri, faziletleri, sünnete uyuşları, bu husustaki imâmetleri, bid'atten sakınmak ve ondan çekinmek özellikleri kabul edilmiş önder imamlar arasından onlara uyanlar ile imâm oluşları dindeki durumlarının önemi hususunda ümmetin ittifak ettiği kimselerden sahâbe, tâbiîn ve etbâut-tâbiîn kastedilir. Bundan dolayı ilk nesile **"selef-i salih"** denilmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَن يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا} [سورة النساء الآية: 115]

"Her kim, kendisine doğru yol (hak) **belli olduktan sonra Rasûle aykırı davranır ve mü'minlerin yolundan başka bir yolu izlerse, onu o yöneldiği şeyle başbaşa bırakırız ve onu cehenneme girdiririz. Orası, ne kötü bir dönüş yeridir."[14]**

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmaktadır:

{وَالسَّابِقُونَ الأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُم بِإِحْسَانٍ رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُواْ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ} [سورة التوبة الآية: 100]

"(Allah'a ve Rasûlüne îmânda insanları) **geçen Muhâcir ve Ensar ile onlara güzellikle uyanlardan Allah râzı olmuştur.Onlar da O'ndan râzı olmuşlardır.**(Allah) **onlar için orada ebediyyen kalmak üzere altlarından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır.İşte bu, en büyük kurtuluştur."[15]**

Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-* de bu konuda şöyle buyurmuştur:

---

[12] Zuhruf Sûresi: 55-56

[13] Şu sözlüklere bakınız: Lisânul-Arab, el-Kâmûsul-Muhît ve el-Mu'cemul-Vasît, "sîn,lâm, fe" maddesi.

[14] Nisâ Sûresi: 115

[15] Tevbe Sûresi: 100

((خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ))

[رواه البخاري ومسلم]

“İnsanların en hayırlısı, benim dönemimde yaşa-yandır. Sonra onlardan sonra gelenler, sonra da onlardan sonra gelenlerdir.”[16]

Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem-* ile ashâbı ve onlara en güzel bir şekilde uyanlar, bu ümmetin selefleridir.Rasûlullah *-sallallahu aleyhi ve sellem-*, ashâbı ve onlara en güzel bir şekilde uyanların dâvet ettiği şeyin benzerine dâvet eden herkes de selef'in izlediği yol üzeredir.

Bu konuda bir zaman sınırlamasına gitmek şart değildir.Aksine şart, akîde, ahkâm ve yaşayış itibariyle kitap ve sünnete selef'in anlayışı ile uygun olmasıdır.Kitap ve sünnete uygun düşen herkes selef'e uyan kimselerdendir. İster zaman ve mekân itibariyle kişi ile onlar arasında bir uzaklık bulunsun.Onlara aykırı davranan kimse, onlarla birlikte yaşamış olsa bile onlardan değildir. Selef-i Sâlih'in önderi, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem-*'dir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ} [سورة الفتح من الآية: 29]

"Muhammed Allah'ın Rasûlüdür.(Dîninde) **onunla birlikte olanlar kâfirlere karşı çetin ve katı,kendi aralarında** (birbirlerine) **merhametlidirler.Sen onları,** (namazlarında Allah için) **rükûya varan ve secde edenler, Allah'tan bir lütuf ve rızâ isteyenler olarak görürsün.**(Onların Allah'a itaatleri) **yüzlerindeki secde izinden bellidir.Bu onların Tevrat'taki vasıflarıdır."[17]**

Allah Teâlâ kendisine itaat ile Rasûlüne itaati birlikte zikrederek şöyle buyurmaktadır:

{وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُوْلَـئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِم مِّنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاء وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَـئِكَ رَفِيقًا} [سورة النساء الآية: 69]

"Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse, işte onlar Allah'ın kendilerine nimetler verdiği peygamberler, sıddîk-lar, şehidler ve sâlihlerle birliktedirler.Onlar ne iyi arkadaştırlar!"

Allah Teâlâ, Rasûlüne itaati kendisine itaat olarak kabul ederek şöyle buyurmaktadır:

{مَّنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَن تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا} [سورة النساء الآية: 80]

"Kim Peygambere itaat ederse (Onun dâvetine icâbet ederse)**, gerçekte Allah'a itaat etmiş olur** (O'nun emrini yerine getirmiş olur)**.Kim de yüz** (Allah'a ve Rasûlüne itaat etmekten) **çevirirse,** (ey Muhammed!) **Biz, zaten seni onların üzerine bir gözetleyici olarak göndermedik."[18]**

Allah Teâlâ, Rasûle itaatsizliğin amelleri boşa çıkartacağını haber vererek şöyle buyurmaktadır:

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ} [سورة محمد الآية: 33]

---

[16] Buharî ve Müslim
[17] Fetih Sûresi: 29
[18] Nisâ Sûresi: 80

"Ey îmân edenler! (Emir ve yasaklarını yerine getir-mek sûretiyle) **Allah'a itaat edin, Rasûle itaat edin ve amellerinizi** (küfür ve isyanla) **boşa çıkarmayın."**[19]

Allah Teâlâ, Peygamberinin emrine aykırı hare-ket etmeyi bize yasaklayarak şöyle buyurmaktadır:

{وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُّهِينٌ} [سورة النساء الآية: 14]

"Kim Allah'a ve Rasûlüne isyan eder, sınırlarını aşarsa, onu orada kalmak üzere bir ateşe koyar. Üstelik onun için alçaltıcı bir azap da vardır."[20]

Allah Teâlâ, Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-* bize neyi emretmişse onu almamızı, neyi de yasaklamışsa onu terketmemizi emrederek şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ} [سورة الحشر من الآية: 7]

"Peygamber size ne verdi ise onu alın, neyi de yasakladı ise ondan sakının.Allah'tan korkun, çünkü Allah, azabı çok çetin olandır."[21]

Allah Teâlâ, bzie Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'i hayatımızın her alanında hakem kılıp onun hükmüne başvurmayı emrederek şöyle buyurmaktadır:

{فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّىَ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُواْ فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسْلِيمًا} [سورة النساء الآية: 65]

"Hayır! Rabbine yemîn olsun ki onlar aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem kılıp,sonra da verdiğin hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyetle (senin hükmüne) **teslim olmadıkça îmân etmiş olmazlar."**[22]

Allah Teâlâ, Peygamberi Muhammed*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in en mükemmel, en güzel örnek, uyulması ve örnek alınması gereken en iyi şahsiyet olduğunu bize bildirerek şöyle buyurmaktadır:

{لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا} [سورة الأحزاب الآية:21]

"(Ey mü'minler!) **Hiç şüphesiz ki sizin için, Allah'ı ve âhiret gününü ümit eden, Allah'ı çokça ananlar için, Allah'ın elçisinde pek güzel bir örnek vardır."**[23]

Allah Teâlâ kendi rızâsını, Rasûlünün rızası ile birlikte zikrederek şöyle buyurmaktadır:

{وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَن يُرْضُوهُ إِن كَانُواْ مُؤْمِنِينَ} [سورة التوبة الآية: 62]

"Oysa (îmân etmek sûretiyle) **Allah ve Rasûlünü hoşnut etmeleri, -gerçekten mü'min olsalardı- daha uygun ve doğru olurdu."**[24]

[19] Muhammed Sûresi: 33
[20] Nisâ Sûresi: 14
[21] Haşr Sûresi: 7
[22] Nisâ Sûresi: 65
[23] Ahzâb Sûresi: 21
[24] Tevbe Sûresi: 62

Allah Teâlâ, Rasûlü Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'e uyulmasını, kendisinin sevgisine mazhar olmanın bir alameti kılarak şöyle buyurmaktadır:

{قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ} [سورة آل عمران الآية: 31]

"(Ey Muhammed!) **De ki: Gerçekten Allah'ı seviyor-sanız bana uyun** (ve bana îmân edin) **ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah** (kullarının) **günahları**(nı) **bağışlayandır,** (onlara) **merhamet edendir."[25]**

İşte bundan dolayı, selef-i sâlih herhangi bir konuda anlaşmazlığa düştükleri zaman başvurdukları kaynak, Allah'ın kitabı ve Rasûlünün sünneti idi.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً} [سورة النساء من الآية: 59]

"Aranızda herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşer-seniz, gerçekten Allah'a ve âhiret gününe îmân ediyorsanız, o konuda hüküm vermek için onu Allah'(ın kitâbı Kur'an)**a ve elçisi** (Muhammed-*sallallâhu aleyhi ve sellem*-'in sünneti)**ne götürün.Allah'**(ın kitâbı Kur'an)**a ve elçisi** (Muhammed-*sallallâhu aleyhi ve sellem*-'in sünneti)**ne götürmek; sizin için** (ayrılığa düşüp görüş-lerinizle hareket etmenizden) **daha hayırlı, sonuç bakımından da daha güzeldir."[26]**

Rasûlullah-*sallallâhu aleyhi ve sellem*-'den sonra selef'in en fazîletlileri, dinlerini inanarak ve ondan ihlasla öğrenen sahâbedir.

Nitekim Allah Teâlâ, azîz kitabında onları şöyle nitelendirmektedir:

{مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُم مَّن قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلاً} [سورة الأحزاب الآية: 23]

"Mü'minler arasında Allah'a verdikleri sözde içten-likle sebat eden nice yiğitler vardır.Onlardan kimisi sözünü yerine getirerek o yolda canını vermiş (şehit olmuş)**, kimisi de** (zafer kazanmayı ya da şehît olmayı) **beklemektedir. Onlar** (Allah'a verdikleri sözü) **değiştirmemişlerdir."**[27]

Daha sonra selef'in en fazîletlileri, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in haklarında şöyle buyurduğu faziletli kılınan ilk üç nesil arasında sahâbeden sonra gelenler gelir:

((خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ))

[رواه البخاري ومسلم]

"İnsanların en hayırlısı, benim çağımda yaşayanlardır. Sonra onlardan sonra gelenler, sonra onlardan sonra gelenlerdir."[28]

Îmânlarındaki doğruluk ve ibâdetlerindeki ihlas sebebiyle sahâbe ve tâbiîne uymak, başkalarından önce gelir.Zirâ akîdenin bekçileri,şeriatın koruyucuları ve söz ve davranışlarıyla ona göre hareket edenler,

---

[25] Âl-i İmrân Sûresi: 31
[26] Nisâ Sûresi: 59
[27] Ahzâb Sûresi: 23
[28] Buhârî ve Müslim

onlardır.Bundan dolayı Allah Teâlâ, dînini yaymak ve Peygamberi Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in sünnetini tebliğ etmek için onları seçmiştir.

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmuştur:

((تَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلاَثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً كُلُّهُمْ فِي النَّارِ إلاَّ مِلَّةً وَاحِدَةً، قَالُوا: وَمَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır.Bir tanesi dışında hepsi ateştedir.O fırka kimlerdir, ey Allah'ın Rasûlü?" diye sordular.Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-**: "Benim ve ashâbımın üzerinde bulunduğu yol üzere olanlardır."**[29]

Hem selef-i sâlih'e nisbetle, hem de bu kimse ile selef'in yoluna aykırı hareket eden ve onların yolundan başka yola uyanlardan ayırt etmek için diğer asırlarda selef-i sâlih'e uyan ve onların yollarını izleyen herkese, **"selefî"** adı verilir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَن يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا} [سورة النساء الآية: 115]

"Kendisine doğru yol apaçık belli olduktan sonra kim Peygamber'e karşı gelir ve mü'minlerin yolundan başka bir yola uyup giderse, onu o yolda bırakırız ve cehenneme sokarız. Orası ne kötü bir dönüş yeridir!"[30]

Her müslüman, onlara mensup olmaktan sadece iftihar eder.

"Selefîlik lafzı, artık İslâm'ı algılamak, anlamak ve uygulamak hususunda selef-i sâlih'in izlediği yolun özel ismi haline gelmiştir.Buna göre selefîlik kavramı,Allah'ın kitabına ve Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in sünnetinden sâbit olan hususlara selef'in anlayışına uygun olarak, tam anlamıyla sımsıkı sarılan kimseler hakkında kullanılır.

---

[29] Hadisi Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.
[30] Nisâ Sûresi: 115

EHL-İ SÜNNET VEL-CEMAAT'İN TANIMI:

Sünnet kelimesi sözlük olarak: **"Senne'l-emra" "bir işi açıkladı"** anlamındadır.

Sünnet, ister övülen, ister yerilen olsun, izlenen yol ve gidiş anlamındadır.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in şu sözü bu anlamdadır:

((لَتَتَّبِعُنَّ سَنَنَ مَنْ قَبْلَكُمْ شِبْرًا بِشِبْرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ))

[رواه البخاري ومسلم]

"Sizden öncekilerin (yahûdî ve hıristiyanların dîn ve dünya ile ilgili) **yollarına karış karış ve arşın arşın uyacaksınız."[31]**

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in şu sözü de bu anlamda kullanılmıştır:

((مَنْ سَنَّ فِي الإِسْلاَمِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْءٌ وَمَنْ سَنَّ فِي الإِسْلاَمِ سُنَّةً سَيِّئَةً كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا وَوِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْءٌ)) [رواه مسلم]

"Kim İslam'da güzel bir sünnet ortaya koyarsa, ona hem o güzel sünnetin sevabı, hem de ondan sonra onunla amel edenlerin sevabı -onların ecirlerinden hiçbir şey eksiltilmeksizin- verilir.Kim de İslam'da kötü bir sünnet ortaya koyarsa, ona hem o kötü sünnetin günahı, hem de ondan sonra onunla amel edenlerin günahı -onların günahlarından hiçbir şey eksiltilmeksizin- verilir."[32]

Yani bir yaşayış tarzı ortaya koyarsa, demektir.[33]

Sünnet kelimesi terim olarak; Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in ve ashâbının ilim, itikad, söz, davranış ve takrir gibi konularda izledikleri yol demektir.

Yine sünnet kelimesi, ibâdet ve itikadlardaki sünnet-ler hakkında da kullanılır. Sünnetin karşıtı; bid'attir.

Nitekim Peygamber-*sallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ بَعْدِي فَسَيَرَى اخْتِلاَفًا كَثِيرًا فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الْمَهْدِيِّينَ الرَّاشِدِينَ))

[رواه أبو داود وصححه الألباني]

"Zira gerçek şu ki sizden kim benden sonra yaşarsa, (dînde) **pek çok ayrılıklar görecektir.Size benim ve doğru yolu bulmuş, hidâyet üzere olan halifelerin sünnetine sımsıkı sarılmanızı tavsiye ederim."[34]**

Cemaat kelimesi sözlük olarak, bir şeyin parçalarını birbirine yaklaştırmak sûretiyle toplamak, bir araya getir-mek, katmak ve eklemek demek olan cem' kelimesinden alınmıştır.Ben onu cem' ettim, o da cem' oldu, denilir.

Cemaat kelimesi, ictimâ'dan türemiştir.Ayrılıp dağılmanın ve ayrılığın karşıtıdır.

---

[31] Buhârî ve Müslim

[32] Müslim

[33] Şu sözlüklere bakınız:Lisânul-Arab,el-Kâmûsul-Muhît ve el-Mu'cemul-Vasît, "sîn,nûn, nûn" maddesi.

[34] Ebû Dâvûd rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

Cemaat, çok sayıdaki insan topluluğu anlamına geldiği gibi, belli bir amaç uğruna toplanmış bir kesim insan anlamında da kullanılır.

Yine cemaat, herhangi bir iş üzere toplanmış olan topluluk anlamında da kullanılır.[35]

Cemaat kelimesi terim olarak, müslümanların cemaati demek olup,bunlar da sahâbe, tabiîn ve kıyâmet gününe kadar onlara en güzel bir şekilde uyan, kitap ve sünnet etrafında toplanmış, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in açık ve gizli izlediği yoldan giden bu ümmetin selefi (ilk müslümanları) demektir.

Allah Teâlâ, mü'min kullarına cemaat olmalarını, birbirleriyle kaynaşıp yardımlaşmalarını emir ve teşvik etmiş, onlara tefrikayı, ayrılığı ve birbirine düşmanlık etmeyi yasak-layarak şöyle buyurmaktadır:

{وَاعْتَصِمُواْ بِحَبْلِ اللّهِ جَمِيعًا وَلاَ تَفَرَّقُواْ} [سورة آل عمران من الآية: 103]

"Allah'ın ipine toptan sarılın ve ayrılıp dağılmayın."[36]

{وَلاَ تَكُونُواْ كَالَّذِينَ تَفَرَّقُواْ وَاخْتَلَفُواْ مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ} [سورة آل عمران الآية: 105]

"(Ey mü'minler!) **Siz, kendilerine apaçık deliller gel-dikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler** (yahûdî ve hıristiyanlar) **gibi olmayın."[37]**

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((وَإِنَّ هَذِهِ الْمِلَّةَ سَتَفْتَرِقُ عَلَى ثَلاَثٍ وَسَبْعِينَ، ثِنْتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ وَهِيَ الْجَمَاعَةُ))

[رواه أبو داود وصححه الألباني]

"Şüphesiz ki bu ümmet yetmiş üç fırkaya ayrıla-caktır.Bunların yetmiş ikisi cehennemde, bir tanesi ise cennette olacaktır ki o da, cemaattir."[38]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- yine şöyle buyurmaktadır:

((عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ، وَإِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ، وَهُوَ مِنْ الاِثْنَيْنِ أَبْعَدُ، مَنْ أَرَادَ بُحْبُوحَةَ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزَمْ الْجَمَاعَةَ، مَنْ سَرَّتْهُ حَسَنَتُهُ وَسَاءَتْهُ سَيِّئَتُهُ فَذَلِكُمْ الْمُؤْمِنُ)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Cemaatle birlikte olun, (mümkün olduğunca) **cemaati terketmekten sakının. Şüphesiz ki şeytan tek başına kalan** (cemaati terkeden) **ile beraberdir.İki kişiden ise uzaktır. Kim cennetin ortasını istiyorsa, cemaatle birlikte olsun.İyilik yaptığında ona sevinen,kendisinden bir kötülük vukû bulduğunda ise ona üzülen kimse, mü'mindir."[39]**

Kıymetli sahâbî Abdullah b. Mesud-*Allah ondan râzı olsun*- şöyle demiştir:

" Sen, tek başına olsan dahi hakka uygun olan şey, cemaattir."[40]

---

[35] Şu sözlüklere bakınız: Lisânul-Arab,el-Kâmûsul-Muhît ve el-Mu'cemul-Vasît,"cîm,mîm, ayn" maddesi.
[36] Âl-i İmrân Sûresi: 103
[37] Âl-i İmrân Sûresi: 105
[38] Ebu Dâvûd rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.
[39] Hadisi Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.
[40] Hadisi el-Lâlekâî "Ehl-i Sünnet vel-Cemaatin İtikâd Esaslarının Şerhi"nde rivâyet etmiştir.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat:

Buna göre **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**, Peygamber -*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in sünnetine, ashâbının, onlara uyan ve onları izleyenlerin yoluna, itikad, söz ve amel hususlarında sımsıkı sarılanlar, sünnete dosdoğru uyan ve bid'atlerden uzak duran kimselerdir. Onlar, kıyâmet gününe kadar düşmanlarına gâlip gelecek ve ilâhi yardıma mazhar olacaklardır.Onlara uymak hidâyet, aykırı hareket etmek ise dalâlettir.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, birtakım nitelik ve özellikleriyle diğer fırkalardan ayrılırlar ki bazıları şunlardır:

1. Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, akîde veya ahkâm veyahut da yaşayış bakımından, ifrat ile tefrit, aşırı gitmek ile katılık arasında vasat ve itidal üzere olanlardır.Bu ümmet, diğer milletler arasında vasat olduğu gibi, **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat** de bu ümmetin diğer fırkaları arasında vasat olanlarıdır.

2. Ehl-i Sünnet vel-Cemaat,dinin hükümlerini sadece kitap ve sünnetten alırlar.Kitap ve sünnete gereken önemi verir, bunların nasslarına teslim olur ve nasları selef'in izlediği yolun gereğine göre anla-yıp kavrarlar.

3. Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'in, -Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in dışında- sözünün tamamını aldıkları ve ona uymayan her şeyi bir kenara bıraktıkları ve tazim gösterdikleri herhangi bir imamları yoktur.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in hallerini, sözlerini ve fiillerini insanlar arasında en iyi bilenlerdir.Bu sebeple onlar, insanlar arasında sünneti en çok seven, ona uymada en çok gayret gösteren ve sünnet ehlini en çok sevenlerdir.

4. Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, dindeki düşmanlıkları terkeder ve düşmanlık yapanlardan uzak kalırlar. Helal ve haram meselelerinde tartışmayı bir kenara bırakır ve dîne toptan girerler.

5. Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, selef-i sâlih'e saygı gösterir ve selef yolunun en güvenli, ilme en uygun ve en muhkem olduğuna inanırlar.

6. Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, tevili (yorumu) kabul etmeyip şeriata teslim olurlar. Bununla birlikte nakli, akıl (zihni tasavvurlar)dan önce kabul ederler ve aklın, nakle boyun eğmesini sağlarlar.

7. Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, aynı mesele ile ilgili farklı nassların arasını bulur ve müteşabih olan nassı muhkem olan nassın ışığında anlamaya çalışırlar.

8. Hak üzere sâbit oluşları, akîde ile ilgili konular-da değişmeyip bu konularda ittifak etmeleri, ilim ve ibâdeti birlikte yürütmeleri, Allah'a tevekkülle birlikte sebeplere sarılmaları, dünya nimetlerini elde ederken dünyaya karşı zâhidâne yaşayışları, korku ile ümit, sevgi ile nefret duygu-larını birlikte taşımaları, mü'minlere karşı merhametli ve yumuşak olmakla birlikte, kâfirlere karşı ise çetin olmaları, zaman ve mekânın değişmesiyle birlikte değişikliğe uğra-mamaları sûretiyle hakka hidâyet eden ve dosdoğru yolu gösteren salihlerin önderleridirler.

9. Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, **İslam**, **Sünnet** ve **Cemaat** dışında herhangi bir isim almazlar.

10. Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, doğru inancı ve dosdoğru dini yaymaya, bunu insanlara öğretip doğruya iletmeye, onlara içten nasihat edip onların işleriyle ilgilenmeye gayret gösterirler.

11.Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, insanların sözlerine, inançlarına ve dâvetine karşı, insanlar arasında en çok sabredip tahammül gösteren kimselerdir.

12. Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, cemaate ve kaynaş-maya çok gayret eder, buna davet eder ve insanları buna teşvik ederler.Anlaşmazlık ve ayrılıkları bir kenara bırakır ve insanları bunlardan sakındırırlar.

13. Allah Teâlâ, birbirlerini tekfir etmekten **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'i korumuştur. Başkaları hakkında da ilme ve adâlete uygun olarak hüküm verirler.

14. Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, birbirlerini sever ve birbirlerine karşı merhametlidirler.Kendi aralarında birbirleri ile yardımlaşır ve birbirlerinin noksanlarını tamamlarlar. Ancak dîni esaslara bağlı olarak başkalarını dost ya da düşman edinirler.

Özetle **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**, insanlar arasında huyları en güzel olan, Allah Teâlâ'ya itaat etmek sûretiyle nefislerini temizlemeye en çok gayret göste-ren, en geniş ufuklu ve en uzak görüşlü, başkalarının görüş ayrılıklarına en çok saygı gösteren ve bunun âdâb ve usulünü en iyi bilenler kimselerdir.

Özetle söylemek gerekirse, **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in anlamı şudur:

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in diğer fırkalar arasında cehennem azabından kurtuluşa ereceğini vaadettiği kesimdir.

Bu vasfın eksenini ise sünnete uymak, Kur'an ve sünnette gelmiş olan itikad, ibâdet, hidâyet, yaşayış ve ahlâka uygun olup, müslüman topluluğuna bağlı olmaktır.

Böylelikle **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in tanımı, selef'in tanımının dışına çıkmamaktadır.Nitekim selef'in Kur'an'a göre yaşayan, sünnete sımsıkı sarılanların onlar olduklarını öğrenmiş oluyoruz. O halde selef, Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in kastettiği ehl-i sünnettir.Ehl-i sünnet ise, selef-i sâlih ve onların izlediği yolda giden kimselerdir.

İşte **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in özel tanımı budur. Hâricîler, Cehmiye, Mürcie, Râfızîler ve diğer bid'at ehlin-den olan bid'atçi kesimler gibi, bid'atçi ve hevâlarının peşinden gidenler bu kapsamın dışında kalmaktadır. Çünkü sünnet, bid'atin, cemaat ise tefrikanın karşıtıdır. Cemaate bağlanma ve tefrikaya düşmeyi yasaklama konusunda rivâyet olunan hadislerden maksat da budur.

Abdullah b. Abbas'ın*-Allah ondan ve babasından râzı olsun-* Allah Teâlâ'nın:

{يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ} [سورة آل عمران من الآية:106]

"O gün (kıyâmet günü), **kimi yüzler ağaracak, kimi yüzler de kararacaktır."[41]**

Âyetini tefsir ederken: **"Ehl-i sünnet vel-Cemaat'in yüzleri ağaracak, bid'at ve tefrika ehlinin yüzleri ise kara-racaktır."[42]** şeklindeki açıklamasında kastettiği de budur.

Daha kapsamlı anlamına gelince, -Râfızîlerin dışında- İslâm'a nisbet edilenlerin hepsi, **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat** tanımına girer.

Kimi zaman bid'atçi ve hevâlarının peşinden giden birtakım fırkalar hakkında da **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat** denildiği olur. Zirâ bunlar, sapık fırkalar karşısında birtakım itikadi meselelerde katıksız ehl-i sünnetle

---

[41] Âl-i İmrân Sûresi: 106

[42] Bknz:İbn-i Kesîr Tefsiri.Cilt:1.Sayfa:390. Âl-i İmrân Sûresinin 106. âyetinin tefsiri.

aynı görüştedirler. Bu anlam, birtakım itikadî meselelerle sınırlı ve belirli kesimlere karşılık kullanılan isim olduğundan dolayı, ehl-i sünnet âlimleri tarafından pek az kullanılmaktadır.

Örneğin ehl-i sünnet vasfının, hilâfet ve sahâbe konusuyla diğer itikadi meselelerde Râfızîlere karşı kullanıl-ması buna örnek olarak gösterilebilir.

Ehl-i sünnetin karşıtı, ehl-i bid'attir.Ehl-i bid'atin belli başlıları ise Hâricîler, Râfızîler, Mürcie, Kaderiye ve Cehmiye olmak üzere beş fırkadırlar.

Buna göre selef-i sâlih tabiri, muhakkik ehl-i sünnet âlimlerinin ıstılâhında, **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat** ile aynı anlamdadır.

Aynı şekilde onlar hakkında **Ehl-i Eser**, **Ehl-i Hadis**, **Tâife-i Mansura** (ilâhi yardıma mazhar olan kesim), **Fırka-i Nâciye** (cehennem azabından kurtuluşa eren fırka), **Ehl-i İttiba'** (sünnete uyanlar) isimleri de kullanılır. Bu isim ve tabirler selef âlimleri tarafından çokça kullanılır.[43]

[43] Geniş bilgi için:Prof.Dr. Abdulkerim Nasır el-Akl:"Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'e göre Ehl-i Sünnet vel-Cemaat Mefhumu".Yazar adı geçen kitabında bu konuyu gereği gibi açıklamış-tır. Allah kendisine mükâfatını versin.Ayrıca Muhammed Abdulhâdî el-Mısrî: "Ehl-i Sünnet vel-Cemaate Göre Büyük Hamlenin İşâretleri."Ahmed Ferîd: "Ehl-i Sünnetin Özellikleri" adlı eserlere bakabilirsiniz.

EHL-İ SÜNNET VEL-CEMAAT AKÎDESİNİN ÖZELLİKLERİ:

Selef-i Sâlih'in Akîdesi Niçin Uyulmaya Daha Uygundur?

Doğru inanç, İslâm dîninin temelidir.Bu temel üzerine yapılmayan her yapının sonu, yıkılıp gitmektir.İşte bu sebeple Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in hayatı boyunca, sert ve sağlam temeller üzerine şahsiyetler yetiştirmek sûreti ile ashâbının kalplerine bu akîdeyi yerleştirmeye çok önem verdiğini görüyoruz.

Kur'ân-ı Kerîm, Mekke döneminde onüç yıl boyunca değişmeksizin bir konu üzerinde durarak inmeye devam etmiştir ki bu, akîde ve tevhîd meselesidir.İşte bu sebepten ve önemli oluşundan dolayı Peygamber*-sallahu aleyhi ve sellem-* Mekke döneminde yalnız ona dâvet ediyor ve ashâbını onun üzerinde eğitiyordu.

Selef-i sâlih'in akîdesini incelemenin önemi, saf ve berrak akîdenin açıklığa kavuşturulması, ciddî bir çalışma ile insanların tekrar ona döndürülmesi, onları bâtıl fırkaların sapıklıklarından ve cemaatlerin ayrıklıklarından kurtarma-nın zorunluluğunun öneminden kaynaklanmaktadır.İslâm'a dâvet edenlerin ilk davet etmeleri gereken esas işte budur.

Selef-i Sâlih'in Metoduna Uygun Akîde:

Selef-i sâlih'in yöntemine uygun akîdenin önemini açıklayan ve ona sımsıkı sarılmanın zorunluluğunu gösteren birtakım özellikleri bulunmaktadır.Bu özelliklerin en önemli-lerinden bazıları şunlardır:

1. Bu akîde, tefrika ve guruplaşmadan kurtulmanın ve genel olarak müslümanların, özel olarak da âlimlerle dâvetçilerin birliğini sağlamak için tek yoldur.Çünkü bu akîde, Allah Teâlâ'nın vahyi ile Peygamberi*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in ve ilk şerefli nesil, ashâb-ı kiram'ın izlediği yoldur.Bu esasın dışındaki her toplanışın sonu, -bugün müslümanların halinden gördüğümüz gibi- tefrika, anlaşmazlık ve başarısızlıktır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmaktadır:

{وَمَن يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا} [سورة النساء الآية: 115]

"Kendisine doğru yol apaçık belli olduktan sonra kim Peygamber'e karşı gelir ve mü'minlerin yolundan başka bir yola uyup giderse, onu o yolda bırakırız ve cehenneme sokarız. Orası ne kötü bir dönüş yeridir!"[44]

2. Bu akîde, müslümanları birleştirip saflarını güçlen-dirir, hak üzere ve hakta sözbirliği etmelerini sağlar.Çünkü bu, Allah Teâlâ'nın şu emrine icâbet etmektir:

{وَاعْتَصِمُواْ بِحَبْلِ اللّهِ جَمِيعًا} [سورة آل عمران من الآية: 103]

"Allah'ın ipine toptan sarılın ve ayrılıp dağılmayın."[45]

Bundan dolayı müslümanların ayrılıklarının en önemli sebeplerinden birisi, yöntemlerinin farklı oluşu ve bilgi kaynaklarının çok oluşudur. Tıpkı bu ümmetin ilk neslinde gerçekleştiği gibi, akîde ve bu akîdenin öğrenildiği kaynak-ların bir olması, ümmeti birleştirmek için önemli bir sebeptir.

---

[44] Nisâ Sûresi: 115
[45] Âl-i İmrân Sûresi: 103

3. Selef-i sâlih'in akîdesi, müslümanı doğrudan Allah Teâlâ'ya ve Rasûlü Muhammed*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'e sevgi ve tazimle bağlar.(Söz ve fiilde) Allah Teâlâ ve Rasûlünün önüne geçmemeyi öğretir.Çünkü selef akîdesinin kaynağı, hevâ ve şüphelerin oyuncağı olmaktan uzak bir şekilde **"Allah buyurdu**, **Rasûlullah buyurdu"** tavrıdır.Felsefe, mantık, akılcılık gibi birtakım yabancı etkenlerle başka kaynakların yönlendirmesinden uzaktır.

4. Bu akîde, gâyet kolay, anlaşılır, karışıklığı olmayan, anlaşılmaz ifâdeler taşımayan, zorlaştırılmış anlatımlardan ve nassların tahrif edilmesinden uzak olan, inanan kimsenin içi rahat ve kalbi huzur içinde, şüphe, vehim ve şeytanın vesveselerinden uzak ve gözü aydın olduğu bir akîdedir. Çünkü bu akîdeye inanan kimse, bu ümmetin peygamberi Muhammed*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in ve ashâb-ı kiram'ın*-Allah onların hepsinden razı olsun-* gösterdiği yol üzerinde yürür.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُوْلَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ} [سورة الحجرات الآية: 15]

"Mü'minler ancak öyle kimselerdir ki Allah'a ve Rasûlüne îmân eden ve sonra (îmânlarında) **şüpheye düşmeyen, malları ve canları ile Allah yolunda cihad eden kimselerdir.İşte onlar** (îmânlarında) **sâdık olanların ta kendileridir."[46]**

5. Bu akîde, Allah Teâlâ'ya yakınlaşmanın, O'nun rızâsını elde etmenin en büyük sebeplerinden birisidir.

İşte bu özellik ve belirtiler, **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in değişmez özellikleridir.Bu özellik ve belirtilerde hemen hemen hiçbir mekan ve zamanda farklılık olmaz.[47]

Hamd, Allah'a mahsustur.[48]

---

[46] Hucurât Sûresi: 15

[47] Bu konuda daha geniş bilgi için:İbn-i Batta el-Ukberî'nin "el-İbâne" adlı eserin önsözüne bakabilirsiniz.Konu ile ilgili oldukça özel açıklamalar vardır.Sözü geçen önsözü kitabı tahkik eden Dr. Rıza b. Na'sân Mu'tî hazırlamıştır.Allah kendisine mükafatını versin.

Ayrıca Prof.Dr. Nâsır b.Abdulkerim el-Akl;"Ehl-i Sünnet vel-Cemaat Akîdesi Hakkındaki Araştırmalar ve Çağdaş İslâmî Hareketlerin Bu Akîdeye Göre Konumu" adlı eserinin "İslâmî Akîdenin ve İslâmî Akîdeye Tâbi Olanların Özellikleri" bölümün 29. sayfası.

[48] Buradan, "Selefîlik, belli bir zamanın merhalesidir.İslâmî bir mezhep değildir" iddiâsının doğru olmadığını anlamış oluyoruz.Çünkü selef mezhebi, iki büyük esası kapsamaktadır:

a) Güzel örnek

b) Kendisine uyulan doğru yöntem.

Güzel örnek, Sahâbe, tâbiîn ve etbâut-tâbiînden ibâret olan fazîletli ilk üç nesildir.Yöntem ise, itikâdî anlayış delillendirmek, takrir, ilim, îmân ve şeriatın bütün yönlerinde çağlar boyu izlenen yoldur.Böylelikle açıkça anlaşılmaktadır ki Selefîlik, hem örnek oluş, hem de yöntem bakımından bu vasıfla vasıflanan kimse için bir övgüdür.Çünkü bu konuda, onun için selef-i sâlihleri vardır. Onlar peygamberinin şâhitliğiyle bu ümmetin en hayırlılarıdır.Bu vasfın delâlet ettiği itikad ve ameli açıkça ve gizli olarak gerçekleş-tirmeden bu vasfa sahip olmaya gelince, bunda herhangi bir övünülecek bir şey yoktur.Çünkü muteber olan, lafzî ıstılahlar değil de anlamlardır.

SELEF-i SÂLİH EHL-İ SÜNNET VEL-CEMAAT AKÎDESİNİN ESASLARI

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat Akîdesinin Esasları:

Selef-i sâlih'in yolu üzerinde giden **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat** itikad, amel ve yaşayış bakımından değişmez ve apaçık esaslar üzerinde yürürler.Bu esaslar, Allah Teâlâ'nın kitabı ile mütevâtir olsun, âhâd olsun, Rasûlullah*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in bütün sahih sünnetinden ve sahâbe, tâbiîn ve onlara güzel bir şekilde uyan, bu ümmetin ilk müslümanla-rının anlayışından kaynaklanmaktadır.

Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-* İslâm dîninin esas-larını yeteri kadar açıklamıştır.Bu konuda hiç kimsenin yeni bir şey çıkarmaya ve onun dînden olduğunu iddiâ etme hakkı yoktur.Bundan dolayı **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat** bu esaslara sımsıkı sarılmış, bid'at lafızlardan uzak durmuş ve şer'î lafızları kullanmaya gayret etmişlerdir.Bu noktadan hareketle **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in, selef-i sâlih'in gerçek anlamdaki bir uzantısı olduğunu öğrenmiş oluyoruz.

O halde **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in kabul ettiği dînin esasları (inanç esasları) aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

BİRİNCİ ESAS

ÎMÂN ve RÜKÜNLERİ:

Hiç şüphesiz ki selef-i sâlih yani **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in îmân esasları ile ilgili inancı, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem-*'in, Cebrâil-*aleyhisselâm-* hadisinde haber verdiği gibi, altı esasa îmân edip onları tasdik etmek diye özetlenmektedir.

Nitekim Cebrâil-*aleyhisselâm-* Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem-*'e gelerek îmân hakkında soru sormuş, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem-* de ona şöyle cevap vermiştir:

((اَلإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ وَمَلاَئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ ٱلآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ)) [رواه البخاري و مسلم]

"Îmân; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygam-berlerine ve âhiret gününe îmân etmen, hayırı ve şerri ile kadere îmân etmendir."[49]

O halde îmân, bu altı esas üzerinde yükselir.Bu esas-tan birisi yıkılırsa, elbette o insan mü'min olamaz. Çünkü o kimse îmân esaslarından birisini yitirmiş olur. Nasıl ki bir yapı, temelleri olmadan ayakta duramıyor ise, aynı şekilde îmân da kendi esasları olmadan ayakta duramaz.

İşte bu hususlar, îmânın rükünleri (esasları)dır.Kitap ve sünnetin delâlet ettiği bütün bunlar doğru şekliyle gerçekleşmedikçe, îmân da tamam olmaz.Her kim, bu esaslardan herhangi birisini inkâr ederse, mü'min olamaz.

---

[49] Hadîsi, Buhari ve Müslim Kitabul-Îmân'da rivâyet etmişlerdir.

BİRİNCİ RÜKÜN

ALLAH'A ÎMÂN:

Allah Teâlâ'ya îmân, O'nun varlığını, kemâl sıfatlara sahip olduğunu, tek başına ibâdete layık olduğunu kesin bir şekilde tasdik etmek ve izleri insanın yaşayışında Allah'ın emirlerini yerine getirip yasaklarından sakınmasında ortaya çıkacak şekilde kalbin tam olarak mutmain olmasıdır.

Bu, İslâm akîdesinin temeli, cevheri ve esasıdır. Akîdenin diğer bütün esasları, bu esasa paralel olup ona tâbidir.

Allah Teâlâ'ya îmân, O'nun varlığına îmân etmeyi içerir.Allah Teâlâ'nın varlığına fıtrat, akıl, şeriat ve duyular delâlet etmektedir.

Allah Teâlâ'nın birliğine, yegâne ilah oluşuna, isim ve sıfatlarına îmân etmek de Allah Teâlâ'ya îmânın kapsamı içerisindedir.Bu ise tevhidi üç türü ile kabul etmek, bunlara inanmak ve bunların gereğini yerine getirmekle olur.

Tevhidin üç türü şunlardır:

1. Rubûbiyet Tevhidi.
2. Ulûhiyet Tevhidi.
3. İsim ve sıfatlar Tevhidi.

1. Rubûbiyet Tevhidi:

Her şeyin Rabbinin ve yegâne sahibinin Allah oldu-ğuna, O'nun ortağının bulunmadığına, yegâne yaratıcının, kâinatı çekip çevirenin, işlerini idâre edenin, kâinatta dilediği gibi tasarrufta bulunanın, kulları yaratanın, onlara rızık verenin, onları yaşatan ve öldürenin O olduğuna kesin bir şekilde inanmak, Allah'ın kazâ ve kaderine, zâtında bir olduğuna inanmaktır.Kısacası, (kulların) bütün fiillerinde Allah Teâlâ'yı birlemeleridir.

Allah Teâlâ'nın Rubûbiyetine îmân etmenin farz oluşuna delâlet eden şer'î deliller pek çoktur.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda aşağıdaki âyetlerde şöyle buyurmaktadır:

{الْحَمْدُ للهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ} [سورة الفاتحة الآية: 2]

"Hamd, Âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur."[50]

{أَلاَ لَهُ الْخَلْقُ وَالأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ} [سورة الأعراف الآية: 54]

"Dikkat edin, yaratma ve emretmenin hepsi sadece O'na âittir.Âlemlerin Rabbi olan Allah, her türlü noksanlık-lardan münezzehtir."[51]

---

[50] Fatihâ Sûresi: 2
[51] A'râf Sûresi: 54

{هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُم مَّا فِي الأَرْضِ جَمِيعاً} [سورة البقرة الآية: 29]

"Yeryüzünde ne varsa hepsini sizin için yaratan, O'dur."[52]

{إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ} [سورة الذّاريات الآية: 58]

"Şüphesiz ki (yarattıklarına) **rızık veren, güç ve kuvvet sahibi olan, yalnızca Allah'tır."[53]**

Kureyş kâfirleri ile diğer çeşitli dînlere mensup kimse-lerin büyük çoğunluğu, rubûbiyet tevhidine aykırı davran-mamışlardır.Hepsi de kâinatın yegâne yaratıcısının Allah olduğuna îmân ederlerdi.

Nitekim Allah Teâlâ onlar hakkında şöyle buyurmaktadır:

{وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ} [سورة لقمان الآية: 25]

"(Ey Muhammed!) **Onlara** (müşriklere)**: Gökleri ve yeri kim yarattı? Diye soracak olursan,** (onlar:) **mutlaka Allah yarattı, diyeceklerdir."[54]**

{قُل لِّمَنِ الأَرْضُ وَمَن فِيهَا إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ * سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ * قُلْ مَن رَّبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ * سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلاَ تَتَّقُونَ * قُلْ مَن بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلا يُجَارُ عَلَيْهِ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ * سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ * بَلْ أَتَيْنَاهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ} [سورة المؤمنون: 84-90]

"(Ey Muhammed!Onlara) **De ki: Yeryüzü ve içinde-kiler kimindir? Eğer biliyorsanız** (söyleyin)**. Onlar: yalnızca Allah'ındır, diyeceklerdir. Sen de** (onlara) **ki: O halde siz,** (O'nun yeniden diriltip hesaba çekmeye gücü yettiğini) **iyice düşünüp ibret almaz mısınız? De ki**: **Yedi göğün ve büyük arşın Rabbi kimdir?** (Onlar: Kesinlikle) **Allah'tır, diyeceklerdir. De ki: O halde** (O'ndan başkasına ibâdet ederseniz, O'nun azabından) **korkmaz mısınız? De ki: Her şeyin hâkimiyeti elinde bulunan, himâye eden fakat kendisine karşı kimsenin himâye altına alınmasına imkân tanımayan kimdir? Eğer biliyorsanız** (cevab verin)**.Onlar:** (bütün bunlar) **Allah'ındır, diyeceklerdir.De ki: O halde, nasıl olur da aldanıyorsunuz? Aksine biz,onlara** (inkârcılara Muhammed ile) **hakkı getirdik, onlar ise** (şirk koşma ve yeniden dirilişi inkâr etmede) **muhakkak ki yalancıdırlar."[55]**

Bunun böyle olmasının sebebi, kulların kalpleri, Allah'ın yegâne Rab oluşunu kabul edecek şekilde yaratıl-mış olmasındandır. Bundan dolayı, Rubûbiyet Tevhidine inanan kimsenin tevhidin türlerinden ikincisi olan Ulûhiyet Tevhidini de kabul etmedikçe, muvahhid olamaz.

2. Ulûhiyet Tevhidi:

Kulların bütün fiilleriyle, Allah Teâlâ'yı birlemeleridir. Buna ibâdet tevhidi adı da verilir.Bunun anlamı; kesin olarak şu hususlara inanmayı içerir:

---

[52] Bakara Sûresi: 29
[53] Zâriyât Sûresi: 58
[54] Lokman Sûresi: 25
[55] Mü'minûn Sûresi: 84-90

Kendisinden başka hiçbir ilah bulunmayan hak ilâh Allah Teâlâ'dır.Kendisinden başka ibâdet edilen her ilâh bâtıldır.Yalnızca O'na ibâdet edilmeli,O'na boyun eğilmeli, mutlak olarak sadece O'na itaat edilmeli, kim olursa olsun, O'na ortak koşulmaması, namaz, oruç, zekât, hac, duâ, istiâne (yardım dileme), adak, kurban, tevekkül, korku, ümit ve sevgi gibi gizli ve açık ibâdet türlerinden hiçbirinin O'ndan başkasına yapılmaması ve Allah Teâlâ'ya sevgi, korku ve ümitle birarada ibâdet olunmasıdır.Bunların bir kısmı ile O'na ibâdet edip, bir kısmını bırakmak, sapıklıktır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِيَّاكَ نَعْبُدُ وإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ} [سورة الفاتحة الآية: 5]

"Yalnızca sana ibâdet ederiz ve yalnızca senden yardım dileriz."[56]

{وَمَن يَدْعُ مَعَ اللهِ إِلَهًا آخَرَ لا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِندَ رَبِّهِ إِنَّهُ لا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ} [سورة المؤمنون الآية: 117]

"Kim Allah ile birlikte başka bir ilâha ibâdet ederse, ki onun bu konuda (Allah'tan başkasına ibâdet etmekte) **hiçbir gerekçesi yoktur-, onun** (bu kötü amelinin âhiretteki) **karşılığı ancak Rabbinin katındadır. Şüphesiz ki kâfirler kurtuluşa eremezler."[57]**

Ulûhiyet Tevhidi, bütün peygamberlerin ona çağır-dıkları bir husustur.Geçmiş ümmetleri helâka götüren yol, bu tevhidin inkârıydı.Dînin başı, sonu, içi ve dışı ulûhiyet tevhididir.Peygamberlerin ilk ve son çağrısı budur. Bunun için peygamberler gönderilmiş, kitaplar indirilmiş, cihad için kılıçlar çekilmiş, mü'minlerle kâfirler, cennet ile cehennem ehli birbirinden ayrılmıştır.

İşte; **"Lâ ilâhe illallah"**ın anlamı budur.

Allah Teâlâ başka bir âyette şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لا إِلَهَ إِلاّ أَنَاْ فَاعْبُدُونِ} [سورة الأنبياء الآية: 25]

"(Ey Muhammed!) **Senden önce hiçbir peygamber göndermedik ki ona: 'Benden başka hakkıyla ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur.O halde yalnızca bana ibâdet edin' diye vahyetmiş olmayalım."[58]**

Rubûbiyet Tevhidi, Ulûhiyet Tevhidinin gereklerinden-dir.Çünkü yaratan, rızık veren, sahip olan, tasarrufta bulunan, yaşatan ve öldüren, bütün kemal sıfatlara sahip ve her türlü noksanlıktan uzak olan, her şey elinde olan Rabbin, aynı zamanda hiçbir ortağı bulunmayan ve yalnızca kendisine ibâdet edilen bir ilâh olması gerekir.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنسَ إِلاّ لِيَعْبُدُونِ} [سورة الذّاريات الآية: 56]

" Ben, cinleri ve insanları ancak bana ibâdet etsinler diye yarattım."[59]

Zirâ müşrikler bir tek ilâha ibâdet etmiyorlardı. Onlar birden çok ilâha ibâdet ediyorlar ve bunların kendilerini Allah'a yakınlaştırdıklarını iddiâ ediyorlardı. Bununla birlikte onlar, bu uydurma ilâhların fayda ve

---

[56] Fâtiha Sûresi: 5
[57] Mü'minûn Sûresi: 117
[58] Enbiyâ Sûresi: 25
[59] Zâriyât Sûresi: 56

zarar vermediklerini itiraf ediyorlardı.İşte bu sebeple Allah Teâlâ, Rubûbiyet Tevhidini kabul etmelerine rağmen onları mü'minler olarak değerlendirmemiş, aksine ibâdette kendisine başkasını ortak koştukları için onları kâfir olarak değerlendirmiştir.

İşte bu noktadan hareketle, selefin yani **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in Ulûhiyet Tevhidi konusundaki inancı başka-larından farklı olmaktadır.Onlar, bazılarının kastettiği gibi, tevhidin anlamı onlara göre, yalnızca Allah'tan başka yaratıcı ilâh olmamasından ibâret olduğunu kastetmezler. Aksine onlara göre Ulûhiyet Tevhidi, ancak şu iki esasın varlığı ile birlikte gerçekleşebilir:

1. Bütün ibâdet çeşitlerinin yalnızca Allah Teâlâ'ya yapılması ve yaratılmış bir varlığa, yaratıcının hak ve özelliklerinden hiçbirisinin verilmemesi.

Buna göre Allah'tan başkasına ibâdet edilemez, O'ndan başkası için namaz kılınamaz, O'ndan başkasına secde edilemez, O'ndan başkasına adakta bulunulamaz, O'ndan başkasına tevekkül edilemez.Şüphesiz ki Ulûhiyet Tevhidi, ibâdetin yalnızca Allah Teâlâ'ya yapılmasını gerektirir. İbâdet ise ya kalp ile dilin bir sözü ya da kalp ile organların bir amelidir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{قُلْ إِنَّ صَلاَتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * لاَ شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَاْ أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ} [سورة الأنعام: 162-163]

"(Ey Muhammed! Onlara) **De ki: Şüphesiz ki benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm, âlemlerin Rabbi olan Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. Ben bununla** (tevhidle) **emrolundum ve ben** (bunu böyle kabul eden) **müslümanların ilkiyim."**[60]

{أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ} [سورة الزمر من الآية: 3]

"Dikkat edin! (Şirkten uzak) **hâlis olan dîn** (tam itaat), **yalnız Allah içindir."**[61]

2. İbâdet, Allah Teâlâ ve Rasûlü Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in emrettiklerine uygun olmalıdır.

Buna göre ibâdet, boyun eğme ve itaatte Allah Teâlâ'yı birlemek, **"Allah'tan başka hakkıyla ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur"** diye ifadelendirilen şehâdetin gerçekleş-tirilmesidir.

Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'e uymak, onun emir ve yasaklarına boyun eğmek de, **"Muhammed, Allah'ın elçisidir"** şehâdetinin gerçekleştirilmesidir.

O halde **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in metodu şudur:

Onlar, Allah Teâlâ'ya ibâdet eder ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmazlar.O'ndan başkasından istemez, O'ndan başkasından yardım dilemez, O'ndan başkasından imdat-larına koşmasını istemez,O'ndan başkasına tevekkül etmez, O'ndan başkasından korkmazlar.Allah Teâlâ'ya itaat ve ibâdet edip salih amelleriyle yakınlaşmaya çalışırlar.

{وَاعْبُدُواْ اللّهَ وَلاَ تُشْرِكُواْ بِهِ شَيْئًا} [سورة النساء الآية: 36]

"Yalnızca Allah'a ibâdet edin ve hiçbir şeyi O'na ortak koşmayın."[62]

---

[60] En'am Sûresi: 162-163
[61] Zümer Sûresi: 3
[62] Nisâ Sûresi: 36

3. İsim ve Sıfatlar Tevhidi:

Bunun anlamı; en güzel isimlerin ve en yüce sıfatların Allah Teâlâ'ya âit olduğuna kesin bir şekilde inanmak demektir.Allah Teâlâ, bütün kemal sıfatlara sahip olup her türlü noksan sıfatlardan münezzehtir.O, bütün varlıklardan ayrı olarak bu özelliğe tek başına sahiptir.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Rablerini Kur'ân ve sünnette gelen sıfatlarla bilirler.Onlar, Rablerini O'nun kendini nitelediği ve elçisi-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in O'nu nitelendirdiği şekilde nitelerler.Lafızları kullanıldıkları gerçek anlamlarından saptırma yoluna gitmezler.O'nun isim ve âyetlerinde ilhâda[63] sapmazlar.Allah Teâlâ'nın kendisi hakkında kabul ettiği isim ve sıfatları, temsîl (örnek verme), tekyîf (keyfiyet verme), ta'til (boşa çıkarma) ve tahrife sapmaksızın olduğu gibi kabul ederler.Bütün bunlarda uydukları ölçü de Allah Teâlâ'nın şu sözleridir:

{لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ البَصِيرُ} [سورة الشورى من الآية: 11]

"O'nun benzeri hiçbir şey yoktur ve O herşeyi hakkıyla işiten ve görendir."[64]

{وَلِلّهِ الأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُواْ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَآئِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ} [سورة الأعراف الآية: 180]

"En güzel isimler, Allah'ındır. O halde O'na bu isimlerle yalvarın (duâ edin)**.O'nun isimlerinde ilhâda sapanları terkedin.Onlar yapmakta olduklarının cezasını göreceklerdir."[65]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'nın sıfatlarının nasıl olduğuna dâir bir sınırlandırmaya kalkışmazlar.Çünkü Allah Teâlâ, sıfatların nasıl olduğunu bize haber vermemiş-tir.Zirâ Allah Teâlâ hakkında hangi sıfatların mümkün olduğunu, hangilerinin mümkün olmadığını, O'ndan başka hiçbir kimse bilemez.

{قُلْ أَأَنتُمْ أَعْلَمُ أَمِ اللّهُ} [سورة البقرة من الآية: 140]

"(Ey Muhammed! Onlara) **de ki: Siz mi daha iyi biliyorsunuz, yoksa Allah mı?"**

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{فَلاَ تَضْرِبُواْ لِلّهِ الأَمْثَالَ إِنَّ اللّهَ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ} [سورة النحل الآية: 74]

"(Ey insanlar!) **Artık Allah'a örnekler bulmaya kalkış-mayın.Çünkü Allah bilir, siz ise bilemezsiniz."[66]**

---

[63] **İlhâd:**Haktan meyletmek ve ondan sapmak demektir. Ta'tîl, tahrîf, tekyîf (keyfiyet verme), temsîl (örnek verme) ve teşbîh (benzetme) de bunun kapsamına girer.

Ta'tîl: Allah'ın sıfatlarını kabul etmemek veya bir kısmını kabul edip geri kalan kısmını kabul etmemek demektir.

Tahrîf: Nassı, lafzı veya anlam olarak değiştirerek onu zâhirî anlamından uzaklaştırıp ancak zayıf bir ihtimalle lafzın delâlet ettiği bir anlama göre açıklamaktır.Buna göre, her tahrîf, aynı zamanda ta'tîldir, fakat her ta'tîl, tahrîf değildir.

Tekyîf: Allah'ın sıfatları hakkında "nasıldır" diye soru sormaktır.

Temsîl: Bir şeyin benzerini, diğeri ile her yönden benzer olduğunu kabul etmek demektir.

Teşbîh: Bir şeyin benzerini, diğeri ile bazı yönlerden benzer olduğunu kabul etmek demektir.

[64] Şûrâ Sûresi: 11

[65] A'râf Sûresi: 180

[66] Nahl Sûresi: 74

Allah Teâlâ'dan sonra da, O'nu elçisi Muhammed -*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den daha iyi hiç kimse bilemez.

Nitekim Allah Teâlâ, Rasûlü Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*- hakkında şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى * إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحَى} [سورة النجم: 3-4]

"O (Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-) **kendi hevâsın-dan bir söz söylemez.O şey** (Kur'an ve Sünnet)**, ona vahyedilen bir vahiyden başkası değildir."**[67]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat,Allah Teâlâ'nın kendisinden önce hiçbir şeyin olmadığı ilk, kendisinden sonra hiçbir şeyin olmadığı son, kendisinden üstün hiçbir şeyin olmadığı zâhir,kendisinden öte hiçbir şeyin olmadığı bâtın olduğuna inanırlar.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{هُوَ الأَوَّلُ وَالآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ} [سورة الحديد الآية: 3]

"O hem ilktir, hem âhirdir, hem zâhirdir, hem bâtındır. O her şeyi en iyi bilendir."[68]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'nın zâtının yaratılanların zatlarına, sıfatlarının da onların sıfatlarına benzemediğine inanırlar.Zirâ Allah Teâlâ'nın ne bir adaşı, ne O'na denk birisi, ne de O'nun eşi vardır. O yarattığı varlıklarla kıyas edilemez.Bu sebeple **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**, Allah'ın kendi zâtı için kabul ettiğini, onlar da temsilsiz olarak (örneklendirmeden) kabul ederler, ta'til sözkonusu olmaksızın tenzîh ederler.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'yı kendi zâtı için kabul ettiğini,kabul ettiklerinde O'nu örneklendirmezler (başkasına benzetmezler).Allah Teâlâ'yı tenzih ettiklerinde de Allah Teâlâ'nın kendi zâtını nitelendirdiği vasıfları ta'til etmezler (onları boşa çıkarmazlar).[69]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'nın her şeyi kuşatan, her şeyi yaratan ve hayatta olan her canlıya rızık veren olduğuna inanırlar.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{أَلا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ} [سورة الملك الآية: 14]

"Yaratan (kendisi yarattığı halde yarattıklarını ve onların işlerini) **bilmez mi? O,** (kullarına karşı) **lütufkâr ve** (onlardan ve yaptıklarından) **haberdârdır."**[70]

{إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ} [سورة الذّاريات الآية: 58]

"Şüphesiz ki (yarattıklarına) **rızık veren, güç ve kuvvet sahibi olan, yalnızca Allah'tır."**[71]

---

[67] Necm Sûresi: 3-4

[68] Hadîd Sûresi: 3

[69] Allah Teâlâ'nın zâtı veya sıfatlarının nasıl olduğunu hayal etmek, câiz değildir. Çünkü Allah Teâlâ, akla gelen veya zihinde canlanan her şeyden daha büyük ve yücedir.

[70] Mülk Sûresi: 14

[71] Zâriyât Sûresi: 58

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'nın yedi semânın üstünde ve yarattıklarından ayrı olarak arşa istivâ ettiğine[72], ilmiyle her şeyi kuşattığına, azîz kitabında yedi ayrı âyette kendi zâtı ile ilgili olarak haber verdiği gibi, keyfiyet nisbet etmeksizin[73] inanırlar.

Nitekim Allah Teâlâ aşağıdaki âyetlerde şöyle buyurmaktadır:

{الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى} [سورة طه الآية: 5]

"Rahmân arşa istivâ etti."[74*]

Yine şöyle buyurmaktadır:

{ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ} [سورة الحديد الآية: 4]

"Sonra arşa istivâ etti."[75]

{أَأَمِنتُم مَّن فِي السَّمَاءِ أَن يَخْسِفَ بِكُمُ الأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ * أَمْ أَمِنتُم مَّن فِي السَّمَاءِ أَن يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ} [سورة الملك الآيتان: 16-17]

"Gökte olan (Allah)**'ın sizi yere geçirmesinden emîn mi oldunuz? O zaman onun durmadan çalkalanmakta olduğunu göreceksiniz.Ya da gökte olan** (Allah)**'ın üzerini-ze taş yağdıran bir rüzgar göndermesinden emîn mi oldunuz?** (Azabı gördüğünüzde) **benim sizi uyarmamın nasıl olduğunu bileceksiniz."[76]**

{إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ} [سورة فاطر من الآية: 10]

"Güzel söz O'na çıkar ve sâlih amel O'na yükselir."[77]

{يَخَافُونَ رَبَّهُم مِّن فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ} [سورة النحل الآية:50]

"(Melekler, zâtı, kahrı ve kemâl sıfatlarıyla) **üstlerinde bulunan Rablerinden korkarlar ve kendilerine ne emrolu-nursa onu yaparlar** (yerine getirirler)**."[78]**

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((أَلاَ تَأْمَنُونِي وَأَنَا أَمِينُ مَنْ فِي السَّمَاءِ يَأْتِينِي خَبَرُ السَّمَاءِ صَبَاحًا وَمَسَاءً)) [رواه البخاري ومسلم]

---

[72] Arşın üzerine istivâ etmek ve uluvv (yücelmek), Allah Teâlâ'nın iki sıfatıdır.Bu iki sıfatı, Allah Teâlâ'nın celâline yaraşır bir şekilde kabul ederiz.Selef'e göre "İstivâ" kelimesinin açıklaması, "karar bulmak, üstte olmak, yükselmek ve çıkmak" demektir.Selef, bunu bu kelimelerle açıklar, ancak bundan ileriye gitmez ve buna bir şey ilâve etmezler.Selef'ten bu kelimenin açıklaması hakkında "istilâ etti, mâlik oldu veya gâlip geldi" anlamları yoktur.

* İstivânın,Sahîh-i Buhârî'de olduğu gibi,Arap dilinde yücelmek ve yükselmek anlamına geldiği bilinen bir husustur.

* İstivânın keyfiyeti bilinmez.Bunu Allah Teâlâ'dan başka hiç kimse bilemez.

* Bu konudaki delillerin sâbit oluşu sebebiyle istivâya îmân etmek, farzdır.

*İstivâ konusunda soru sormak, bid'attır. Çünkü istivânın keyfiyetini Allah Teâlâ'dan başka hiç kimse bilemez.

[73] Bu âyet-i kerîmeler sırasıyla şunlardır: A'râf Sûresi:54, Yunus Sûresi:3, Ra'd Sûresi:2, Tâhâ Sûresi:5, Furkân Sûresi:59, Secde Sûresi:4 ve Hadîd Sûresi:4

[74] Tâhâ Sûresi:5

* İmam İshak b. Râhaveyh-Allah ona rahmet etsin- bu âyet hakkında şöyle der: "İlim ehli, Allah Teâlâ'nın arşın üzerinde oldu-ğunda ve yedi kat yerin dibindeki her şeyi bildiğinde oybirliğine varmıştır." İmam Zehebî bunu **"el-Uluvvu lil-Aliyyil-Ğaffâr"** adlı eseinde rivâyet etmiştir.

[75] Hadîd Sûresi:4

[76] Mülk Sûresi: 16-17

[77] Fâtır Sûresi: 10

[78] Nahl Sûresi: 50

"Ben, semâda olan (Allah)**'ın emîni olduğum ve sabah-akşam semânın haberi bana geldiği halde, siz bana nasıl olur da güvenmezsiniz?"[79]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat,kürsi ve arşın hak olduğuna inanırlar.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَلاَ يَؤُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ} [سورة البقرة الآية: 255]

"O'nun kürsîsi[80] gökleri ve yeri kuşatmıştır.Onları koruması O'na ağır gelmez.O çok yücedir, çok büyüktür."[81]

Arşın büyüklüğünü Allah Teâlâ'dan başka hiç kimse bilemez.Kürsî'nin arşa göre durumu ise, büyük bir düzlükte bırakılmış, gökleri ve yeri kuşatmış bir halka gibidir.Allah Teâlâ'nın arşa ve kürsî'ye ihtiyacı yoktur.Ona ihtiyacı oldu-ğundan dolayı arşa istivâ etmemiştir.Aksine bu kendisinin takdir ettiği büyük bir hikmet gereğidir. O, arşa veya arşın dışındaki diğer varlıklara da muhtaç olmaktan münezzeh-tir. Allah Teâlâ'nın şânı, bundan çok daha büyüktür.Aksine arş ve kürsî, O'nun kudret ve hükümranlığıyla taşınan iki varlıktır.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'nın Âdem *-aleyhisselâm-*'ı iki eliyle yarattığına -ki O'nun her iki eli de sağdır- ve kendisini nitelendirdiği gibi, iki elinin dilediği şekilde infak ederek açık olduğuna inanırlar.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

{وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُواْ بِمَا قَالُواْ بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ} [سورة المائدة الآية: 64]

"Yahûdiler:Allah'ın eli bağlıdır, dediler. Söyledikle-rinden dolayı kendi elleri bağlandı ve onlara lânet edildi. Aksine Allah'ın iki eli de açıktır.O nasıl dilerse, öyle infak eder."[82]

{قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَن تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنتَ مِنَ الْعَالِينَ} [سورة ص الآية: 75]

"(Allah, İblis'e) **dedi ki: Ey İblis! İki elimle yarattığıma** (Âdem'e) **secde etmekten seni alıkoyan nedir?** (Âdem'e karşı) **böbürlendin mi? Yoksa sen** (Rabbine karşı) **kibirle-nenlerden miydin?"[83]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'nın işitme, görme, ilim, kudret, kuvvet, izzet, kelâm, hayat, ayak, bacak, el, beraber oluş (maiyyet) ve buna benzer gerek azîz kitabında kendisini vasfettiği, gerekse Peygamberi *-sallallahu aleyhi ve sellem-* vasıtası ile belirttiği ve keyfiyetini yalnızca Allah Teâlâ'nın bildiği ve bizim bilemediğimiz bu sıfatları kabul ederler. Çünkü Allah Teâlâ, bize bu sıfatların keyfiyetini haber vermemiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda aşağıdaki âyetlerde şöyle buyurmaktadır:

---

[79] Buharî ve Müslim

[80] Abdullah b. Abbas'tan-Allah ondan ve babsından râzı olsun- mevkûf olarak rivâyet olunduğuna göre o, kürsî hakkında şöyle der: **"Kürsî, Rab Teâlâ'nın iki ayağını koyduğu yerdir.Arşın büyüklü-ğünü, Allah Teâlâ'dan başka hiç kimse ne kadar olduğunu takdir edemez."** Elbânî hadisin sahih olduğunu belirtmiştir. (Musahhih)

[81] Bakara Sûresi: 255

[82] Mâide Sûresi: 64

[83] Sâd Sûresi: 75

{قَالَ لا تَخَافَا إِنَّنِي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى} [سورة طه الآية: 46]

"(Allah, Musa ve Harun'a) **buyurdu ki:** (Firavun'dan) **korkmayın. Şüphesiz ki ben,** (ilmimle) **sizinle birlikteyim.** (Sizin söyledikleriniz) **işitirim ve** (yaptıklarınızı da) **görürüm."**[84]

{وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ} [سورة التحريم من الآية: 2]

"O, (sizin yararınıza olan şeyleri) **en iyi bilen** (alîm)**dir,** (söz ve fiillerinde) **hikmet sahibi** (hakîm)**dir."**[85]

{وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا} [سورة النساء من الآية: 164]

"Allah, Musa ile gerçekten (aracısız) **konuştu."**[86]

{وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلالِ وَالإِكْرَامِ} [سورة الرحمن الآية: 27]

"Celâl ve ikram sahibi Rabbinin vechi (yüzü), **kalıcıdır."**[87]

{رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ} [سورة المائدة من الآية: 119]

"Allah, onlardan razı olmuş, onlar da O'ndan râzı (hoşnut) **olmuşlardır."**[88]

{فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ} [سورة المائدة الآية: 54]

"Allah, onlardan daha hayırlı bir topluluk getirir ki O, onları sever, onlar da O'nu severler."[89]

{فَلَمَّا آسَفُونَا انتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ} [سورة الزخرف:55-56]

"**Onlar** (isyan etmek ve Musa'yı yalanlamak sûretiyle) **bizi öfkelendirince, kendilerinden intikam aldık, hepsini suda** (denizde) **boğduk."**[90]

{يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلا يَسْتَطِيعُونَ} [سورة القلم الآية: 42]

"(Allah Teâlâ'nın kulları arasında hüküm vermek için gelip mübârek) **bacağını açacağı günde iş şiddetlenip dehşeti zorlaşacak ve secde etmeye dâvet edilecekler de onlar buna güç yetiremeyecekler."**[91]

{اللَّهُ لاَ إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ} [سورة آل عمران الآية: 2]

" (Celâline yaraşır şekilde) **hayat sıfatı ile sıfatlanmış** (hayy), **her şeyi yürüten**, **idâre eden** (kayyûm) **Allah, O'ndan başka hakkıyla ibâdete lâyık hiçbir ilah yoktur."**[92]

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ} [سورة الممتحنة من الآية: 13]

"Ey îmân edenler! Allah'ın kendilerine gazab ettiği bir topluluğu dost edinmeyin."[93]

Bunlardan başka sıfat âyetleri vardır.

---

[84] Tâhâ Sûresi: 46
[85] Tahrim Sûresi: 2
[86] Nisâ Sûresi: 164
[87] Rahman Sûresi: 27
[88] Mâide Sûresi: 119
[89] Mâide Sûresi: 54
[90] Zuhruf Sûresi: 55
[91] Kalem Sûresi: 42
[92] Âl-I İmrân Sûresi: 1
[93] Mümtehine Sûresi: 13

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, mü'minlerin âhirette Rab-lerini gözleriyle göreceklerine, onu ziyâret edip, Rabbinin onlarla, onların da Rableri ile konuşacaklarına îmân ederler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ * إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ} [سورة القيامة: **22-23**]

"O günde nice yüzler var ki ışıl ışıl parlar, Rablerine bakarlar."[94]

Onlar Rablerini, hilâli dolunay halinde görüp, onu görmekte sıkıntı çekmedikleri gibi göreceklerdir.

Nitekim Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-* bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَوْنَ هَذَا الْقَمَرَ لاَ تُضَامُونَ فِي رُؤْيَتِهِ...)) [روا البخاري ومسلم]

" Şüphesiz ki sizler, görmekte sıkıntı çekmediğiniz (dolunay halindeki) **bu hilâli gördüğünüz gibi Rabbinizi** (kıyâmet günü) **göreceksiniz..."[95]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, gecenin son üçte birlik bölümünde celâl ve âzametine yakışır bir şekilde Allah Teâlâ'nın gerçek anlamda dünya semâsına indiğine îmân ederler.

Nitekim Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-* bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((يَنْزِلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّـــمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الآخِرُ، فَيَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ، مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ، مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Rabbimiz Tebâreke ve Teâlâ, gecenin son üçte birlik bölümü kaldığında her gece dünya semâsına iner ve şöyle der: Bana duâ eden yok mu? Duâsını kabul edeyim. Benden isteyen yok mu? Ona istediğini vereyim.Benden mağfiret dileyen yok mu? Ona mağfiret edeyim."[96]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'nın kıyâmet günü kulların arasında hüküm vermek için celaline yakışır bir şekilde gerçek anlamda (Arasat meydanına) gelece-ğine îmân ederler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{كَلاَّ إِذَا دُكَّتِ الأَرْضُ دَكًّا دَكًّا * وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا} [سورة الفجر الآيتان: **21-22**]

"Hayır, hayır; yeryüzü parça parça yıkılıp darmada-ğın olduğu ve Rabbin gelip melekler saf saf dizildiği zaman."[97]

{هَلْ يَنظُرُونَ إِلاَّ أَن يَأْتِيَهُمُ اللهُ فِي ظُلَلٍ مِّنَ الْغَمَامِ وَالْمَلآئِكَةُ وَقُضِـيَ الأَمْرُ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الأمُورُ} [سـورة البقرة الآية: **210**]

"Onlar (inatçı kâfirler kıyâmet günü) **bulutta gölgeler arasından Allah'ın ve meleklerin kendilerine gelmesini ve emrin gerçekleşmesini mi bekliyorlar? Oysa ki** (kulların) **bütün işleri, yalnızca Allah'a döndürülür."[98]**

---

[94] Kıyâmet Sûresi: 22-23
[95] Buharî ve Müslim
[96] Buharî ve Müslim
[97] Fecr Sûresi: 21-22
[98] Bakara Sûresi: 210

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'in bütün bu konulardaki metodu, Allah Teâlâ ve elçisi Muhammed*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in haber verdiği şeylere tam bir teslimiyetle inanmaktır.

Nitekim İmam Zührî*-Allah ona rahmet etsin-* bu konuda şöyle der:

"Allah'tan risâlet göndermek, Rasûlullah'a düşen bu görevi tebliğ etmek, bize düşen görev ise teslimiyet göstermektir."[99]

İmam Süfyan b. Uyeyne*-Allah ona rahmet etsin-* de bu konuda şöyle der:

" Allah Teâlâ'nın Kur'ân'da kendisini vasfettiği şeyle-rin okunuşu; bunların keyfiyet vermeksizin ve benzetmeye gitmeksizin tefsir edilmesi gerekir."[100]

İmam Şafîi*-Allah Teâlâ ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Ben, Allah'a ve Allah'ın muradı üzere Allah'tan gelenlere, Rasûlullah'a ve Rasûlullah'ın muradı üzere Rasûlullah'tan gelenlere îmân ettim."[101]

Velîd b. Müslim*-Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Evzâî, Süfyan b.Uyeyne ve Malik b.Enes'e sıfatlar ve Allah'ın görülmesi (Ru'yetullah) **ile ilgili hadisler hakkında sordum, hepsi de şöyle dediler: 'Bunları, onlara bir keyfiyet vermeksizin geldikleri gibi alınız."**[102]

Hicret yurdunun imamı Malik b. Enes*-Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Bid'atlerden sakınınız." Ona bid'atler nelerdir? diye sorulunca, o şu cevabı vermiştir:

"Bid'at ehli, Allah'ın isimleri, sıfatları, kelâmı, ameli ve kudreti hakkında konuşup duran, ashâbın ve onlara güzel bir şekilde uyanların sustuğu konularda susmayan kimselerdir."[103]

Bir adam İmam Mâlik'e, Allah Teâlâ'nın:

{الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى} [سورة طه الآية: 5]

"Rahmân arşa istivâ etti."[104]

Buyruğu hakkında: **"Nasıl istiva etti**" diye sorunca, ona şu cevabı vermiştir:

" İstivâ bilinmeyen bir şey değildir.Fakat nasıl olduğu (keyfiyeti) **akılla bilinemez. Ona îmân etmek farz, onun hakkında soru sormak ise bid'attir.Ben, seni sapık birisi olarak görüyorum"** dedikten sonra meclisinden çıkar-tılmasını emretmiştir.[105]

İmam Ebu Hanife*-Allah Teâlâ ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Allah Teâlâ'nın zatı hakkında hiç kimsenin bir şey söylememesi gerekir.Aksine Allah Teâlâ kendini ne ile nitelendirmiş ise, onu öylece nitelendirmesi gerekir.Bu hususta kendi görüşüne dayanarak hiçbir şey söylemesin. Âlemlerin Rabbi olan Allah, her türlü noksanlıklardan münezzehtir."[106]

---

[99] İmam Beğavî "Şerhus-Sünne"de rivâyet etmiştir.
[100] el-Lâlekâî "Ehl-i Sünnet vel-Cemaatin İtikâd Esaslarının Şerhi"nde rivâyet etmiştir.
[101] Bakınız:İbn-i Kudâme el-Makdisî'nin,"Lum'atul-İ'tikâd el-Hâdî İlâ Sebîli-Raşâd"
[102] İmam Beğavî "Şerhus-Sünne"de rivâyet etmiştir.
[103] İmam Beğavî "Şerhus-Sünne"de rivâyet etmiştir.
[104] Tâhâ Sûresi:5
[105] İmam Beğavî "Şerhus-Sünne"de rivâyet etmiştir.
[106] Tahâviye Akîdesis Şerhine bakınız.

İmam Ebu Hanife'ye,Allah Teâlâ'nın dünya semâsına inişi hakkında sorulunca o şöyle cevap vermiştir:

"O, keyfiyetsiz olarak iner."[107]

Hafız İmam Nuaym b. Hammâd el-Huzaî-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Allah'ı yarattıklarına benzeten kâfir olur. Allah'ın kendisini nitelendirdiği şeyleri inkâr eden, kâfir olur. Ne Allah'ın kendisini nitelendirdiği, ne de Rasûlü'nün O'nu nitelendirdiği şeyler teşbihtir."[108]

Selef'ten bazı kimseler şöyle demişlerdir:

"İslâm ayağı, ancak teslimiyet köprüsü üzerinde sebat gösterebilir."[109]

İşte zât-ı ilâhi ve O'nun sıfatları hakkında söz açıldığı zaman selefin yolunu izleyen kimse, ister selef çağında, isterse sonraki çağlarda yaşamış olsun, Allah'ın isim ve sıfatları hususunda Kur'ân-ı Kerîm'in izlediği yola bağlanmış olur.

Metod konusunda selefin yoluna aykırı hareket eden herkes, selefin yaşadığı çağda ve sahâbe ile tabiîn arasında bulunmuş olsa bile, Kur'ân-ı Kerim'in izlediği yola bağlanmamış olur.

İKİNCİ RÜKÜN

MELEKLERE ÎMÂN:

Meleklere îmân, herhangi bir şüphe ya da tereddüt etmeksizin, onların varlığına kesin bir şekilde îmân etmek demektir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{آمَنَ الرَّسُــولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلآئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُــلِهِ} [ســورة البقرة من الآية: **285**]

"Rasûl (Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem-*) **Rabbinden indirilene îmân etti. Müminler de îmân ettiler. Onlardan her biri Allah'a, O'nun meleklerine, kitaplarına ve peygamber-lerine îmân ettiler."[110]**

Meleklerin varlığını inkâr eden kimse, kâfir olur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَن يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلاَئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً بَعِيدًا} [سورة النساء من الآية: **136**]

"Her kim Allah'ı, meleklerini, (insanlığın hidâyeti için indirmiş olduğu) **kitapları,** (elçilik görevini tebliğ etmek için seçtiği) **peygamberlerini ve** (ölümden sonra hesaba çekilecekleri) **âhiret gününü inkâr ederse, hiç şüphe yok ki dinden çıkmış, hak yolundan çok uzaklaşmış olur."[111]**

---

[107] Tahâviye Akîdesi Şerhine bakınız.
[108] İmam Zehebî "el-Uluvv lil-Aliyyil-Ğafûr"da rivâyet etmiştir.
[109] İmam Beğavî "Şerhus-Sünne"de rivâyet etmiştir.
[110] Bakara Sûresi:285
[111] Nisâ Sûresi:136

Bu bakımdan **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**, özet olarak bütün meleklere inanırlar.Detayllı olarak onların varlığına îmân etmeye gelince, bu konuda sahih delil ile bildirilen Allah ve elçisi Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in isimlerini belirttiği meleklere îmân ederler.

Örneğin:

Cebrail-*aleyhisselâm*-, vahiyle görevli melektir.

Mîkâîl-*aleyhisselâm*-, yağmur yağdırmakla görevli melektir.

İsrâfîl-*aleyhisselâm*- Sûr'a üflemekle görevli melektir.

Ölüm meleği, ruhları almakla görevli melektir.

Mâlik-*aleyhisselâm*- cehennemin bekçisidir.

Rıdvân-*aleyhisselâm*- cennetin bekçisidir.

Münker ve Nekir-*aleyhimesselâm*- kabir melekleridir.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, bu meleklerin varlığı-na ve bunların manevi varlıklar olmayıp, hissedilen şahıs ve zatlar olduklarına, Allah Teâlâ'nın nurdan yaratıp semâda ikâmet eden varlıklar olduklarına îmân ederler.

Meleklerin yaratılışları, çok büyük olup kanatları vardır.Kimisinin iki, kimisinin üç, kimisinin dört kanadı, kimisinin de bundan da fazla kanadı vardır.

Melekler, Allah Teâlâ'nın askerlerinden birisidir.Bunlar Allah Teâlâ'nın izin verdiği hallerin gereğine göre eşya gibi cisimlerle ilgili şekillere girebilme gücüne sahiptirler.

Melekler, Allah'a yakınlaştırılmış ve onurlandırılmış varlıklardır.Erkeklik ve dişilik özellikleri yoktur, evlenmezler ve üremezler.

Melekler, yemez ve içmezler.Onların yiyeceği tesbih ve tehlildir.Bundan asla usanmaz ve buna ara vermez ve yorulmazlar, güzellik, hayâ ve düzenlilik gibi vasıflara sahip-tirler.Melekler, Allah Teâlâ'ya itaat ve O'na isyan etmemek üzere yaratılmalarından dolayı insanlardan farklılık arzeder-ler. Allah Teâlâ, onları kendisine ibâdet etmek ve emirlerini yerine getirmek üzere yaratmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ onlar hakkında şöyle buyurmaktadır:

{وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ * لا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُم بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ * يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى وَهُم مِّنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ} [سورة الأنبياء الآيات: 26-28]

"(Müşrikler), **Rahman** (Allah, melekleri) **evlat edindi dediler.O bundan münezzehtir.Bilakis onlar** (melekler)**, lütuf ve ihsana mazhar olmuş kullardır.Melekler O'ndan emir almazdan önce konuşmazlar ve sadece O'nun emriyle hareket ederler.Allah, onların yaptıklarında , yapacaklarını da bilir. Allah'ın râzı olduğu kimselerden başkasına şefaat etmezler. Onlar, O'nun korkusundan titrerler."**[112]

Melekler, gece-gündüz Allah'ı tesbih ederler.Onlar, semâda bulunan **Beytül-Ma'mur**'u Allah'tan ürperip korkarak tavaf ederler.

---

[112] Enbiyâ Sûresi: 26-28

Meleklerin pekçok çeşitleri vardır:

Meleklerden kimisi arşı taşımak, kimisi vahiy, kimisi dağlar, kimisi cennet, kimisi cehennem bekçiliği yapmakla görevlidirler.

Meleklerden kimisi kulların yaptıklarını kaydetmekle, kimisi mü'minlerin ruhlarını, kimisi kâfirlerin ruhlarını almakla, kimisi de kabirde kula soru sormakla görevlidirler.

Meleklerden kimisi mü'minlere mağfiret dileyen, onlara duâ eden ve onları sevenler olduğu gibi, kimisi de ilim meclisleriyle zikir halkalarında biraraya gelip kanatları ile onların üzerini örterler.Kimisi insanla birlikte olur ve ondan ayrılmaz.Kimisi kulları hayırlı işler yapmaya dâvet eder, kimisi sâlih kimselerin cenâzelerine katılır, kimisi mü'minlerle birlikte savaşır ve Allah düşmanlarına karşı yaptıkları cihadda onlara sebat verirler.

Meleklerden kimisi, sâlih kimseleri korumak ve onların sıkıntılarını gidermekle görevli olanlar olduğu gibi, kâfirleri lânetlemek ve onlara azap indirmekle görevli olanları da vardır.

Melekler, heykel, resim, köpek veya zil bulunan hiçbir eve girmezler.İnsanın rahatsız olduğu şeylerden onlar da rahatsız olurlar.

Melekler pekçoktur, onların sayısını Allah Teâlâ'dan başka hiç kimse bilemez.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلاّ هُوَ وَمَا هِيَ إِلاّ ذِكْرَى لِلْبَشَرِ} [سورة المدثر من الآية: 31]

"Rabbinin askerleri (melekleri) **nin sayısını O'ndan başka hiç kimse bilemez ve o** (cehennem), **insanlar için ancak bir öğüttür."**[113]

Allah Teâlâ onları görmemizi engellemiştir. O bakımdan bizler onları yaratıldıkları halde göremeyiz. Ancak Allah Teâlâ onları bazı kullarına göstermiştir.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- Cibril -*aleyhisselam*-'ı Allah Teâlâ'nın kendisini yaratmış olduğu asıl sûretinde iki defa görmüştür.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجْنُونٍ * وَلَقَدْ رَآهُ بِالأُفُقِ الْمُبِينِ} [سورة التكوير الآيتان: 22-23]

"Arkadaşınız (Muhammed) **bir deli değildir.Andolsun ki o kendisini apaçık** (büyük) **ufukta görmüştür."**[114]

ÜÇÜNCÜ RÜKÜN

KİTAPLARA ÎMÂN

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'nın, içerisinde emir, yasak, vaad ve tehditlerini, Allah'ın kullarından dilediği şeyleri içeren, içerisinde hidâyet ve nûr bulunan kitapları peygamberlerine indirdiğine kesin bir şekilde îmân ederler.

[113] Müddessir Sûresi: 31
[114] Tekvîr Sûresi: 22-23

Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

{آمَنَ الرَّسُـولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللهِ وَمَلآئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُـلِهِ} [سـورة البقرة من الآية: 285]

"Rasûl (Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-) **Rabbinden indirilene îmân etti. Müminler de îmân ettiler. Onlar-dan her biri Allah'a, O'nun meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine îmân ettiler."[115]**

Allah Teâlâ'nın, insanlığın hidâyete ermesi için peygamberlerine kitaplar indirmiş olduğuna da îmân ederler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِـرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ} [سـورة إبراهيم الآية: 1]

"Elif. Lâm. Râ.Bu (Kur'an), **insanları Rablerinin izniyle karanlıklardan nûra, her şeye gâlip ve övgüye lâyık Allah'ın yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır."[116]**

Bu kitaplar; Kur'ân, Tevrât, İncil, Zebur, İbrahim ve Musa'ya verilen sahifelerdir. Bunların en büyükleri ise Tevrât, İncil ve Kur'ân'dır. Üçünün de en büyüğü, onların hükümlerini geçersiz kılan ve en faziletlisi, Kur'ân-ı Kerîm'dir.

Allah Teâlâ, Kur'ân dışındaki kitapları indirdiği zaman onları korumayı garanti etmemiştir.Aksine onları korumayı insanlardan istemiştir. Fakat onlar bu kitapları koruyamamış ve onlara gereği gibi sahip çıkamamışlardır.Bu sebeple bu kitaplarda birtakım değişiklikler ve yer değiştirmeler meydana gelmiştir.

Kur'ân-ı Kerîm; Âlemlerin Rabbinin kelâmı, apaçık kitabı ve sapasağlam ipidir. Allah Teâlâ, onu düstur olması, insanları karanlıklardan nûra çıkarması ve doğru yola ve sırat-ı müstakim'e iletmesi için elçisi Abdullah oğlu Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'e indirmiştir.

Allah Teâlâ, önceki ve sonraki ümmetlerin haberlerini, göklerin ve yerlerin yaratılışını, helâl ve haramı detaylı bir şekilde bu kitapta açıklamış, âdâb ve ahlâk esaslarını, ibâdet ve muâmelâta dâir hükümleri, peygamberlerle salih kişilerin hayatını, mü'minler ile kâfirlerin amellerinin karşılığını görecek-lerini, mü'minlerin yurdu olan cennet ile kâfirlerin yurdu olan cehennemin niteliklerini açıklamış, bu kitabı gönüllerdeki hastalıklara bir şifâ, herşeye bir beyan, mü'minlere de bir hidâyet ve rahmet kılmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ} [سورة النحل من الآية: 89]

"(Ey Muhammed!) **Bu kitabı da sana,** (açıklanması gereken helâl ve haramla ilgili hükümler gibi) **her şey için bir açıklama, bir hidâyet ve rahmet kaynağı ve müslümanlar için de bir müjdeci olarak indirdik."[117]**

---

[115] Bakara Sûresi:285
[116] İbrahim Sûresi: 1
[117] Nahl Sûresi: 89

Ümmetin hepsinin bu kitaba uyması, Peygam-ber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den sahih olarak gelmiş olan sünnet ile birlikte onu hüküm olarak kabul etmeleri gerekir. Çünkü Allah Teâlâ, kendilerine indirilenleri açıklasın diye elçisini hem insanların, hem de cinlerin hepsine birden göndermiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ} [سورة النحل من الآية: 44]

"(Ey Muhammed!) **İnsanlara kendilerine ne indirildi-ğini açıklayasın ve onlar da iyice düşünsünler diye sana da bu Zikr'i** (Kur'an'ı) **indirdik."**[118]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Kur'ân-ı Kerîm'in harf ve anlamlarıyla Allah'ın kelâmı olduğuna, O'ndan gelip O'na döneceğine, Allah tarafından indirilmiş olup, yaratılmış olmadığına, Allah'ın gerçekten onunla konuştuğuna,onu Cebrail-*aleyhisselâm*-'a ilettiğine, Cebrail-*aleyhisselâm*-'ın da onu Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'e indirdiğine îmân ederler.

Bu kitabı her şeyi yerli yerine koyan (Hakîm) ve her şeyden haberdâr (Habîr) olan Allah Teâlâ apaçık bir Arapça ile indirmiş, herhangi bir şüphe ya da tereddüdün sözkonusu olmadığı tevâtür yoluyla bize nakledilmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَإِنَّهُ لَتَنـــــزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ * نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الأَمِينُ * عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ * بِلِسَـانٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ} [سورة الشعراء: 192-195]

" **Muhakkak bu âlemlerin Rabbinin indirdiğidir. Onu Ruhu'l-Emîn** (Cebrail) **indirdi. Uyarıcılardan olasın diye kalbin üzere; apaçık bir Arapça lisan ile..."**[119]

Kur'ân-ı Kerîm kalblerde ezberlenir, dillerle okunur ve mushaflarda yazılır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلاَّ الظَّالِمُونَ} [سورة العنكبوت الآية: 49]

"Aksine o, ilim verilmiş olanların göğüslerinde (ezberlenmiş) **apaçık âyetlerdir."**[120]

{إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ * فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ * لا يَمَسُّهُ إِلاّ الْمُطَهَّرُونَ * تَنـــزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ} [سورة الواقعة: 77-80]

"Şüphesiz o, oldukça şerefli bir Kur'ân'dır. Korunan bir kitabtadır, ona ancak tam anlamı ile temizlenmiş kimseler el sürebilir. O âlemlerin Rabbi tarafından indirilmedir."[121]

Kur'ân-ı Kerîm, İslâm Peygamberi Abdullah oğlu Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in en büyük ve ebedi mucizesidir. Semavi kitapların sonuncusudur. Bu kitap ne neshedilir, ne değiştirilir. Allah Teâlâ, her türlü tahrif, değiştirme, fazlalık ya da eksikliğe karşı onu dünyadan kaldıracağı güne kadar -ki bu da kıyâmetin kopmasından önce olacaktır- korumayı üzerine almıştır.

---

[118] Nahl Sûresi: 44
[119] Şuarâ Sûresi: 192-195
[120] Ankebût Sûresi: 49
[121] Vâkıa Sûresi: 77-80

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ} [سورة الحجر الآية: 9]

"Şüphesiz Zikr'i biz indirdik ve onu koruyacak olan da elbette biziz."[122]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Kur'ân'dan bir harf inkâr eden veya ona bir harf ilâve eden veyahut da eksilten kimsenin kâfir olduğunu kabul ederler. Buna göre bizler Kur'ân âyetlerinin hepsinin Allah Teâlâ tarafından indirildiğine ve kat'î tevatür yoluyla bizlere nakledile geldiğine kesinlikle îmân ederiz.

Kur'ân-ı Kerîm, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'e toptan indirilmedi. Aksine olaylara göre veya bazı sorulara cevap olmak üzere veyahut da durumun gereğine uygun olarak 23 yıllık bir süre içerisinde kısım kısım indirilmiştir.

Kur'ân-ı Kerîm, 86 sûresi Mekke'de, 27 sûresi de Medine'de indirilen toplam 114 sûre içerir. Mekke'de indirilen sûrelere Mekkî sûreler, Medine'de indirilen sûrelere Medeni sûreler adı verilir.Kur'ân-ı Kerîm'de Mukatta' Harfler diye bilinen harflerle başlayan 29 sûre vardır.

Kur'ân-ı Kerîm, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in döneminde, onun gözü önünde yazılmıştır.Öyle ki ashâb-ı kiram'ın en seçkinlerinden vahiy katipliğini yapan kimseler vardı.Bu vahiy kâtipleri Kur'ân'ın inen her âyetini Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in emriyle yazarlardı. Daha sonra Hz. Ebu Bekir-*Allah ondan râzı olsun*- döneminde mushaf olarak biraraya getirildi, Hz. Osman -*Allah ondan râzı olsun*- döneminde ise tek bir imla şekli üzere yazıldı. Allah onların hepsinden râzı olsun.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Kur'ân'ı öğretmeye, ezberlemeye, okumaya, tefsir etmeye ve gereğince amel etmeye çok önem verirler.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِّيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُوْلُوا الأَلْبَابِ} [سورة ص الآية: 29]

"Bu, âyetlerini düşünsünler, tam akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz hayır ve bereketi bol bir kitapdır."[123]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Kur'ân-ı Kerîm'i oku-yarak Allah'a ibâdet ederler.Çünkü her harfinin okunması karşılığında Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in şu buyruğunda haber verdiği üzere bir hasene verilir:

((مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا لا أَقُولُ الم حَرْفٌ وَلَكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ وَلامٌ حَرْفٌ وَمِيمٌ حَرْفٌ)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Her kim, Allah'ın kitabından bir harf okuyacak olursa,o kimseye onun karşılığında bir hasene vardır. Hasene ise on misli ile karşılık görür. Ben size 'Elif, Lâm, Mîm' bir harftir demiyorum. Elif bir harftir, lâm bir harftir, Mîm de bir harftir."[124]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, sadece şahsî görüşe dayalı olarak Kur'ân'ın tefsir edilmesini câiz görmez-ler.Çünkü bu durum, Allah hakkında bilgisizce söz söylemektir.Aksine kitap ve sünnette sabit olan naslar ile

[122] Hicr Sûresi: 9
[123] Sâd Sûresi: 29
[124] Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

tefsir ederler.Bundan sonra sahâbenin görüşleri ile günümüze kadar onlara güzel bir şekilde uyanların görüşlerine başvururlar.Ayrıca genel şer'î kuralların çerçevesinde kalır ve bu kuralların dışına çıkmazlar. Çünkü Allah Teâlâ kendisi hakkında bilgisizce söz söylenmesini şu buyruğunda haram kılmıştır:

{إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَن تَقُولُواْ عَلَى اللّهِ مَا لاَ تَعْلَمُونَ} [سورة البقرة الآية: 169]

" O (şeytan) **size ancak kötülüğü, çirkinliği ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi emreder."**[125]

[125] Bakara Sûresi: 169

DÖRDÜNCÜ RÜKÜN

PEYGAMBERLERE ÎMÂN

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat,Allah Teâlâ'nın kulla-rına müjdeleyiciler ve uyarıcılar olmak üzere, insanları hidâyete iletmek ve onları karanlıklardan çıkarıp, aydınlığa ulaştırmak için hak dîne çağıran rasûller ve peygamberler gönderdiğine kesin bir şekilde îmân ederler.

Peygamberlerin çağrıları toplumları şirk ve put-perestlikten kurtarmak, çözülmek ve bozulmaktan temizlemek içindi.Onlar peygamberlik görevini tebliğ edip üzerlerindeki emâneti eksiksiz yerine getirdiler, ümmetlerine samimiyetle öğüt verdiler ve Allah yolunda gereği gibi cihad ettiler.Doğruluklarına kesin delil teşkil eden, apaçık göz kamaştırıcı mucizelerle[126] geldiler. Onlardan birisini inkâr eden, Allah Teâlâ'yı ve O'nun bütün peygamberlerini inkâr etmiş olur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُواْ بَيْنَ اللّهِ وَرُسُلِهِ وَيقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُواْ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلاً * أُوْلَـئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا * وَالَّذِينَ آمَنُواْ بِاللّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُواْ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ أُوْلَـئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ وَكَانَ اللّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا} [سورة النساء: 150-152]

" Şüphe yok ki Allah'ı ve peygamberini inkâr ederek kâfir olanlar bir de Allah'la peygamberlerinin arasını ayırmak isteyenler ve: Kimine inanırız, kimini inkâr ederiz diyenler, böylece bunun arasında bir yol tutmaya yeltenenler yok mu; işte onlar gerçek kâfirlerin ta kendileridirler. Biz o kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır. Allah ve peygamberlerine îmân edip, onlardan birini diğerinden ayırmayanlara ise ecirlerini verecektir. Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."[127]

Allah Teâlâ'nın o şerefli peygamberleri gönder-mesindeki hikmeti şöyle açıklamaktadır:

{رُّسُلاً مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلاَّ يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا} [سورة النساء الآية: 165]

"Müjdeleyici ve uyarıcı peygamberler olarak (gönderdik) **ki, insanların peygamberlerden sonra Allah'a karşı bir bahaneleri** (gerekçeleri) **olmasın. Allah Azîzdir, Hakîmdir."[128]**

Allah Teâlâ, pek çok rasûl ve nebi göndermiştir. Bazılarının adlarını kitabı veya Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- aracılığıyla bizlere bildirmiş, bazılarınınkini de bildirmemiştir:

{وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُواْ اللّهَ وَاجْتَنِبُواْ الطَّاغُوتَ} [سورة النحل من الآية: 36]

---

[126] Mucize; Allah Teâlâ'nın peygamber aracılığıyla iddiâsına uygun olarak ve onu tasdik etmek üzere ortaya çıkardığı olağanüstü bir iştir.Mucizenin meydana gelmesi, imkân çerçevesindedir.Çünkü sebepleri de, sonuçları da yaratan Allah, onların düzenini bozmaya da kâdirdir ve bunun sonucunda sonuçlar daha önceki sebeplere boyun eğmeyebilir.Hiçbir sınır tanımayan Allah Teâlâ'nın kudretine göre bunda hayret edilecek ve garipsenecek bir durum yoktur.Çünkü o dilediğini göz açıp kapatmaktan da daha büyük bir hızla yapandır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: O bir şeyi diledi mi ona emri sadece ol demesidir, o da hemen oluverir." (Yasîn Sûresi: 82).

[127] Nisâ Sûresi: 150-152

[128] Nisâ Sûresi: 165

"Şüphesiz ki biz, (geçmişte) **her ümmete bir peygamber gönderdik** (ve ona şöyle söylemesini emrettik): **'Yalnızca Allah'a ibâdet edin.Tâğûta ibâdet etmekten sakının."**[129]

Kur'ân-ı Kerîm'de isimleri zikredilen 25 rasûl ve peygamber vardır. Bunların isimleri şöyledir: Âdem, İdris,Nûh,Hûd,Sâlih, İbrahim, Lût, İsmail, İshâk, Yâ'kub, Yûsuf,Eyyûb,Şuayb,Musa,Harun,Zülkifl, Yunus, Dâvûd, Süleyman, İlyas, Elyesa', Zekeriya, Yahya, İsa ve Muhammed, Esbât (Ya'kub-*aleyhisselam*-'ın oğulları)nı da toplu olarak sözkonusu etmiştir. -*Allah'ın salât ve selâmı, hepsinin üzerine olsun*-.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُم مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُم مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ} [سورة غافر من الآية: 78]

"Andolsun ki Biz, senden önce de peygamberler gönderdik.Onlardan kiminin kıssalarını sana anlattık, kiminin de kıssalarını sana anlatmadık."[130]

Allah Teâlâ, bazı peygamber ve rasûlleri diğer-lerine üstün kılmıştır.İslâm ümmeti, rasûllerin nebiler-den üstün olduğunda, bundan sonra rasûllerin kendi aralarında fazilet farkının bulunduğunda, rasûllerle peygamberlerin en faziletlisinin Ulu'l-Azm diye bilinen Muhammed, Nûh, İbrahim, Musa ve İsa-*Allah'ın salat ve selamları hepsine olsun*- olduğunda oybirliğine varmışlardır.

Ulul-azm diye bilinenlerin en faziletlileri ise İslâm peygamberi, peygamberlerin ve rasûllerin sonun-cusu, Âlemlerin Rabbinin son elçisi Abdullah oğlu Muhammed'dir.-*Allah'ın salatı, selamı ona ve aile halkına olsun*-.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا} [سورة الأحزاب الآية: 40]

"Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir.Fakat o Allah'ın Rasûlü ve peygamberlerin sonuncusudur."[131]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'nın ismen sözkonusu ettiklerine de, isimlerini zikretmediklerine de, ilkleri olan Âdem-*aleyhisselâm*-'dan itibaren, sonları, sonuncuları, en faziletlileri Peygamberimiz Abdullah oğlu Muhammed'e kadar hepsine îmân ederler.

Bütün rasûllere îmân, mücmel bir îmândır. Peygamberimiz Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'a ise detaylı bir îmân ile îmân edilir. Bu, mü'minlerin onun getirmiş olduğu hükümlerde etraflı bir şekilde ona uymalarını gerektiren bir îmândır.

Muhammed-*sallahu aleyhi ve sellem*- **Allah'ın Elçisidir:**

Rasûlullah'ın künyesi Ebu'l-Kasım (Kâsım'ın babası), adı Muhammed'dir. Geriye doğru sırasıyla şeceresi şöyledir: Abdullah, Abdulmuttalib, Hâşim, Abdumenaf, Kusayy,Kilâb,Murre,Kâ'b,Luey,Şâlib,Fihr,

[129] Nahl Sûresi:36
[130] Ğâfir Sûresi: 78
[131] Ahzâb Sûresi: 40

Mâlik, Nadr, Kinâne, Huzeyme, Müdrike, İlyas, Mudar, Nizar, Ma'd ve Adnan.Adnan, Allah'ın peygamberi İbrahim el-Halil'in oğlu İsmail'in soyundan gelir.

Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*- peygamberlerin (nebilerin) ve rasûllerin sonuncusudur. Allah'ın bütün insanlara gönderdiği elçisidir. O, Allah'ın bir kuludur, ona ibâdet edilmez. Yalanlanması asla sözkonusu olmayan bir elçidir.O,bütün yaratılmışların en hayırlısı, en faziletlisi, Allah Teâlâ nezdinde en değerlisi, dere-cesi en yüksek ve Allah Teâlâ'ya en yakın olanıdır.

O, hak ve hidâyet ile insanlara da, cinlere de gönderilmiş bir peygamberdir.Allah Teâlâ, onu âlemlere bir rahmet olarak göndermiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلاّ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ} [سورة الأنبياء الآية: 107]

"Biz seni, ancak âlemlere bir rahmet olarak gönder-dik."[132]

Allah Teâlâ ona kitabını indirmiş, dîninin emîni kılmış ve risâletini tebliğ etmekle görevlendirmiştir. Bu risâleti tebliğ hususunda onu yanılmaktan, hataya düşmekten korumuştur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى * إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحَى} [سورة النجم: 3-4]

"O (Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-) **kendi hevâsından bir söz söylemez. O şey** (Kur'an ve Sünnet), **ona vahyedilen bir vahiyden başkası değildir."**[133]

Onun risâletine îmân edip peygamberliğine şehâdet getirmedikçe, hiçbir kulun îmânı geçerli olmaz. Ona itaat eden cennete girer, ona karşı gelip isyan eden ise, cehenneme girer.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّىَ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُواْ فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسْلِيمًا} [سورة النساء الآية: 65]

"Hayır, Rabbine yemîn olsun ki (ey Muhammed!) **Onlar aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem yapıp sonra da verdiğin hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça îmân etmiş olmazlar."**[134]

Önceleri her peygamber kendi kavmine özel olarak gönderilirken, Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bütün insanlara peygamber olarak gönderilmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلاّ كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لا يَعْلَمُونَ} [سورة سبأ الآية: 28]

"Biz seni, ancak bütün insanlar için müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik."[135]

---

[132] Enbiyâ Sûresi: 107
[133] Necm Sûresi: 3-4
[134] Nisâ Sûresi: 65
[135] Sebe Sûresi: 28

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'nın, peygamberini apaçık mucizelerle, göz kamaştırıcı belgelerle desteklemiş olduğuna da îmân ederler.

Bu mucizelerden biri ve en büyüğü ümmetlerin en fasîhi, en belâğâtlısı, söz söyleme gücü en yüksek olan ve Allah'ın kendisi ile meydan okuduğu Kur'ân-ı Kerîm'dir.

Allah Teâlâ'nın, kendisi ile peygamberini des-teklediği, Kur'ân'dan sonraki en büyük mucizelerden birisi de İsrâ ve Mirac mucizesidir.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat,Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in uyanıklık halindeyken ruh ve bedeni ile birlikte semâya yükseltildiğine îmân ederler.Bu ise İsrâ gecesinde gerçekleşmişti.Gecenin bir bölümünde Mescid-i Haram'dan, Mescid-i Aksâ'ya götürüldüğü Kur'ân-ı Kerîm'in nassı ile açıkça belirtilmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلاً مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ البَصِير} [سورة الإسراء الآية: 1]

"Kulunu geceleyin, Mescid-i Haram'dan çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren (Allah) **münezzehtir. Ona âyetlerimizden bazısını gösterelim diye. Şüphesiz ki O işitendir, görendir."[136]**

Sonra Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- semâya yükseltilmiştir.Yedinci semâya kadar çıkmış, daha sonra da bundan öteye, Allah Teâlâ'nın dilediği yüksekliklere kadar çıkmıştır. Burası yanında Cennet-i Me'vâ'nın bulunduğu Sidre-i Müntehâ'dır.

Allah Teâlâ onu dilediğiyle onurlandırmış, ona vahyetmiş ve onunla konuşmuş, gece ve gündüz olmak üzere günde beş vakit namazı farz kılmıştır. Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*- cennete girmiş, hem cennete, hem de cehenneme bakmış ve melekleri de görmüştür.Cebrail'i de Allah'ın yaratmış olduğu gerçek sûretinde görmüştür.Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in kalbi, gördüklerini yalanlamamış, aksine gözleriyle gördüklerinin hepsi, gerçeğin kendisi idi.

Bunlar Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'e bir ta'zim, onu diğer peygamberlerden üstün kılmak ve onun makamının herkesin makamının üstünde olduğunu açıkça ortaya koymak için olmuştur.

Sonra Beytul-Makdis'e inmiş ve peygamberlere imam olarak namaz kıldırmıştır.Daha sonra da tan yeri ağarmadan önce Mekke'ye geri dönmüştür.[137]

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{أَفَتُمَارُونَهُ عَلَى مَا يَرَى * وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَى * عِندَ سِدْرَةِ الْمُنتَهَى * عِندَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَى * إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَى * مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى * لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى} [سورة النجم: 12- 18]

---

[136] İsrâ Sûresi: 1

[137] Buhârî ve Müslim'de ve diğer sünen ve müsned hadis kitaplarında bu mübârek gecede meydana gelen olayların detayına dâir bilgiler yer almaktadır.

"Onun gördükleri hakkında şimdi kendisiyle tartışa-cak mısın? Andolsun ki onu diğer bir inişinde görmüştü.Sidretu'l-Müntehâ yanında, Me'vâ Cenneti onun yanındadır.O vakit Sidre'yi bürüyen bürüyordu. Göz başka yöne kaymadı ve aşmadı da. Andolsun ki o, Rabbinin en büyük âyetlerinden bir kısmını görmüştür."[138]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in diğer bazı mucizeleri:

Allah Teâlâ'nın peygamberine nübüvvetinin bir kanıtı olmak üzere vermiş olduğu oldukça büyük mucizelerden birisi, ayın yarılması mucizesidir.Bu olay, müşrikler kendisinden bir mucize istemeleri üzerine Mekke'de gerçekleşmişti.

Yemeğin kendisi için çoğaltılması.Bu olay da Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in birden fazla göster-diği bir mucizedir.

Suyun çoğalması ve parmaklarının arasından suyun fışkırması, yemeğin Allah'ı tesbih etmesi, yine Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in sıkça görülen mucizelerindendir.

Hastaları iyileştirmesi ve ashâbından bazılarının hiçbir ilaç olmaksızın onun eli ile şifâ bulmaları.

Hayvanların ona karşı edebli ve saygılı davran-maları, ağaçların ona boyun eğmeleri ve taşların ona selâm vermeleri.

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'e hâinlik eden ve ona karşı inatlaşan bazı kimselerden hemen intikam alınması.

Gaybî hususları haber vermesi, kendisinden uzak yerlerde meydana gelmiş birtakım olayları anında haber vermesi, henüz meydana gelmemiş birtakım olayları bildirmesi, daha sonra onun haber verdiği şekilde bu olayların gerçekleşmesi.

Genel olarak duâsının kabul edilmesi.

Allah Teâlâ'nın onu koruması ve düşmanlarının kendisine zarar vermesini önlemesi.

Ebu Hureyre'den-*Allah ondan râzı olsun*- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

"Ebu Cehil: Muhammed sizin aranızda yüzünü toprağa koyuyor (secde ediyor) **mu? diye sordu. Ona:Evet,denilince, şöyle dedi: Lat ve Uzza'ya yemin ederim, eğer onun böyle yaptığını görürsem, hiç şüphesiz ki ya onun boynuna basar ya da yüzünü toprağa bularım.Rasûlullah**-*sallallahu aleyhi ve sellem*-**'in namaz kıldığı bir sırada o da çıkageldi, boynuna basmak istedi ise de onun aniden elleriyle kendisini koruma-ya çalışarak, arkasını dönüp kaçarken gördüler. Ona:Sana ne oluyor? diye sorduklarında o şu cevabı verdi:Benimle onun arasında içi ateş dolu bir hendek ile çok dehşetli şeyler ve kanatlar vardı."**

Bunun üzerine Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurdu:

"Eğer bana yaklaşsaydı,melekler onu paramparça alırlardı."[139]

BEŞİNCİ RÜKÜN

[138] Necm Sûresi: 12-18
[139] Müslim

ÂHİRET GÜNÜNE ÎMÂN

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, âhiret gününe îmân ederler.Bunun anlamı; kıyâmet günü Allah Teâlâ'nın kitabında, Rasûlünün de ölüm sonrasından itibaren cennetliklerin cennete, cehennemliklerin ise cehenneme gireceği zamana kadar meydana gelecek şeylere dâir vermiş oldukları haberlerin tümüne ve kıyâmet gününe tam bir tasdik ve kesin bir şekilde inanmaktır.

Allah Teâlâ, kıymetli kitabında âhiret gününü vurgulu bir şekilde çokça sözkonusu etmiş, onu her yerde dile getirmeye önem vermiş, her münasebetle ona dikkat çekmiş, gerçekleşeceğini kesin ifâdelerle vurgulamış, onu çokça hatırlatmış ve âhiret gününe îmân ile Allah'a îmân etmeyi birbirine bağlı olarak zikretmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{والَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ وَبِالآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ} [سورة البقرة الآية: 4]

"Onlar sana indirilene de senden önce indirilene de îmân ederler. Onlar âhirete de şüphe etmeksizin inanırlar."[140]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, kıyâmetin ne zaman kopacağının Allah Teâlâ tarafından bilindiğine, O'ndan başka hiç kimsenin onu bilmediğine îmân ederler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّ اللَّهَ عِندَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ} [سورة لقمان من الآية: 34]

"Kıyâmetin ne zaman kopacağının ilmi, muhakkak ki Allah'ın indindedir."[141]

Allah Teâlâ, kıyâmetin ne zaman kopacağını kullarından saklı tutmuş olmakla birlikte kopmasının artık yaklaştığına delâlet eden birtakım emâre, alâmet ve şartlar kılmıştır.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, kıyâmetin kopmasının emâreleri olan küçük ve büyük alâmetlerinin tümüne îmân ederler.Çünkü bunlar da âhirete îmân kapsamına girer.

Kıyâmetin Küçük Alâmetleri:

Bu alâmetler, kıyâmetten oldukça uzun zaman önce ortaya çıkacak olan alâmetlerdir.Bunlar alışılagelen türden olurlar. Kimileri de büyük alâmetlerle birlikte ortaya çıkabilir. Kıyâmetin küçük alâmetleri oldukça çoktur. Bunlardan sahih olanların bir kısmını hatırlatalım:

Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'ın gönderilmesi, onunla nübüvvet ve risâletin sona ermesi, onun vefat etmesi,Beytul-Makdis'in fethedilmesi, fitnelerin ortaya çıkması,yahudi ve hristiyanlar gibi geçmiş ümmetlerin izinden gidilmesi, deccallerle peygamberlik iddiâsın-da bulunanların ortaya çıkması.

Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- hakkında hadisler uydurulması,sünnetinin reddedilmesi,yalanın artması, haberlerin araştırılmadan nakledilmesi, ilmin kaldırıl-ması ve aşağılık kimselerde ilmin aranması, cehâlet ve fesâdın ortaya çıkması, sâlihlerin yok olması, İslâm'ın esaslarının tek

---

140 Bakara Sûresi: 4
141 Lokman Sûresi: 34

tek ortadan kalkması, ümmetlerin Muhammed-*sallahu aleyhi ve sellem*-'in aleyhine birbirlerini çağırmaları, sonra da İslam ve müslümanların gârip olmaları.

Öldürme olaylarının çoğalması, belâ ve sıkıntı-ların çokluğundan dolayı ölümün temenni edilir hale gelmesi, kabirdekilere gıpta edilmesi, belâların şiddeti dolayısıyla kişinin ölmüş birisinin yerinde olmayı temenni etmesi, ani ölümlerin, deprem ve hastalıklar dolayısıyla ölümlerin çoğalması, erkeklerin sayıca azalıp kadınların çoğalması, kadınların giyinmiş oldukları halde çıplak olmaları, zinânın yollarda bile yaygınlaşması, insanlara coplarla vuran polislerden zâlim güçlerin ortaya çıkması.

Çalgının, içkinin, zinânın, fâizin ve erkeklerin ipek elbiseler giymelerinin ortaya çıkması ve bunların helâl kabul edilmesi, yerin dibine geçmenin, insanların şekillerinin değişmesi ve (Lut kavminin uğradığı azap gibi) insanların başlarına taşların yağdırılması.

Emânete riâyet edilmemesi, ehil olmayanların işbaşına getirilmeleri, insanların ayak takımından olan kimselerin liderlik etmeleri, aşağılık kimselerin, hayırlı kimselerin üzerine hâkim olmaları, cariyenin efendisini doğurması, yüksek bina yapmakta yarışılması, insan-ların câmileri süslemekte birbirlerine karşı övünmeleri, putlara ibâdet edilip ümmette şirk ortaya çıkıncaya kadar zamanın değişikliğe uğraması.

Yalnızca tanıdık kimselere selâm verilmesi, ticâretin çoğalması, çarşıların birbirine çok yakın hale gelmesi, insanların ellerinde pekçok malın bulunma-sına rağmen şükredilmemesi, cimriliğin çoğalması, yalancı şâhitliğin çoğalması, hak şâhitliğin gizlenmesi, hayasızlığın ortaya çıkması,düşmanlıkların, birbirinden nefret etmenin, kin duymanın, akrabalık bağının kesilmesi ve kötü komşuluk ilişkisinin başgöstermesi.

Zamanın yakınlaşması ve vakitlerin bereketinin azalması, hilâlin ilk doğduğu anda birkaç günlük gibi gözükmesi, gecenin vakit ilerledikçe karardığı gibi gibi fitnelerin de çokça ortaya çıkması, insanların birbirine yabancılaşması, İslam'ın teşvik ettiği sünnet-lerin hafife alınması ve yaşlı kimselerin gençlere benzemeye çalışmaları.

Yırtıcı hayvanların ve cansız varlıkların insanlarla konuşması, altın madeninden bir dağın arkasında Fırat nehrinin suyunun çekilmesi ve mü'minin gördü-ğü rüyanın doğru çıkması.

Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in şehri Medine, pislikleri dışarıya atan bir şehirdir.Orada yalnızca takvâ sahibi sâlih kimselerin kalacak olması, Arap yarımadasının tekrar yemyeşil arazilere ve ırmaklara dönüşmesi, insanların kendisine itaat edecekleri Kahtân kabilesinden bir kişinin ortaya çıkması.

Rumların çoğalması ve müslümanlarla savaş-maları, müslümanların taş ve ağaç:

"Ey müslüman! İşte bir yahudi, gel onu öldür" diyecek şekilde yahudilerle savaşmaları.[142]

İstanbul nasıl fethedildiyse, Roma da öyle fethedilmedikçe kıyâmet kopmayacaktır.

Ve sahih hadislerle sabit olmuş daha pekçok alâmet vardır.

[142] Buharî

Kıyâmetin Büyük Alâmetleri:

Bu alâmetler, kıyâmetin yaklaştığına delâlet eder. Bu alâmetler ortaya çıktığı takdirde kıyâmet de onların sonrasında kopacaktır.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Peygamber-*sallahu aleyhi ve sellem*-'den geldiği şekilde bu alâmetlere îmân ederler.

Bunlardan bazıları şunlardır:

Mehdî'nin ortaya çıkması.Adı Abdullah oğlu Muhammed olup,Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in ehl-i beytindendir. O doğu tarafından ortaya çıkacak, yedi yıl hükümdarlık yapacaktır. Zulüm ve haksızlıkla dolup taşan yeryüzünü sonradan adâletle doldura-caktır.İslâm ümmeti, onun döneminde hiç görmediği nimetlere kavuşacaktır.Toprak bitkisini çıkartacak, gök yağmur yağdıracak ve mal da sayısız hesapsız olarak verilecektir.

Mesih Deccal'in[143] ortaya çıkması, Meryem oğlu İsa Mesih-*aleyhisselam*-'ın Şam'ın doğusunda Menâretul-Beydâ'nın yakınlarına inmesi, Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in şeriatı ile hükmeden ve onunla amel eden birisi olarak yeryüzüne inecek, Deccal'i öldürecek ve yeryüzünde İslâm ile hükmedecektir.O hak üzere savaşan ve Deccâl ile savaşmak üzere toplanmış bulunan yardıma mazhar (Tâife-i Mansûra) kesimin üzerine inecek,namaz vaktinde inecek ve bu kesimin kumandanının arkasında namaz kılacaktır.

Ye'cuc ile Me'cuc kavminin çıkması, biri doğu, biri batı, biri de Arap yarımadasında olmak üzere yerde yerin dibine geçme olayının meydana gelme-si, Duhân (duman)'ın çıkması, güneşin battığı yerden doğması, Dâbbetul-arz'ın çıkıp insanlarla konuşması ve insanları önüne katıp sürecek büyük bir ateşin ortaya çıkması.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah ve Rasûlünün haber verdiği, ölümden sonra ortaya çıkan şu gaybî hadiselere de îmân ederler:

Ölümün sekerâtı, ölüm meleklerinin hazır bulun-ması, mü'minin Rabbine kavuşacak olmasından dolayı sevinmesi, şeytanın ölüm anında bulunması, ölüm anında kâfirin îmânının kabul edilmeyecek olması, Berzah âlemi, kabir nimeti, azabı ve fitnesi (sorusu), meleklerin ölüyü sorguya çekmesi, şehitlerin Rableri nezdinde diri olup rızıklandırıldıkları, cennetlik olanların ruhlarının nimet görecekleri, cehennemlik olanların ruhlarının azap görecekleri.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, hayy ve kayyum olan Allah Teâlâ'nın hayatı ve yaşayanları yok edeceği, sonra Allah Teâlâ'nın kulları yeniden diriltip onları kabirlerinden kaldıracağı, sonra da onları hesaba çekmek için huzurunda durduracağı büyük kıyâmet gününe îmân ederler.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Sur'a üfürüleceğine de îmân ederler. Sur'a iki defa üfürülecektir:

---

[143] Mesih Deccâl'in ortaya çıkması, en büyük fitnelerdendir.Çünkü Deccâl, küfür, dalâlet ve fitnelerin kaynağıdır.Bundan dolayı bütün peygamberler Deccâl'in fitnesine karşı kavimlerini uyarmışlardır.Bundan dolayı da Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem- her namazın sonunda (teşehhüdde) Deccâl fitnesinin şerrinden Allah'a sığınır ve ümmetini de ondan uyarırdı.

Birincisi: Âlemin değişikliğe uğrayacağı ve düzeninin bozulacağı büyük korku ve dehşet üfürüşü-dür.Bu üfürüşte varlıklar yok olacak ve her şey helâk olacaktır.

İkincisi: Öldükten sonra dirilerek kabirlerden kalkıp âlemlerin Rabbinin huzuruna durmak üzere gelinmesi için gerçekleştirilecek olan üfürüştür.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, öldükten sonraki dirilişe,kabirlerden kalkmaya, Allah Teâlâ'nın kabirde-kileri dirilteceğine de îmân ederler. İnsanlar âlemlerin Rabbinin huzuruna çıplak,elbisesiz ve sünnetsiz ola-rak kalkacaklardır.Güneş onlara yaklaşacak, kimisi ağzına kadar tere gömülecektir. İlk diriltilecek ve kendisi için yerin yarılıp açılacak kişi, Peygamberimiz

Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'dir.

O dehşetli günde insanlar etrafa savrulan çekirgeler gibi, bir anda kabirlerinden çıkacaklar, dâvetçiye doğru hızlıca koşacaklardır. Her hareket dinecek, korkunç sessizlik adeta herkesi kaplayacak-tır.O sırada amel defterleri yayılacak, gizli-saklı ne varsa hepsi açığa çıkacak, üstü örtülü olan şeyler görünecek, kalplerde gizlenen şeyler açığa çıkacak-tır. Kıyâmet gününde Allah Teâlâ arada bir tercüman bulunmaksızın –aracısız olarak- kulları ile konuşacak, herkes kendisinin ve babasının ismiyle çağırılacaktır.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, kendisinde kulların amellerinin tartılacağı, iki kefesi bulunan Mizan'a, amel defterlerinin açılmasına, kimisinin amel defterini sağ tarafından, kimisinin sol tarafından ya da sırtının arka tarafından alacağına da îmân ederler.

Sırat, cehennemin üzerinde kurulacaktır.İyiler onun üzerinden geçecek, günahkârların ise ayağı kayacaktır.[144]

Cennet ile cehennem yaratılmıştır, şu an vardır, ebediyyen de yok olmayacaktır.Cennet, muvahhid ve takvâ sahibi mü'minlerin yurdu, cehennem ise müşrik, yahudi, hıristiyan, münafık, inkârcı, putperest, kâfirler ve günahkârların yurdudur.Günahkâr mü'min-lerin ateşinin sonu gelecektir, kâfirlerin ateşi ise hiç bitmeyecek ve sonu gelmeyecektir.Cennet ebediy-yen yok olmayacaktır.Allah Teâlâ, her ikisini de mahlukattan önce yaratmıştır.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in ümmetinin kıyâmet gününde hesaba çekilecek ilk ümmet olacağına, cennete girecek ilk ümmet olacağına, cennetliklerin yarısını onların teşkil edeceğine, onlardan yetmişbin kişinin hesapsız olarak cennete gireceklerine de îmân ederler.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat,muvahhidlerin (tevhid ehlinin) ebediyyen cehennemde kalmayacaklarına îmân ederler.Onlar, Allah Teâlâ'ya ortak koşmanın dışında işledikleri günahlar sebebiyle cehenneme girecek olanlardır. Çünkü cehennemden çıkmamak üzere, orada ebedî kalacak olanlar müşriklerdir.

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in kıyâmet günü Arasat'ta Havz'ının bulunacağına, suyunun sütten daha beyaz, tadının baldan daha tatlı, kokusunun miskten daha güzel, taslarının sayısı gökteki

---

[144] Sırat: Cennete gidecek olanların üzerinden geçecekleri köprüdür.İnsanlar amellerine göre Sırat'ın üzerinden geçeceklerdir.Kimisi göz açıp kapayıncaya kadar, kimisi şimşek gibi, kimisi rahat esen rüzgâr gibi, kimisi asil bir atlı gibi, kimisi binek devesine binen gibi, kimisi koşarak, kimisi yürüyerek ve kimisi de sürünerek geçecektir.Onlardan kimileri kancalarla yakalanıp cehenneme atılacaktır.Herkes ameline göre oradan geçecektir.Tâ ki günah ve kirlerinden temizlensin.Sırat'ı geçen, cennete girmek için hazırlanırlar.Sıratı geçtikleri takdirde cennet ve cehennem arasında bir köprü üzerinde durdurulurlar ve birinin diğeri üzerindeki hakkı kısas yoluyla alınır. Nihayet tertemiz hale getirilip arındırıldıktan sonra cennete girmek üzere kendilerine izin verilecektir.

yıldızlar kadar çok olduğuna, eninin ve boyunun bir aylık yol mesafesi kadar olduğuna, ondan bir defa içenin, bir daha ebediyyen susamayacağına, ancak dînde bid'atler çıkaranın bundan mahrum edileceğine îmân ederler.

Nitek'm Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((حَوْضِي مَسِيرَةُ شَهْرٍ مَاؤُهُ أَبْيَضُ مِنْ اللَّبَنِ وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنْ الْمِسْكِ وَكِيزَانُهُ كَنُجُومِ السَّمَاءِ مَنْ شَرِبَ مِنْهَا فَلاَ يَظْمَأُ أَبَدًا)) [رواه البخاري]

"Benim havzım bir aylık mesafe kadardır. Suyu sütten beyaz, kokusu miskten daha güzeldir. Üzerindeki testiler gökteki yıldızlar kadardır.Ondan bir defa içen bir daha ebediyyen susamaz."[145]

Yine şöyle buyurmaktadır:

((إِنِّي فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ مَنْ مَرَّ عَلَيَّ شَرِبَ، وَمَنْ شَرِبَ لَمْ يَظْمَأْ أَبَدًا، لَيَرِدَنَّ عَلَيَّ أَقْوَامٌ أَعْرِفُهُمْ وَيَعْرِفُونِي، ثُمَّ يُحَالُ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ)) [رواه البخاري]

"Sizden önce Havz'a gidecek olan ben olacağım. Benim yanıma gelecek olan oradan içer, oradan bir defa içen de ebediyyen susamayacaktır.Yanıma benim kendilerini tanıdığım, kendilerinin de beni tanıdıkları birtakım kimseler de gelecek,sonra benim ile onlar arasına engel konulacaktır."[146]

Başka bir rivayette ise şöyle denilmektedir:

((فَأَقُولُ إِنَّهُمْ مِنِّي، فَيُقَالُ: إِنَّكَ لاَ تَدْرِي مَا أَحْدَثُوا بَعْدَكَ، فَأَقُولُ سُحْقًا سُحْقًا لِمَنْ غَيَّرَ بَعْدِي)) [رواه الخاري]

"Ben:Onlar bendendir diyeceğim,bana: Sen, senden sonra neler uydurup,ortaya çıkardıklarını bilmiyorsun denilecek.Bunun üzerine ben:'Benden sonra değişik-likler ortaya koyanlar benden uzak olsunlar, benden uzak olsunlar, diyeceğim."[147]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, şefaat ve Makam-ı Mahmud'un Peygamberimiz-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'e ait olduğuna, onun hem Arasat meydanında hesap vermek için bekleyenler arasında hüküm vermek için şefaat edeceğine, cennet ehlinin cennete girmesi için şefaat edeceğine, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in cennete girecek ilk kişi olacağına,amcası Ebu Talib'e de azabının hafifletilmesi için şefaat edeceğine îmân ederler. Bu üç şefaat, Peygamber-*sallahu aleyhi ve sellem*-'e has olup ondan başkasına verilmeyecektir.

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-, ümmetinden cennete girmiş bazı kimselerinin derecelerinin daha yükseğe çıkartılması için şefaat edecektir. Cennete hesapsız girmiş, ümmetinden bir kesime de şefaat edecektir.

Yine Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-, sevapları ile günahları birbirine eşit olanlara, cennete girmeleri için şefaat edecek,cehenneme götürülmeleri emre-dilmiş daha başka kimselerin de oraya girmemeleri için şefaat edecektir.

---

[145] Buhârî
[146] Buhârî
[147] Buhârî

Ümmetinden azabı hak eden kimselere azap-larının hafifletilmesi ve tevhid ehli olan günahkârların cehennemden çıkartılması için şefaat edecek ve onun şefaati ile cennete gireceklerdir.

Bu şefaatlere melekler,peygamberler, şehidler, sıddîklar, sâlihler ve mü'minler de ortaktırlar. (Yani onların da bu türden şefaatleri olacaktır.) Sonra Allah Teâlâ herhangi bir şefaat gerekmeksizin kendi lütuf ve rahmeti ile cehennem ateşinden bazı kimseleri çıkartacaktır. Kâfirler için ise şefaat yoktur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ} [سورة المدثر الآية: 48]

"Artık şefaat edenlerin şefaati onlara fayda vermez."[148]

Mü'minin ameli de kıyâmet günü kendisine şefaat edecektir.Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((الصِّيَامُ وَالْقُرْآنُ يَشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ))

[صحيح الجامع الصغير، رقم الحديث: 3882]

"Oruç ve Kur'ân, kıyâmet günü kula (sahibine) **şefaat edecektir."[149]**

Kıyâmet günü ölüm getirilip boğazlanacaktır.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((إِذَا صَــارَ أَهْلُ الْجَنَّةِ إِلَى الْجَنَّةِ وَأَهْلُ النَّارِ إِلَى النَّارِ جِيءَ بِالْمَوْتِ حَتَّى يُجْعَلَ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ثُمَّ يُذْبَحُ ثُمَّ يُنَادِي مُنَادٍ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ لَا مَوْتَ وَيَا أَهْلَ النَّارِ لاَ مَوْتَ فَيَزْدَادُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَرَحًا إِلَى فَرَحِهِمْ وَيَزْدَادُ أَهْلُ النَّارِ حُزْنًا إِلَى حُزْنِهِمْ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Cennetlikler cennete, cehennemlikler cehenneme girdikten sonra ölüm getirilecek, cennet ile cehennem arasında boğazlanacaktır.Ardından bir münâdi şöyle seslenecektir:Ey cennetlikler!Artık ölüm yoktur. Ey cehennemlikler artık ölüm yoktur.Bunun üzerine cennetliklerin sevinçlerine sevinç katılacak, cehennemliklerin kederlerine de keder katılacaktır."[150]

[148] Müddessir Sûresi: 48
[149] Câmius-Sağîr, hadis no: 3882
[150] Buhârî ve Müslim

ALTINCI RÜKÜN

KADERE ÎMÂN

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, her hayır ve şerrin Allah'ın kaza ve kaderi ile meydana geldiğine, Allah'ın dilediği her şeyi yaptığına kesin olarak îmân ederler. Her şey O'nun iradesi ile olur.Hiçbir şey O'nun dilemesi ve tedbiri dışına çıkamaz. O olmuş ve olacak her şeyi olmadan önce ezelden beri bilir. Ezelî ilminin gereğine ve hikmetine uygun olarak meyda-na gelecek bütün kâinat için kaderler ve miktarlar tayin etmiş, kullarının hallerini, rızıklarını, ecellerini, amellerini ve daha başka diğer hallerini bilmiştir. Meydana gelen her yeni şey O'nun ilim, kudret ve irâdesi ile meydana gelir.Kadere îmân özetle; ebede kadar meydana gelecek olan her şeye dâir Allah'ın ezelî bilgisi ile kalemin bunları yazdığına inanmaktır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَّقْدُورًا} [سورة الأحزاب من الآية: 38]

"Bu önce geçenlerde Allah'ın geçerli kıldığı sünneti-dir. Allah'ın emri mutlaka yerini bulan bir kaderdir."[151]

{إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ} [سورة القمر الآية: 49]

"Çünkü biz her şeyi bir takdir ile yarattık."[152]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((لاَ يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى يُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ حَتَّى يَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَهُ وَأَنَّ مَا أَخْطَأَهُ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَهُ)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Bir kimse, hayrı ve şerri ile kaderin Allah'tan geldi-ğine îmân etmedikçe, kendisine gelip isâbet eden bir şeyin gelip çatmamasının imkânsız olduğunu ve kendisini gelip bulmayan bir şeyin kendisine isâbet etmesinin imkânsız olduğunu kesinlikle bilmedikçe hiçbir kul îmân etmiş olmaz."[153]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, der ki: Kadere îmân ancak dört husus ile tamam olur. Bunlara da kaderin mertebeleri ya da esasları adı verilir.Bu hususlar kader meselesini anlamanın yoludur.Kadere îmân ise, bütün esasları gerçekleştirilmedikçe tamam olamaz. Çünkü bunların bir kısmı diğerine bağlıdır. Bunların hepsini kabul eden bir kimsenin kadere imanı tamam olur. Bunlardan birisini yahut daha fazlasını eksik bırakanın ise kadere imanında sarsıntı meydana gelir.

Birinci Mertebe: **İlim**

Allah Teâlâ'nın olmuş ve olacak,olmamış şeyler eğer olacak olsa nasıl olacaklarını, genel ve bütün incelikleriyle bildiğine îmân etmektir. O kulların neler yapacaklarını, onları yaratmadan önce bildiği gibi, onların rızıklarının,ecellerinin, amellerinin, hareketlerini ya da hareketsizliklerinin inceliklerini de bilendir. Onlardan kimin cennetlik, kimin de cehennemlik olduğunu da bilendir.O bütün bunları ezelden beri mevsûf kadîm ilmiyle bilir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ} [سورة التوبة من الآية: 115]

---

[151] Ahzâb Sûresi: 38
[152] Kamer Sûresi: 49
[153] Hadisi Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

"Şüphesiz Allah herşeyi çok iyi bilendir."[154]

İkinci Mertebe: **Yazmak** (Kitâbe)

Bu da Allah Teâlâ'nın mahlukatın kaderleri ile ilgili olarak ezelden bildiğini Levh-i mahfuz'da yazmış olduğuna îmân etmektir.Levh-i mahfuz ise hiçbir şeyin eksik bırakılmaksızın tamamiyle yazıldığı kitaptır. Meydana gelmiş, gelecek ve kıyâmet gününe kadar olacak her şey Allah Teâlâ'nın nezdinde Ümmül-kitap'ta yazılıdır.Buna Zikr, İmam, Kitabul-Mübin adları da verilir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَكُلَّ شَيْءٍ أحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ} [سورة يس من الآية: 12]

"Biz her şeyi apaçık kitapta (Levh-I Mahfûz'da) **sayıp kaydetmişizdir."**[155]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de şöyle buyurmaktadır:

((إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ، فَقَالَ: اكْتُبْ، فَقَالَ: مَا أَكْتُبُ؟ قَالَ: اكْتُبْ الْقَدَرَ مَا كَانَ وَمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَى الْأَبَدِ))

[رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Şüphesiz ki Allah'ın yarattığı ilk şey kalemdir. Ona: Yaz diye buyurdu.O: ne yazayım? diye sorunca, kaderi yaz, olmuş olan ile ebediyete kadar olacak olanı yaz diye, buyurdu."[156]

Üçüncü Mertebe: **İrâde ve Meşîet** (Dileme)

Yani kâinatta meydana gelen her şey rahmet ve hikmet özellikleri ile Allah Teâlâ'nın irâde ve meşîeti ile meydana gelir. O dilediğini rahmetiyle hidâyete iletir, dilediğini hikmeti ile saptırır. Hikmet ve egemenliği eksiksiz olduğundan dolayı, yaptıkları hakkında O'na soru sorulmaz, ancak yaratılmışlara sorulur.Bu kabilden meydana gelen her şey O'nun Levh-i mahfuz'da yazılı ve ezelî ilmine uygundur. Allah'ın meşieti gerçekleşir, kudreti de her şeyi kapsar. O'nun dilediği olur, dilemediği olmaz. Hiçbir şey O'nun irâdesi dışında değildir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا تَشَاؤُونَ إِلاّ أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ} [سورة التكوير الآية: 29]

"Âlemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz."[157]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((إِنَّ قُلُوبَ بَنِي آدَمَ كُلَّهَا بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَنِ كَقَلْبٍ وَاحِدٍ يُصَرِّفُهُ حَيْثُ يَشَاءُ)) [رواه مسلم]

"Bütün Ademoğullarının kalpleri Rahman'ın iki par-mağının arasında, dilediği gibi evirip çevirdiği tek bir kalp gibidir."[158]

---

[154] Tevbe Sûresi: 115
[155] Yasîn Sûresi: 12
[156] Hadisi Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.
[157] Tekvîr Sûresi: 29
[158] Müslim

Dördüncü Mertebe: **Yaratmak**

Allah Teâlâ'nın her şeyin yaratıcısı olduğuna inanmaktır. O'ndan başka bir yaratıcı, O'nun dışında bir Rab yoktur.O'nun dışında ne varsa yaratılmıştır. O, amelde bulunan herkesi ve onun amelini, hareket eden her varlığı ve hareketini yaratandır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا} [سورة الفرقان من الآية: 2]

"Her şeyi yaratıp onu inceden inceye takdir ve tayin etmiştir."[159]

Hayır ve şer türünden îmân ve küfür, itaat ve masiyet kabilinden meydana gelen her şeyi Allah dilemiştir, takdir etmiştir ve yaratmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَن تُؤْمِنَ إِلاَّ بِإِذْنِ اللَّهِ} [سورة يونس من الآية:100]

"Allah'ın izni olmadan hiç kimsenin îmân etmesi mümkün değildir."[160]

{قُل لَّن يُصِيبَنَا إِلاَّ مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا} [سورة التوبة من الآية: 51]

"De ki: Allah'ın bizim için yazdığından başkası asla bize isabet etmez."[161]

Allah Teâlâ tek başına yaratıp var edendir. O, istisnasız her şeyin yaratıcısıdır. O'ndan başka bir yaratıcı, O'nun dışında bir Rab yoktur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ} [سورة الزمر الآية: 62]

"Allah her şeyin yaratıcısıdır. O her şeye vekildir."[162]

Allah Teâlâ itaati sever ve masiyetten hoşlan-maz. Dilediği kimseyi lütfuyla hidâyete iletir, dilediği kimseyi de adâletiyle saptırır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِن تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنكُمْ وَلا يَرْضَى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِن تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى} [سورة الزمر من الآية: 7]

"Eğer kâfir olursanız, şüphesiz Allah size muhtaç değildir. Bununla birlikte O kullarının kâfir olmalarına râzı olmaz. Eğer şükür ederseniz, faydanız için ondan râzı olur.Günah taşıyan hiç kimse başkasının günah yükünü yüklenmez."[163]

Allah Teâlâ'nın saptırdığı kimsenin ileri sürecek herhangi bir delili veya bir mazereti yoktur. Çünkü Allah Teâlâ ileri sürülecek bir bahane kalmasın diye peygamberler göndermiş ve kulun işlediği ameli ona

[159] Furkan Sûresi: 2
[160] Yunus Sûresi: 100
[161] Tevbe Sûresi: 51
[162] Zümer Sûresi: 62
[163] Zümer Sûresi: 7

izâfe ederek, bunu kulun kazancı olarak takdir etmiş ve ancak gücünün yettiği şeylerle onu yükümlü tutmuştur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لا ظُلْمَ الْيَوْمَ} [سورة غافر من الآية: 17]

"Bugünde herkese kazandığının karşılığı verilir. Bugün zulmetmek yoktur."[164]

{إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا} [سورة الإنسان الآية: 3]

"Gerçekten Biz, ona yolu gösterdik. İster şükredici olsun, ister nankör (kâfir olsun)**."[165]**

{رُّسُلاً مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلاَّ يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ} [سورة النساء الآية: 165]

"Müjdeleyici ve uyarıcı olmaları için peygamberler gönderdik ki insanların peygamberlerden sonra Allah'a karşı bir bahaneleri (mazeretleri) **olmasın."[166]**

{لاَ يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا} [سورة البقرة من الآية: 286]

"Allah hiçbir kimseye gücünün yeteceğinden başkasını yüklemez."[167]

Allah Teâlâ'nın rahmetinin kemâli dolayısıyla şer O'na nisbet edilemez. Çünkü O hayrı emretmiş olmakla birlikte şerri yasaklamıştır. Şer ancak O'nun takdiri ve hikmeti ile meydana gelir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{مَّا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِن سَيِّئَةٍ فَمِن نَّفْسِكَ} [سورة النساء من الآية: 79]

"Sana gelen her iyilik Allah'tandır. Sana gelen her fenalık da kendindendir."[168]

Allah Teâlâ zulümden münezzehtir. O adâlet sıfatına sahiptir.Kimseye zerre kadar dahi zulmetmez. O'nun bütün fiilleri adâlet ve rahmettir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا أَنَا بِظَلاَّمٍ لِّلْعَبِيدِ} [سورة ق من الآية: 29]

"Ben kullara asla zulmedici değilim."[169]

{وَلاَ يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا} [سورة الكهف من الآية: 49]

"Rabbin kimseye zulmetmez."[170]

Yaptıklarından ve dilediklerinden dolayı Allah Teâlâ'ya soru sorulmaz.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّ اللَّهَ لاَ يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ} [سورة النساء من الآية: 40]

---

[164] Ğâfir Sûresi: 17
[165] İnsan Sûresi: 3
[166] Nisâ Sûresi: 165
[167] Bakara Sûresi: 286
[168] Nisâ Sûresi: 79
[169] Kâf Sûresi: 29
[170] Kehf Sûresi: 49

"Muhakkak Allah zerre miktarı dahi zulmetmez."[171]

{لا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ} [سورة الأنبياء الآية: 23]

"O işlediklerinden sorumlu tutulmaz. Halbuki onlara sorulur."[172]

O halde insanı ve fiillerini yaratan Allah Teâlâ-'dır.Allah Teâlâ, ona bir irâde, bir kudret, bir tercih ve bir dileme gücü vermiştir. Allah Teâlâ bunu mecâzi anlamıyla değil de gerçek anlamıyla fiillerini yapan kendisi olsun diye insana bağışlamıştır. Sonra da ona hayır ile şerri birbirinden ayırt edecek bir akıl vermiş, ancak irâde ve tercihiyle yaptığı amellerden dolayı onu hesaba çekecektir.İnsan mecbur değildir,aksine onun kendi iradesi ve tercihi vardır. Bunlarla fiilerini ve inançlarını tercih eder. Şu kadarı var ki meşîeti itibariyle Allah'ın meşîetine tabidir.Allah'ın dilediği her şey olur, dilemediği hiçbir şey de olmaz. Kulların fiillerini yaratan Allah Teâlâ'dır.O fiilleri işleyen ise kullardır. O halde bu fiiller yaratılmaları, var edilmeleri ve takdir edilmeleri itibari ile Allah'tan, fiil ve kazanım olmaları itibariyle de kula aittirler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{لِمَن شَاءَ مِنكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ * وَمَا تَشَاؤُونَ إِلاّ أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ } [سورة التكوير: 28-29]

" O ancak âlemlere bir öğüttür, aranızdan dosdoğru yolda gitmek isteyenlere. Âlemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe de siz dileyemezsiniz."[173]

Allah Teâlâ kaderi delil göstererek:

{لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلاَ آبَاؤُنَا وَلاَ حَرَّمْنَا مِن شَيْءٍ} [سورة الأنعام من الآية: 148]

"Allah dileseydi biz de, babalarımız da şirk koşmaz-dık. Hiçbir şeyi de haram kılmazdık."[174]

Diyen müşriklerin söylediklerini kabul etmeye-rek, âyetin devamında onların yalanlarını şöyle reddetmektedir:

{قُلْ هَلْ عِندَكُم مِّنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِن تَتَّبِعُونَ إِلاَّ الظَّنَّ وَإِنْ أَنتُمْ إَلاَّ تَخْرُصُــــونَ} [ســـورة الأنعام من الآية: 148]

"De ki: Yanınızda bize çıkartıp gösterebileceğiniz, herhangi bir bilgi var mı? Siz ancak zanna uyuyor-sunuz ve siz yalnızca yalan uyduruyorsunuz."[175]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, kaderin Allah Teâlâ-'nın yarattıklarındaki bir sırrı olduğuna îmân ederler. Ona ne yakın bir melek,ne bir peygamber muttalidir. Bu hususta çokça derine dalmak ve uzun boylu düşünmek sapıklıktır. Çünkü Allah Teâlâ kader bilgisini yarattıklarından saklı tutmuş ve onun nihai maksadını bilmeye kalkışmalarını yasaklamıştır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{لا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ} [سورة الأنبياء الآية: 23]

---

171 Nisâ Sûresi: 40
172 Enbiyâ Sûresi: 23
173 Tekvîr Sûresi: 28-29
174 En'âm Sûresi: 148
175 En'âm Sûresi: 148

"O işlediklerinden sorumlu tutulmaz. Halbuki onlara sorulur."[176]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, kendilerine aykırı hareket eden sapık fırkalara Allah Teâlâ'nın şu emri ile hitap eder ve onu delil gösterirler:

{قُلْ كُلٌّ مِّنْ عِندِ اللَّهِ فَمَا لِهَـؤُلاء الْقَوْمِ لاَ يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا} [سورة النساء من الآية: 78]

"De ki: Hepsi Allah'tandır. Böyle iken bunlara ne oluyor ki hiçbir sözü anlamaya yanaşmıyorlar?"[177]

İşte sahâbe, tabiîn ve kıyâmet gününe kadar onlara güzel bir şekilde uyan selef-i salihin îmân ettikleri hususlar bunlardır.

Allah Teâlâ onların hepsinden razı olsun.

---

[176] Enbiyâ Sûresi: 23
[177] Nisâ Sûresi: 78

İKİNCİ ESAS

ÎMÂN KAVRAMI

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, selef-i salihin akîdesi-nin esaslarından birisi de şudur: Onlara göre îmân kalple tasdik, dil ile söylemek, azalarla amel etmektir. Îmân itaatle artar, masiyet dolayısıyla eksilir.

Îmân[178] hem söz, hem de ameldir.

Kalp ile dilin sözü, kalp, dil ve azaların amelidir.

Kalbin sözü demek, ona inanması, onu tasdik ve ikrar etmesi ve kesin olarak kabulüdür.Dilin sözü ise, ameli kabul etmesidir.Yani şehâdet kelimesini söyleyip, gerekleriyle amel etmesidir.

Kalbin ameli ise, niyet etmesi, teslimiyet göster-mesi, ihlâsı, boyun eğmesi, sevmesi ve sâlih amelleri yapmak istemesidir.

Dil ile azaların ameli ise, emrolunan şeyleri yapmak ve yasak kılınmış şeyleri de terketmektir.

"Amel olmadıkça îmân kâmil olamaz.Niyet olmadan söz ve amel olmaz.Sünnete uygun olma-dıkça da ne söz, ne amel, ne de niyet olur."[179]

Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'e îmân edip, îmân etmiş oldukları dinin esasları ve tâli hükümleriyle açık ve gizli olarak amel eden, îmânın etkisi akîdelerinde, sözlerinde açık ve gizli amellerinde ortaya çıkanlar hakkında **"gerçek mü'min"** niteliğini kullanmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ * الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلاَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ * أُوْلَـئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَّهُمْ دَرَجَاتٌ عِندَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ} [سورة الأنفال: 2-4]

"Gerçek mü'minler ancak o kimselerdir ki, Allah anıldığında kalpleri titrer, (Allah'ın) **âyetleri onlara okunduğunda onların îmânlarını arttırır ve onlar ancak Rablerine tevekkül ederler.Onlar namazı dosdoğru kılar ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz-den de infak ederler.İşte onlar gerçek mü'minlerin tâ kendileridir. Onlar için Rableri katında dereceler, mağfiret ve bitmez tükenmez bir rızık vardır."**[180]

Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'in pek çok âyetinde îmân ile sâlih ameli birlikte sözkonusu etmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلاً} [سورة الكهف الآية: 107]

---

[178] Îmân, sözlük olarak tasdik etmek, boyun eğdiğini ortaya koymak ve ikrarda bulunmak demektir.Terim olarak ise, gizli ve açık bütün itaatlerdir.Gizli amellere, kalbin amelleri örnek olarak gösterilebilir.Bu da kalbin tasdik etmesiyle olur.Açık ameller ise bedenle yapılan farz ve mendûb olan fiillerdir.Kısacası îmân, kalpte yer eden, amel tarafından da doğrulanan, meyveleri Allah'ın emirlerini yerine getirmek, yasaklarından da kaçınmak sûretiyle açıkça ortaya çıkan şeydir. Eğer ilim, amelden uzak kalacak olursa, bunun bir faydası yoktur.Amelden uzak ilmin bir kimseye faydası olsaydı, Allah'ın lânetine uğramış İblis'e faydası olması gerekirdi.Fakat Allah Teâlâ kendisine: 'Âdem'e secde et' diye emredince, o büyüklük tasladı ve diretti. Böylece kâfirlerden oldu.Allah'ın vahdâniyyetini bilmiş olmasının ona bir faydası olmamıştır.Çünkü amelden ayrı olan bir ilmin, Âlemlerin Rabbinin terâzisinde hiçbir ağırlığı yoktur.İşte selef de bunu böyle anlamışlardır.Îmân da Kur'an-ı Kerîm'de amelden soyutlanmış bir halde kullanılmamıştır.Aksine birçok âyette sâlih amel, îmâna atfedilerek birlikte zikredilmiştir.

[179] Selef önderlerinden birçoğunun söylediği bir sözdür.Bu sözü, İmam Evzâî, Süfyân-ı Sevrî, Humeydî ve başkalarının söylediği belirtilmiştir.Bu, onlardan -el-Lâlkâî ile İbn-i Batta'nın da rivâyet ettiği gibi- meşhur olarak gelmiş bir rivâyettir.

[180] Enfâl Sûresi: 2-4

"Gerçekten îmân edip sâlih ameller işleyenlerin ise konakları Firdevs cennetleridir."[181]

{إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلائِكَةُ أَلاّ تَخَافُوا وَلا تَحْزَنُوا} [سورة فصلت من الآية: 30]

"Şüphesiz ki Rabbimiz Allah'tır deyip, sonra dosdoğru olanların üzerine melekler: Korkmayın, üzülmeyin ve size vâdolunan cennetle sevinin diye inerler."[182]

{وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ} [سورة الزخرف الآية: 72]

"İşte, yaptıklarınıza karşılık olarak size miras verilen cennet budur."[183]

{وَالْعَصْرِ * إِنَّ الإنسَانَ لَفِي خُسْرٍ * إِلاّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ} [سورة العصر: 1-3]

"Asra yemîn olsun ki, gerçekten insan ziyandadır. Îmân eden, sâlih ameller işleyen, birbirine hakkı ve sabrı tavsiye edenler müstesnâ."[184]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

"Allah'a îmân ettim de,sonra da dosdoğru ol."[185]

Yine Peygamber şöyle buyurmaktadır:

((اَلإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الأَذَى عَنْ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الإِيمَانِ)) [رواه مسلم]

"Îmân yetmiş veya altmış küsur şubedir. Bunların en faziletlisi Allah'tan başka hakkıyla ibâdet edilecek hiçbir ilâh yoktur demek, en alt derecesi ise yolda eziyet veren şeyleri kaldırmaktır.Hayâ da îmânın şubelerinden birisidir."[186]

İlim ve amel, birbirinden ayrılmaz şeyler olup biri diğerini bırakmaz. Amel, ilmin şekli ve özüdür.

Îmânın birtakım derece ve şubeleri olduğuna, artıp eksildiğine, mü'minler arasında fazilet farkının bulunduğuna dâir pekçok âyet ve hadis rivâyet olunmuştur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا} [سورة المدثر من الآية: 31]

" Îmân edenlerin de îmânı artsın…"[187]

{وَإِذَا مَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُم مَّن يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَـذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُواْ فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ} [سورة التوبة الآية:124]

"Bir sûre indirildiği zaman içlerinden (münâfıkların) **bazıları: Bu hanginizin îmânını arttırdı, derler.Îmân edenlere gelince, bu onların îmânını arttırmıştır."[188]**

---

181 Kehf Sûresi: 107
182 Fussilet Sûresi: 30
183 Zuhruf Sûresi: 72
184 Asr Sûresi: 1-3
185 Müslim
186 Müslim
187 Müddesir Sûresi: 31
188 Tevbe Sûresi: 124

{وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ} [سورة الأنفال من الآية: 2]

"(Allah'ın) **âyetleri onlara okunduğunda onların îmânlarını arttırır ve onlar ancak Rablerine tevekkül ederler."**[189]

{هُوَ الَّذِي أَنزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَّعَ إِيمَانِهِمْ} [سورة الفتح من الآية: 4]

" Îmânlarına îmân katmaları için mü'minlerin kalbine sükûnet ve huzur indiren O'dur."[190]

Peygamber–*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ وَأَبْغَضَ لِلَّهِ وَأَعْطَى لِلَّهِ وَمَنَعَ لِلَّهِ فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الإِيمَانَ)) [رواه أبو داود وصححه الألباني]

"Kim Allah için sever ve Allah için buğzeder, Allah rızâsı için verir ve Allah'ın emri için menederse, o îmânını tamamlamış olur."[3]

Yine Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الإِيمَانِ)) [رواه مسلم]

" Sizden kim bir münker görürse onu eliyle değiştirsin, eğer buna gücü yetmezse onu diliyle değiştirsin, eğer buna da gücü yetmezse kalbi ile değiştirsin (ona buğzetsin)**. Bu ise îmânın en zayıf halidir."**[191]

İşte sahâbe, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den böylelikle îmânın itikad, söz ve amel olduğunu, itaat ile artıp, günah dolayısıyla eksildiğini öğrenmiş ve kavramış oldular.

Mü'minlerin Emiri Ali b. Ebi Talib-*Allah ondan râzı olsun*- şöyle demiştir: **"Sabrın îmâna göre durumu, başın vücuda göre olan durumu gibidir. Sabrı olmayanın îmânı da yoktur."**[192]

Abdullah b. Mes'ud-*Allah ondan râzı olsun*- şöyle demiştir: " **Allahım! Îmânımızı, yakînimizi ve fıkhımızı arttır."**[193]

Abdullah b. Abbas, Ebu Hureyre ve Ebu'd-Derda-*Allah onlardan râzı olsun*- şöyle derlerdi: " **Îmân artar ve eksilir."**[194]

İmam Vekî' b. el-Cerrâh-*Allah ona rahmet etsin*- şöyle derdi: **"Ehl-i sünnet der ki: Îmân, söz ve ameldir."**[195]

Ehl-i Sünnet İmamı Ahmed b. Hanbel-*Allah ona rahmet etsin*- şöyle demiştir:**"Îmân, artar ve eksilir. Artması, amel ile eksilmesi de, ameli terketmekledir."**[196]

Hasan-ı Basri-*Allah ona rahmet etsin*- de şöyle demiştir: **" Îmân ne birtakım süslenmelerle, ne de temennilerle olur.Îmân, kalbe yerleşen ve amellerin doğruladığı şeydir."**[197]

---

[189] Enfâl Sûresi: 2
[190] Fetih Sûresi: 4
[191] Müslim
[192] 5 nolu dipnota bakınız.
[193] 5 nolu dipnota bakınız.
[194] 5 nolu dipnota bakınız.
[195] 5 nolu dipnota bakınız.
[196] Bu rivâyetleri, sahih senedlerle İmam el-Lâlekâî değerli kitabı, "Ehl-i Sünnet vel-Cemaatin İtikâd Esaslarının Şerhi"nde rivâyet etmiştir.
[197] Şeyhul-İslâm İbn-i Teymiyye; "Kitabul-Îmân"

İmam Şafîi-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle demiştir: **" Îmân söz ve ameldir, artar ve eksilir.İtaatle artar, masiyetle eksilir."** Sonra da Allah Teâlâ'nın: **"Ve îmân edenlerin îmânı artsın diye..."** buyruğunu okumuştur.[198]

İmam Ebu Ömer b. Abdil-Berr-*Allah ona rahmet etsin-*, et-Temhid adlı eserinde şöyle der:**"Fıkıh ve hadis ehli, îmânın söz ve amel olduğunda,amelin ancak niyetle olduğu konusunda oybirliğine varmışlardır. Onlara göre îmân, itaatle artar, masiyet dolayısıyla eksilir. Yine onlara göre bütün itaatler de îmândır."**[199]

Bütün sahâbe, tabîin ve muhaddis, fukahâ ve dînin önder imamları ile onların peşinden gidenlerin oluşturduğu, onlara güzel bir şekilde uyanlar hep bu kanaatte idiler. Selef ile halef'ten bu hususta haktan sapanların dışında onlara aykırı hareket eden kimse yoktur.

Ehl-i sünnet der ki:**"Ameli îmânın dışına çıkartan bir kimse mürcie'dendir.Ondan olmayan şeyleri onun içine sokan kimse ise bid'atçidir."**

Diliyle şehâdet kelimesini söyleyen, kalbiyle Allah Teâlâ'nın birliğine inanan, bununla birlikte azalarıyla İslâm'ın rükünlerini yerine getirmeyen bir kimsenin -her ne kadar hüküm veya isim olarak böyle bir kimse hakkında îmân lafzını kullansak bile- îmânı kâmil değildir.Ancak hiçbir şekilde şehâdet kelimesini söylemeyen kimseye mü'min adı verilemez.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, îmândan istisnâda bulunmanın yani **"inşaallah ben mü'minim"** demenin ve kendileri hakkında kesin mü'min oldukları ifâdesini kullanmamanın câiz olduğu görüşündedirler. Bu ise onların Allah'tan ileri derecedeki korkuları, kadere îmânları ve nefislerini tezkiye etmekten uzak kalmaya çalışmalarından dolayıdır. Çünkü mutlak îmân, bütün itaatleri işlemeyi ve bütün yasakları terketmeyi içerir. Ancak istisnâ, îmânda şüphe dolayısıyla yapılacak olursa, bunu kabul etmezler. Buna dâir kitap ve sünnette, seleften gelen rivâyetlerle ilim ehlinin görüşlerinde pekçok delil bulunmaktadır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَلاَ تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا * إِلاّ أَن يَشَاءَ اللَّهُ} [سورة الكهف من الآيتين: 23-24]

"Allah'ın dilemesine bağlamadıkça (inşaallah deme-dikçe) **hiçbir şey için, 'Ben bunu yarın mutlaka yapacağım, deme."**[200]

{فَلاَ تُزَكُّوا أَنفُسَكُم هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى} [سورة النجم من الآية: 32]

"Artık kendinizi temize çıkarmayın. O kimin takvalı davrandığını en iyi bilendir."[201]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem-* de kabristana girdiği sırada şöyle derdi:

((اَلسَّـلاَمُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنْ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْـلِمِينَ، وَإِنَّا إِنْ شَـاءَ اللَّهُ لَلاَحِقُونَ، أَسْـأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ)) [رواه مسلم]

---

[198] Bakınız: Fethul-Bârî,1, Kitabul-Îmân.
[199] Bakınız: Şeyhul-İslâm İbn-i Teymiyye; "Kitabul-Îmân"
[200] Kehf Sûresi: 23-24
[201] Necm Sûresi: 32

"Ey mü'minler ve müslümanlar yurdunun sâkinleri! İnşaallah biz de size kavuşacağız. Allah'tan bize ve size esenlik dilerim."[202]

Abdullah b. Mes'ud-*Allah ondan râzı olsun*- da şöyle demiştir:**"Her kim kendisi hakkında mü'min olduğuna şâhitlik ederse, kendisinin cennette olduğuna da şâhitlik etsin."[203]**

Cerir der ki: Ben Mansur b. el-Mu'temir, Muğire, A'meş, Leys, Umare b. el-Ka'kâ, İbn Şubrume, el-Ala b. el-Müseyyib, Yezid b. Ebî Ziyâd, Süfyan-i Sevrî, İbn-i Mübârek ve yetiştiğim diğer imamların **"îmânda istisnâ yaptıklarını ve istisnâ yapmayanları ayıpladık-larını işittim."[204]**

İmam Ahmed b. Hanbel'e îmân ile ilgili soru sorulunca, o: "İman, söz, amel ve niyettir" diye cevap vermiş. Bu sefer ona: Adam: Sen mü'min misin? diye sorarsa, o: Bu bir bid'attir diye cevap vermiş. Bu sefer ona: Peki böylesine nasıl cevab verilir diye sorulunca: İnşaallah mü'minim der, diye cevab vermiştir.[205]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'e göre îmân ancak aslının ortadan kalkması ile gider. Yasakları işlemek ve farzları terketmek sûretiyle onun dallarının ortada olmamasına gelince, bu îmânı eksiltir ve onun şeklini bozar, fakat onu büsbütün ortadan kaldırıp yok etmez. Kul ancak kendisini îmâna sokan şeyi inkâr etmekle îmândan çıkar.Kimi zaman bir kimsede hem küfür, hem îmân, hem şirk, hem tevhid, hem takva, hem de fücur (günahkârlık) birarada bulunabilir.

Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلاَّ وَهُم مُّشْرِكُونَ} [سورة يوسف الآية: 106]

"Onların çoğu, (kendilerini yaratan, kendilerine rızık veren ve ibâdete lâyık olanın Allah olduğuna) **ancak Allah'a ortak koşarak îmân ederler."[206]**

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmaktadır:

{هُمْ لِلْكُفْرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلإِيمَانِ} [سورة آل عمران من الآية: 167]

" Onlar o gün îmândan çok küfre daha yakındılar."[207]

Büyük günah işleyen birisi îmânın dışına çıkmış olmaz. O dünyada îmânı eksik bir mü'mindir. Îmânı dolayısıyla mü'min, büyük günahı dolayısıyla fâsıktır. Âhiretteki durumu ise Allah'ın dilemesine kalmıştır. Dilerse günahını bağışlar, dilerse onu cezâlandırır.

Îmân kısım ve parçalara ayrılabilir.Allah Teâlâ, cehenneme giren kimseyi az îmânı sebebiyle oradan çıkartacaktır.Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((لاَ يَدْخُلُ النَّارَ أَحَدٌ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةِ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ، وَلاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ أَحَدٌ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةِ خَرْدَلٍ مِنْ كِبْرِيَاءَ)) [رواه مسلم]

"Kalbinde hardal tanesi ağırlığı kadar îmân olan kimse cehenneme girmez (orada ebedî kalmaz)**. Kalbinde hardal tanesi kadar kibir olan kimse, cennete giremez."[208]**

---

202 Müslim

203 İmam el-Lâlekâî değerli kitabı, "Ehl-i Sünnet vel-Cemaatin İtikâd Esaslarının Şerhi"nde rivâyet etmiştir.

204 İmam el-Lâlekâî değerli kitabı, "Ehl-i Sünnet vel-Cemaatin İtikâd Esaslarının Şerhi"nde rivâyet etmiştir.

205 İmam el-Lâlekâî değerli kitabı, "Ehl-i Sünnet vel-Cemaatin İtikâd Esaslarının Şerhi"nde rivâyet etmiştir.

206 Yûsuf Sûresi:106

207 Âl-i İmrân Sûresi: 167

208 Müslim

Bundan dolayı **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**,îmânın aslını ortadan kaldıran günah dışında bir günahtan dolayı kıble ehlinden hiç kimseyi kâfir saymazlar.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّ اللَّهَ لاَ يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاء وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا} [سورة النساء الآية: 48]

"Hiç şüphe yok ki Allah, kendisine ortak koşulmasını (ve inkârı/küfrü) **asla bağışlamaz.Bunun dışındaki** (günahları) **dilediğine bağışlar.Kim Allah'a ortak koşarsa, büyük bir günahla iftirâ etmiş olur."**[209]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((أَتَانِي جِبْرِيلُ فَبَشَّرَنِي أَنَّهُ مَنْ مَاتَ لاَ يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، قُلْتُ: وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى، قَالَ: وَإِنْ سَرَقَ وَإِنْ زَنَى)) [رواه البخاري ومسلم]

"Cibril-*aleyhisselâm*- **bana geldi ve bana şu müjdeyi verdi: Ümmetinden Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmadan ölen herkes cennete girecektir.Ben:Zinâ etse, hırsızlık yapsa da mı? O:Zinâ da etse, hırsızlık da yapsa, diye cevab verdi."**[210]

Ebu Hureyre-*Allah ondan râzı olsun*- şöyle demiştir: "Îmân kötülükle bağdaşmaz. Kim zinâ ederse, îmân ondan ayrılır. Şâyet nefsini kınayıp doğruya dönerse, îmân da kendisine döner."[211]

Ebud-Derdâ-*Allah ondan râzı olsun*- şöyle demiştir: "İman ancak sizden birinizin kimi zaman giydiği, kimi zaman çıkardığı bir gömleğe benzer. Allah'a yemin ederim ki bir kul îmânından yana kendisini emniyette hissetti mi, onun kendisinden alınmış olduğunu görür ve onun yokluğunu hisseder."[212]

---

209 Nisâ Sûresi:48

210 Müslim

211 İmam el-Lâlekâî değerli kitabı, "Ehl-i Sünnet vel-Cemaatin İtikâd Esaslarının Şerhi"nde rivâyet etmiştir.

212 İmam Buhârî-Allah ona rahmet etsin- şöyle der: "Hicaz,Mekke,Medine,Kûfe,Basra,Vâsıt, Bağdat, Şam ve Mısır diyarından bin kişiden fazla ilim ehliyle defalarca görüştüm.Ben, bunlarla 46 yıldan beri sürekli görüşüyorum.-Bu arada elli kişiden fazla ilim ehlinin adını zikrettikten sonra şöyle der:-Biz, kısa kesmek amacıyla ve bu liste uzamasın diye sadece bunların isimlerini vermekle yetiniyoruz.Onlardan hiç kimsenin şu konularda görüş ayrılığına düştüğünü görmedik: Dîn, hem söz, hem de ameldir.Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: "Halbuki onlar, onun dîninde ihlas sahipleri ve hanifler olarak sadece Allah'a ibâdet etmek, namaz kılmak ve ve zekât vermekle emrolundular.Dosdoğru dîn, işte budur."(Beyyine Sûresi:5) ...dedikten sonra, onların benimsedikleri geri kalan diğer itikadî kanaatlerini sıralamaktadır.Bakınız: İmam el-Lâlekâî değerli kitabı, "Ehl-i Sünnet vel-Cemaatin İtikâd Esaslarının Şerhi.

ÜÇÜNCÜ ESAS

TEKFİR MESELESİ KONUSUNDA

EHL-İ SÜNNET'İN TUTUMU

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat olan selef-i sâlih akîdesinin esaslarından birisi de şudur: Onlar câhil ve tevilci bir kimsenin küfre götüren bir fiil işlemesi halin-de -terkedenin kâfir olmasına sebep teşkil edecek olan- delili ona karşı ortaya koymadıkça, İslâm'dan çıktığını söylemezler.Onlar yine kalbi îmânla dolu olup onunla rahat ve huzur bulmuş olması şartıyla zorlanan bir kimsenin de küfre götüren bir fiil işlemesi ile yahut sözü ile dînden çıktığını söylemezler.

Şirkten daha aşağı olan, büyük günahlardan hangisini işlerse işlesin, bu günahı dolayısıyla hiçbir müslümanın da kâfir olduğunu söylemezler. Böyle bir günahı işleyeni kâfir saymazlar.Onlar onun o günahı helâl kabul etmedikçe veya dinden olduğu kesin olarak bilinen bir şeyi inkâr etmedikçe onun fâsık ya da îmânının eksik olduğuna hükmederler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّ اللَّهَ لاَ يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاء وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا} [سورة النساء الآية: 48]

"Hiç şüphe yok ki Allah, kendisine ortak koşulmasını (ve inkârı/küfrü) **asla bağışlamaz.Bunun dışındaki** (günahları) **dilediğine bağışlar.Kim Allah'a ortak koşarsa, büyük bir günahla iftirâ etmiş olur."[213]**

Yine Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْـــرَفُوا عَلَى أَنفُسِـــهِمْ لا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ} [سورة الزمر الآية: 53]

"De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir."[214]

Çünkü küfrün aslı, bilerek yalanlamak, kalbi küfre açmak, kalbin huzur ile onu kabul etmesi, ruhun onda sükûnet bulmasıdır.Özellikle bilgisizlikle birlikte olması halinde şirke ait birtakım inançların zaman zaman hatırdan geçmesine itibar edilmez. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَلَـكِن مَّن شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا} [سورة النحل من الآية: 106]

" Fakat göğsünü küfre açarsa..."[215]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Kur'an ve sünnetten bir şeyin küfür olduğunu ortaya koyan bir delil bulun-madıkça o kimseyi kâfir saymazlar. Bir kimse bu hali üzere ölürse, işi Allah Teâlâ'ya kalmıştır. Dilerse onu cezâlandırır,dilerse onu bağışlar.Büyük günah işleyen kimsenin kâfir olduğuna veya iki konum arasında bir yerde bulunduğuna hükmeden sapık fırkalar, bu konuda farklı kanaattedirler.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bundan sakındırarak şöyle buyurmaktadır:

---

[213] Nisâ Sûresi:48
[214] Zümer Sûresi: 53
[215] Nahl Sûresi: 106

((أَيُّمَا امْرِئٍ قَالَ لأَخِيهِ يَا كَافِرُ، فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُمَا إِنْ كَانَ كَمَا قَالَ وَإِلاَّ رَجَعَتْ عَلَيْهِ)) [رواه مسلم]

"Her kim, (mü'min) **kardeşine: Ey kâfir derse, bu söze onlardan birisi lâyık olur. Eğer dediği gibi ise mesele yok, aksi takdirde bu söz kendisine döner."[216]**

((... وَمَنْ دَعَا رَجُلاً بِالْكُفْرِ أَوْ قَالَ عَدُوَّ اللَّهِ، وَلَيْسَ كَذَلِكَ إِلاَّ حَارَ عَلَيْهِ)) [رواه مسلم]

"Bir kimse öyle olmadığı halde, başkasını kâfir diye çağırır ya da Allah'ın düşmanı derse, o söz kendisine döner."[217]

((لاَ يَرْمِي رَجُلٌ رَجُلاً بِالْفُسُوقِ، وَلاَ يَرْمِيهِ بِالْكُفْرِ، إِلاَّ ارْتَدَّتْ عَلَيْهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبُهُ كَذَلِكَ))
[رواه البخاري]

" Bir kimse, bir kimseyi fâsıklık ya da kâfirlikle itham eder de o kişi öyle değilse o söz kendisine döner."[218]

((... وَمَنْ رَمَى مُؤْمِنًا بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهِ)) [رواه البخاري]

"Her kim, bir mü'mini kâfirlikle itham ederse, bu onu öldürmek gibidir."[219]

((إِذَا قَالَ الرَّجُلُ لِأَخِيهِ يَا كَافِرُ، فَقَدْ بَاءَ بِهِ أَحَدُهُمَا)) [رواه البخاري]

"Bir kimse, (mü'min) **kardeşine ey kâfir derse, onlardan birisi bu söze lâyık olur."[220]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, bid'at sahibi kimseler hakkında masiyet ya da küfür ile mutlak hüküm vermeyi kat'î olarak müslüman olduğu sabit olmakla birlikte herhangi bir bid'ati işlemiş muayyen bir kişi hakkında isyankâr, fâsık veya kâfir hükmünü vermek-ten ayırır, arasında fark gözetirler. Böyle kimseye hak açıklanmadığı sürece, onun hakkında böyle hüküm vermezler.Hakkın açıklanması ise ona delilin ortaya konulması ve şüphesinin ortadan kaldırılmasıyla olur. Belirli bir kimseyi ancak gerekli şartlar gerçekleşir ve engeller ortadan kalkarsa, onu kâfir sayarlar.[221]

---

[216] Müslim

[217] Müslim

[218] Buhârî

[219] Buhârî

[220] Buhârî

[221] Kesin olarak müslüman olduğu sabit olan kimsenin bu müslümanlığı şüphe ile ortadan kalkmaz." şeklindeki selefî kaidenin ışığında selef-i salih'imiz hareket etmiş ve bu bakımdan insanları tekfir etmekten insanlar arasında en uzak kimseler olagelmişlerdir. Bundan dolayı Ali b. Ebi Talib (r.a)'a Nehrevan'lılar (Hariciler) hakkında. Onlar kâfir midir diye sorulduğunda, o: Küfürden kaçtılar diye cevab vermiştir. Peki onlar münafık mıdırlar diye sorulunca, bu sefer: Münafıklar Allah'ı ancak pek az zikrederler. Bunlar ise sabah akşam durmadan Allah'ı zikrederler.Onlar ancak bize karşı başkaldırmış kardeşlerimizdir. (Beyhakî, es-Sünenu'l-Kübra, VIII, 173.)

Tekfir hususunda türü ile şahsı birbirinden ayırdetmemiz son derece gerekli bir şeydir. Şöyle ki küfür olan herbir şey dolayısıyla muayyen bir şahıs tekfir edilecek diye bir şey yoktur. Bir sözün bir küfür olduğuna hüküm vermek ile o sözü söyleyen kimsenin kâfir olduğuna hükmetmek arasında fark gözetmek gerekir. Mesela yüce Allah'ın zatının heryerde olduğunu söylemek küfürdür. Allah'ın sözünün mahluk olduğunu söylemek küfürdür. İlahi sıfatları kabul etmemek küfürdür... Bu gibi hususlar hakkında hüküm vermek tür ya da söz hakkında hüküm vermek kabilindendir. Ancak durum muayyen bir kişi ile alakalı olunca, işte o vakit durmak ve o kimseye soru sorup, onunla tartışmadan önce aleyhine küfür hükmünü vermemek gerekir. Zira böyle bir kimseye göre bu husustaki hadis sabit olmamış olabilir, yahut te'vilci bir kimse olabilir. Nassları anlayamayan bir kimse olabilir, cahil bir kimse olabilir. Tartışmadan sonra şüphe ortadan kalkar ve ona karşı delil ortaya konulacak olursa, artık bundan sonra durum farklı bir hal alır. Zira te'vil eden kimse ile cahil kimsenin hükmü, inad eden ve bilerek günaha yönelen kimsenin hükmü ile aynı değildir.

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiye -Allah'ın rahmeti üzerine olsun- şöyle demektedir: "Buna göre te'vil eden cahil kimse ile mazereti kabul edilebilir bir kimsenin hükmü hiçbir zaman inatçı ve bile bile inkâr edenin hükmü gibi değildir. Aksine yüce Allah bunların herbirisini ayrı bir şekilde değerlendirmiştir." (Mecmuatu'r-Resâil ve'l-Mesâil, V, 382) Yine şöyle demektedir: "Bu husus bilindiğine göre bu cahillerden ve benzerlerinden muayyen bir kimsenin kâfirlerle birlikte olduğu anlamında hüküm vermek suretiyle tekfir edilmesi, bunlardan herhangi birisine onların Allah Rasûlüne muhalefet ettikleri açıkça belirtilerek risaletin delili ile onlara karşı delil ortaya konulmadıkça, böyle bir işe kalkışmak caiz değil dir. Böyle bir söz söylemenin küfür olduğunda şüphe bulunmasa dahi bu böyledir. İşte muayyen birtakım kimselerin tekfir edilmesi ile ilgili olarak herkes hakkında bu söz aynen bu şekilde geçerlidir." (Mecmuatur-Resâil vel-Mesâil, III, 348)

Ebu Hureyre-*Allah ondan râzı olsun*- der ki: Rasûlullah -*sallahu aleyhi ve sellem*-'i şöyle buyururken işittim:

((كَانَ رَجُلاَنِ فِي بَنِي إِسْـــرَائِيلَ مُتَوَاخِيَيْنِ فَكَانَ أَحَدُهُمَا يُذْنِبُ وَالآخَرُ مُجْتَهِدٌ فِي الْعِبَادَةِ، فَكَانَ لاَ يَزَالُ الْمُجْتَهِدُ يَرَى الآخَرَ عَلَى الذَّنْبِ، فَيَقُولُ: أَقْصِـــرْ فَوَجَدَهُ يَوْمًا عَلَى ذَنْبٍ فَقَالَ لَهُ: أَقْصِـــرْ فَقَالَ: خَلِّنِي وَرَبِّي أَبُعِثْتَ عَلَيَّ رَقِيبًا فَقَالَ: وَاللَّهِ لاَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكَ أَوْ لاَ يُدْخِلُكَ اللَّهُ الْجَنَّةَ فَقَبَضَ أَرْوَاحَهُمَا فَاجْتَمَعَا عِنْدَ رَبِّ الْعَالَمِينَ، فَقَالَ لِهَذَا الْمُجْتَهِدِ أَكُنْتَ بِي عَالِمًا أَوْ كُنْتَ عَلَى مَا فِي يَدِي قَادِرًا، وَقَالَ لِلْمُذْنِبِ: اذْهَبْ، فَادْخُلْ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِي، وَقَالَ لِلآخَرِ: اذْهَبُوا بِهِ إِلَى النَّارِ)) [رواه أبو داود وصححه الألباني]

"İsrailoğullarında kendi aralarında kardeşlik bağı kurmuş iki kimse vardı.Bunlardan birisi günah işler, diğeri ise büyük bir gayretle ibâdet ederdi. Gayretle ibâdet eden kişi diğerini günah işlerken gördükçe ona:Bu işten vazgeç, derdi.Birgün onun bir günah işlemekte olduğunu görünce ona, bu işten vazgeç dediği halde o: 'Sen, beni Rabbimle başbaşa bırak, benim üzerime bir bekçi mi gönderildin? deyince, ibâdet düşkünü şahıs: Allah'a yemin ederim ki Allah seni bağışlamaz -ya da Allah seni cennete koymaz- dedi. Derken ruhları kabzedildi, her ikisi de âlemlerin Rabbinin huzurunda biraraya geldiler.Allah, gayretle ibâdet edene: Sen beni bilen birisi miydin? Yoksa benim elimde bulunanlara güç yetiren birisi miydin? diye sordu.Günahkara da: Haydi sen git, rahmetimle cennete gir, dedi.Ötekine de: Alın bunu,cehenneme götürün"[222] diye buyurdu.

Ebu Hureyre-*Allah ondan râzı olsun*- der ki:

"Nefsim elinde olan Allah'a yemîn ederim ki o dünyasını ve âhiretini mahveden bir söz söylemişti."[223]

Küfür, îmânın zıttıdır. Şu kadar var ki küfür, terim olarak iki türlüdür.Naslarda küfür lafzı kullanılırken bazen kişiyi dinden çıkartan küfür anlamında, bazen de kişiyi dinden çıkarmayan küfür anlamında kullanılmaktadır.Bunun böyle olmasının sebebi ise, îmânın birtakım şubelerinin olduğu gibi, küfrün de birtakım şubelerinin olmasıdır.Küfrün de birtakım esasları ve birbirinden farklı şubeleri vardır. Bunların bazıları küfrü gerektirir, bazıları ise kâfirlerin özelliklerindendir.

Birincisi: Dinden Çıkartan ve İtikadî Küfür Diye Adlandırılan Büyük Küfür:

Bu, îmâna zıt olan, İslam'ı ortadan kaldıran, o olmadığı takdirde İslam'ın tamamlanması imkânsız olan şeylerin inkâr edilmesidir.Bu küfür cehennemde ebedî kalmayı gerektirir, îmândan çıkarır.Böyle bir küfür itikad, söz ve fiil ile olur, bunun beş türü vardır:

1. Yalanlama Küfrü:

Bu hususu öğrendiğimize göre cahil ve benzeri muayyen kimselerin tekfir edilmesi onlara karşı delil ortaya konulmadıkça caiz değildir. Ortaya konulacak delilin de onların anlayabilecekleri bir seviyede olması gerekir. Delilleri ve belgeleri kavrayabilecek hale gelinceye kadar onların akli seviyeleri gerektiği gibi gözönünde bulundurulur.

Özetle söyleyecek olursak, icma ile küfür olduğu kabul edilen bir söz hakkında bu mutlak olarak bir küfürdür, denilir. Ancak bu sözü söyleyen herkesin kâfir olduğunu söyleyerek hüküm vermeyi gerektirmez; ta ki o kimse hakkında kâfir olduğunu söylemenin şartları sabit olup, bunun önündeki engeller ortada kalmayıncaya kadar. İlim adamlarından sahih olarak gelen, onların kıble ehlini tekfir etmedikleri şeklindeki rivayetler ise işlediği bid'ati küfre götüren türden olmayan kimseler hakkında yorumlanır. Çünkü onlar bid'ati küfre götüren türden olan kimsenin tekfir edileceğini ittifakla kabul etmişlerdir.

[222] Hadisi Ebû Dâvûd rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

[223] Adı geçen eser.

Bu, peygamberlerin yalan söylediğine inan-mak veya peygamberin getirdiğinin hakka aykırı olduğunu iddiâ etmek veyahut da Allah'ın emir ve yasağının bunun zıttı olduğunu bildiği halde, Allah'ın bir şeyi haram yahut helal kıldığını iddiâ etmek.

2. Tasdik etmekle beraber yüz çevirme ve büyüklenme küfrü:

Bu küfür, bir kimsenin rasûlün getirdiği şeylerin Rabbinden gelen bir hak olduğunu kabul etmekle birlikte hakkı ve hak ehlini küçümseyerek şımarıklıkla ve azgınlığı sebebiyle hakka uymayı reddetmesidir. Nitekim İblis, Allah'ın emrini reddedip inkâr etmemiş, ancak O'na karşı koymuş ve büyüklük taslamıştı.

3. Yüz çevirme küfrü:

O'nu ne tasdik etmek, ne yalanlamak, ne dost edinmek, ne ona düşmanlık beslemek, ne de ona kulak vermek sûretiyle, kulağı ve kalbiyle Rasûlullah *-sallallahu aleyhi ve sellem-*'den yüz çevirmektir.Lâkin buna karşılık hakkı terkeder, hakkı öğrenmez, hak ile amel etmez.Hakkın sözkonusu olduğu yerlerden de kaçar gider.Bu kimse, yüz çevirme küfrü ile kâfirdir.

4. Münâfıklık küfrü:

Bu da kalbinden red ve inkâr etmekle birlikte rasûlün getirdiği şeylere görünüş olarak uyduğunu göstermektir.Böyle bir kimse aslında dışa karşı îmânlı olduğunu açığa vurur, ancak içinde küfrü gizler.[224]

5. Şüphe küfrü:

Peygamber*-sallallahu aleyhi ve sellem-*'in doğru söylediği-ni veya yalan söylediğini kesin olarak kabul etmeyip, bu hususta şüphe etmek, ona uyup uymama nokta-sında tereddüte düşmektir.Çünkü istenen şey, Allah Rasûlünün,Rabbinden getirdiği şeylerde hiçbir şüphe olmayan bir hak olduğuna dâir kesin olarak îmân etmektir.Allah Rasûlünün getirdiği şeylere uyma hususunda tereddüde düşen veya hakkın bunun dışında olabileceğini kabul eden kimse şüphe ve zan küfrü ile kâfir olur.

Bir kimse bu küfür türlerinden birisi üzere ölürse, ebedî olarak cehennemde kalmasını ve bütün amellerinin boşa çıkmasını gerektirir.

Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُوْلَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ} [سورة البينة الآية: 6]

"Şüphesiz ki Ehl-i kitap ve müşriklerden olan inkâr-cılar, içinde ebedî olarak kalacakları cehennem ateşindedirler. İşte yaratılanların en şerlileri onlardır."[225]

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmaktadır:

---

[224] Münafıklık da itikadî nifak ve amelî nifak olmak üzere iki türlüdür.

İtikadi münafıklık yahut büyük münafıklık kalbinde küfrü gizleyen ve dil ve azaları ile imanı açığa vuran kimseninkidir. Bu şekilde münafıklık eden bir kimse cehennem ateşinin en derin yerindedir. Peygamber'in Allah'tan getirdiklerini, kısmen ya da tamamen yalanlayan, rasûlü yahut onun getirdiklerinin bir kısmını yalanlayan yahut rasûlün dininin zafer kazanmasından hoşlanmayan kimsenin durumu ve buna benzer diğer küfrü gerektiren amelleri içinde gizleyenin durumu gibi.

Amelî münafıklık yahut küçük münafıklık ise şeriata aykırı olacak şekilde bir kimsenin yaptığı iştir. Bu işi yapan bir kimse dinin dışına çıkmaz. Mesela konuştuğu zaman yalan söyleyen, söz verdiği zaman yerine getirmeyen, kendisine emanet verildiği zaman hainlik eden, tartıştığı zaman işi çığırından çıkartan, sözleştiği zaman sözünde durmayan kimsenin tutumu gibi.

[225] Beyyine Sûresi: 6

{وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْـرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِـرِينَ} [سـورة الزمر الآية: 65]

"(Ey Muhammed!) **Andolsun ki sana ve senden önceki** (peygamber)**lere şöyle vahyolundu: 'Şayet** (Allah'a) **ortak koşarsan, muhakkak ki amelin boşa gider ve mutlaka hüsrana uğrayanlardan olursun."**[226]

İkincisi: Dinden Çıkarmayan ve Amelî Küfür Diye de Adlandırılan Küçük Küfür:

Şarî' bu tür küfür hakkında azarlamak ve tehdit etmek maksadıyla **"küfür"** lafzını kullanmıştır. Bu gibi davranışlar, cehennem ateşinde ebedî kalmamak üzere ilâhî tehdidi gerektiren büyük günahlardandır. Bütün günahlar bunun kapsamına girer.Çünkü bütün günahlar, küfrün özelliklerindendir. Ancak küfürden kasıt,îmânın zıttı olan küfür değildir.Buna verilebilecek misallerin bazıları şunlardır:

Müslümanla savaşmak,Allah Teâlâ'dan başkası adına yemîn etmek,inkâr ederek değil de, azabı hak edeceğini kabul etmekle birlikte karşı gelerek Allah Teâlâ'nın indirdiklerinden başkası ile hükmetmek, kâhinlere gitmek ve onları tasdik etmek, kadına arka-sından (anüsünden) ilişkiye girmek, mü'minin mü'min kardeşine ey kâfir demesi ve daha başka küçük küfür şekilleri gibi...

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَإِن طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَـهُمَا} [سورة الحجرات من الآية: 9]

"Eğer mü'minlerden iki gurup birbiriyle çarpışırlarsa, siz o ikisinin arasını bulup barıştırın."[227]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Müslümana sövmek, fısk (Allah'a itâat etmekten çıkmak)**, onunla savaşmak ise** (amelî) **küfürdür."**[228]

Yine Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((لاَ تَرْجِعُوا بَعْدِي كُفاًرًا، يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ)) [متفق عليه]

"Benden sonra kâfirlerin yaptıkları gibi,onlara benze-yerek birbirinizin boynunu vurmayın."[229]

Yine Peygamber şöyle buyurmaktadır:

((مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ)) [رواه الترمذي وحسنه، وصححه الحاكم]

---

[226] Zümer Sûresi:65
[227] Hucurât Sûresi: 9
[228] Buhârî ve Müslim
[229] Buhârî ve Müslim
Bu hadisin anlamı hakkında âlimler 7 görüş belirtmişlerdir:
Birincisi: Haksız yere kan akıtmayı helal sayan kimse için bu küfürdür.
İkincisi: Hadisteki küfürden kasıt; nimete ve İslâm'ın hakkına nankörlük etmektir.
Üçüncüsü: Birbirinin boynunu vurmak, insanı küfre yaklaştırır ve küfre iletir.
Dördüncüsü: Birbirinin boynunu vurmak, kâfirlerin fiiline benzer.
Beşincisi: Buradan kastedilen küfrün gerçek anlamıdır.Anlamı; kâfir olmayın,Aksine müslümanlar olarak kalmaya devam edin.
Altıncısı: Hattâbî'nin de dediği gibi, hadiste geçen kâfirlerden kasıt, silah kuşananlardır. el-Ezherî "Tehzîbul-Luğa" adlı eserinde şöyle der: 'Silah kuşanan kimseye kâfir denir.'
Yedincisi: Hattâbî yine şöyle der: 'Bunun anlamı; sizden kiminiz, kiminizi kâfir sayarak birbiriyle savaşmayı helal saymasın.' (Mütercim)

"Her kim, Allah'tan başkası adına yemîn ederse, kâfir olur veya Allah'a ortak koşmuş olur."[230]

Yine Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((لاَ يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلاَ يَسْـرِقُ حِينَ يَسْـرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلاَ يَشْـرَبُ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَالتَّوْبَةُ مَعْرُوضَةٌ بَعْدُ)) [رواه البخاري ومسلم]

" Zinâ eden kimse zinâ ettiği zaman mü'min olarak zinâ etmez. Hırsızlık yapan kimse, hırsızlık yaptığı zaman mü'min olarak hırsızlık yapmaz. İçki içen kimse içki içtiği zaman mü'min olarak içki içmez. Tevbe de bundan sonra arzedilmiş haldedir."[231]

DÖRDÜNCÜ ESAS

VAAD ve VAÎD (TEHDİT) NASLARINA ÎMÂN

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat olan selef-i salihin akî-desinin esaslarından birisi de vaad ve vaîd naslarına îmân etmektir. Onlar bu naslara îmân eder ve onları geldiği gibi kabul eder ve te'vile kalkışmazlar. Vaad ve vaîd ile ilgili nasların hükmünü kabul ederler.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّ اللَّهَ لاَ يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاء وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا} [سورة النساء الآية: 48]

"Hiç şüphe yok ki Allah, kendisine ortak koşulmasını (ve inkârı/küfrü) **asla bağışlamaz. Bunun dışındaki** (günahları) **dilediğine bağışlar. Kim Allah'a ortak koşarsa, büyük bir günahla iftirâ etmiş olur."[232]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, kulların âkıbetlerinin kapalı olduğuna ve hiç kimsenin ne halde öleceğini bilmediğine îmân ederler.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ)) [رواه البخاري و مسلم]

"Şüphesiz ki bir kimse insanlara göründüğü kadarıyla cennet ehlinin ameliyle amel eder.Oysa o cehennem ehlindendir.Yine bir kimse, insanlara göründüğü kadarıyla cehennem ehlinin ameliyle amel eder, oysa o cennet ehlindendir."[233]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- yine şöyle buyurmaktadır:

((إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى لاَ يَكُونُ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ إِلاَّ ذِرَاعٌ، فَيَسْـبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُ النَّارَ، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ إِلاَّ ذِرَاعٌ فَيَسْـبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا)) [رواه البخاري ومسلم]

"Şüphesiz sizden biriniz cennet ehlinin ameli ile amel eder, nihayet kendisi ile cennet arasında sadece bir arşınlık mesafe kalır.Kitap onun aleyhine yerini bulur ve cehennem ehlinin ameli ile amel eder, o da

---

[230] Tirmizî rivâyet etmiş ve hadîs hasen, Hâkim ise "hadîs sahîhtir" demiştir.

[231] Buhârî ve Müslim

[232] Nisâ Sûresi:48

[233] Buhârî ve Müslim

cehenneme girer.Yine sizden biriniz cehennem ehlinin ameli ile amel eder.Nihayet kendisi ile cehennem arasında sadece bir arşınlık mesafe kalır. Kitabın hükmü hakkında tecelli eder ve cennet ehlinin ameli ile amel eder, o da cennete girer."[234]

Ancak İslâm üzere ölen hakkında görünüşte müslüman olması sebebiyle -mü'min ve takvâ sahibi kimseler hakkında- genel olarak inşaallah cennet ehlinden olduğuna şehâdet ederler.

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ} [سورة البقرة من الآية: 25]

"Îmân edip sâlih amel işleyenlere de şunu müjdele: Gerçekten onlar için altından ırmaklar akan cennetler vardır..."[235]

{إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ * فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِندَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ} [سورة القمر: 54- 55]

"Şüphesiz ki takvâ sahipleri cennetlerde ve ırmakla-rın kenarlarında, her şeye gücü yeten yüce melikin hak meclisinde olacaklardır."[236]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ)) [رواه مسلم]

"Her kim Allah'tan başka hakkıyla ibâdet edilecek hiçbir ilâhın olmadığını bilir halde ölürse, cennete girer."[237]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, kâfirler, müşrikler ve münâfıkların cehennem ehlinden olduklarına şehâdet ederler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَالَّذِينَ كَفَرواْ وَكَذَّبُواْ بِآيَاتِنَا أُولَـئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ} [سورة البقرة الآية: 39]

"İnkâr edip âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte onlar cehennemliktir,onlar orada ebedî kalıcıdırlar."[238]

{إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْـرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُوْلَئِكَ هُمْ شَـرُّ الْبَرِيَّةِ} [سورة البينة الآية: 6]

"Şüphesiz ki Ehl-i kitap ve müşriklerden olan inkâr-cılar, içinde ebedî olarak kalacakları cehennem ateşindedirler. İşte yaratılanların en şerlileri onlardır."[239]

{إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَن تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا} [سورة النساء الآية: 145]

"Şüphesiz ki münâfıklar cehennemin en alt katındadırlar."[240]

---

[234] Buhârî ve Müslim
[235] Bakara Sûresi: 25
[236] Kamer Sûresi: 54-55
[237] Müslim
[238] Bakara Sûresi: 39
[239] Beyyine Sûresi: 6
[240] Nisâ Sûresi: 145

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat,Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in haklarında söylediği şekilde cennetle müjdelenen on kişinin cennetlik olduklarına şehâdet ettikleri gibi, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in cennetlik olduğunu söylediği herkesin de cennetlik olduğuna şehâdet ederler.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((أَبُو بَكْرٍ فِي الْجَنَّةِ، وَعُمَرُ فِي الْجَنَّةِ، وَعُثْمَانُ فِي الْجَنَّةِ، وَعَلِيٌّ فِي الْجَنَّةِ، وَطَلْحَةُ فِي الْجَنَّةِ، وَالزُّبَيْرُ فِي الْجَنَّةِ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فِي الْجَنَّةِ، وَسَعْدٌ فِي الْجَنَّةِ، وَسَعِيدٌ فِي الْجَنَّةِ، وَأَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ فِي الْجَنَّةِ)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Ebu Bekir cennettedir, Ömer cennettedir, Osman cennettedir,Ali cennettedir,Talha cennettedir, Zübeyr cennettedir, Abdurrahman b. Avf cennettedir, Sâd b. Ebî Vakkâs cennettedir, Saîd b. Zeyd cennettedir, Ebu Ubeyde b. Cerrâh cennettedir."[241]

Cennet ehli olduklarına dâir sahâbeden birçok kimse hakkında böyle bir şehâdet sabit olmuştur. Ükkâşe b. Mihsan, Abdullah b. Selâm, Yâsir ailesi, Bilâl b. Ebî Rabâh, Cafer b. Ebî Tâlib, Amr b. Sâbit, Zeyd b. Hârise, Abdullah b. Ravâha, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in kızı Fâtıma, Hatice, Âişe, Safiyye, Hafsa ve Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in bütün hanımları ve daha başkaları... Allah onların hepsinden râzı olsun.

Cehennem ehli olduklarına dâir naslar bulunan kimseler hakkında bizler şehâdet ederiz. Abduluzza b. Abdulmuttalib adını taşıyan Ebu Leheb, hanımı Ümmü Cemil künyeli Harb'in kızı Arva ve haklarında böyle bir şehâdetin sabit olduğu diğerleri gibi.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, kim olursa olsun, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in haklarında kat'î ifâde kullandığı kimseler dışında belirli olarak cennet veya cehennem ehli olduğunu kesin ifâdelerle söylemez-ler.Fakat iyilik yapan kimse hakkında cennet ümidini, kötülük işleyenler hakkında da cehennem korkusunu taşırlar.[242]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, -Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in kesin olarak cennet ehli olduğunu bildirdiği kimseler dışında- ameli güzel bile olsa, Allah Teâlâ bir kimseyi lütuf ve rahmeti ile onu cennete koymadıkça hiç kimsenin kesin olarak cennet ehli olmadığına îmân ederler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَلَوْلا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنكُم مِّنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ} [سورة النور الآية: 21]

"Eğer Allah'ın üzerinizde lütuf ve rahmeti olmasaydı, sizden hiçbir kimse ebediyyen temize çıkamazdı. Allah her şeyi işitendir, en iyi bilendir."[243]

---

[241] Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

[242] Bunlardan bazıları: Ölmüş bir kimse hakkında "merhum" yahut "mağfirete nail olmuş" lafızlarının kullanılması câiz değildir. Çünkü böyle bir ifade ölü hakkında söylenmesi gereken duâ ifadeleri arasında yer almaz. Aksine bu, kesin kanaat belirten ve yüce Allah hakkında bilgisizce söz söyleme ifadeleridir. Zira bu ifadeler ölenin rahmet ve mağfirete nail oluşunun gerçekleştiği anlamındadır. Doğrusu ise ölen bir kimsenin adının geçmesi halinde ona: Allah ona mağfiret buyursun, Allah ona rahmet buyursun gibi sözlerle dua ve rahmet dileğinde bulunmanın müstehab olduğudur. Aynı şekilde öldürülmüş yahut ölmüş bir kimse hakkında: O şehiddir de denilemez. Çünkü niyeti ancak Allah bilir. Doğru olan ise:Allah'tan şehit olmuş olmasını dileriz, inşaallah şehittir diye zannederiz -bununla birlikte Allah'a rağmen kimseyi de temize çıkarmayız- şeklinde dua ifadeleri kullanılır. Kesinlik belirten ifadeler kullanılmaz. Çünkü kesinlik belirten bu gibi ifadeler yüce Allah hakkında bilgisizce söz söylemektir.

[243] Nûr Sûresi: 21

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((مَا مِنْ أَحَدٍ يُدْخِلُهُ عَمَلُهُ الْجَنَّةَ، فَقِيلَ: وَلاَ أَنْتَ يَا رَسُــــولَ اللَّهِ؟ قَالَ: وَلاَ أَنَا، إِلاَّ أَنْ يَتَغَمَّدَنِي رَبِّي بِرَحْمَةٍ)) [رواه مسلم]

"Ameli kendisini cennete sokacak hiç kimse yoktur. Sen de mi ey Allah'ın Rasûlü diye sorulunca, o: 'Ben dahi Rabbimin rahmeti ile beni kuşatması olmadan giremem."[244] Buyurdu.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, tehdidin kendisine yöneltilmiş olabileceği herkesin azaba uğramasını gerekli görmezler.Çünkü yaptığı itaatler, tevbesi veya günahlara keffâret olan bir takım musibet ve hastalıklar dolayısıyla Allah onu bağışlayabilir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْــــرَفُوا عَلَى أَنفُسِــــهِمْ لا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ} [سورة الزمر الآية: 53]

"De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir."[245]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِــي بِطَرِيقٍ وَجَدَ غُصْــنَ شَــوْكٍ عَلَى الطَّرِيقِ فَأَخَّرَهُ فَشَــكَرَ اللَّهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Bir adam bir yolda yürümekte iken yol üzerinde dikenli bir dal buldu, onu bir kenara çekti. Allah onun bu davranışını güzel bulduğundan dolayı ona mağfiret etti."[246]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, yaratılmış her varlığın bir ecelinin olduğuna, Allah Teâlâ'nın izni olmaksızın ve belirli bir süreye ertelenmiş bir yazı ile olmaksızın hiç kimsenin ölmeyeceğine îmân ederler.Onların tayin edilen süreleri geldi mi ne bir an geri bırakılırlar, ne de öne alınırlar. İster ölmüş olsun, ister öldürülmüş olsun. Bu ancak onun için belirlenmiş ecelinin sona ermesi ile olur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلاَّ بِإِذْنِ اللَّهِ كِتَابًا مُّؤَجَّلاً} [سورة آل عمران من الآية: 145]

"Hiç kimse Allah'ın izni olmadıkça ölmez.(Ölüm) **belli bir süreye göre yazılmıştır."[247]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'nın mü'minlere cenneti vâdettiğine, tevhid ehli olan günahkârları,kâfirleri ve münâfıkları da cehennemde cezâlandırmakla tehdit ettiğine ve bu tehdidin hak olduğuna îmân ederler.Allah Teâlâ vâdinden asla dönmez.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

---

[244] Müslim
[245] Zümer Sûresi: 53
[246] Buhârî ve Müslim
[247] Âl-i İmrân Sûresi: 145

{وَالَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعْدَ اللّهِ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللّهِ قِيلاً} [سورة النساء الآية: 122]

" Îmân edip, salih amel işleyenlere gelince, biz onları altından akan ırmaklara,orada ebedi kalıcılar olmak üzere koyacağız.Bu Allah'ın dosdoğru bir vâdidir. Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?"[248]

Ancak Allah Teâlâ lütuf ve keremiyle tevhid ehli olan günahkârları bağışlayacaktır.Allah Teâlâ tevhid ehlini bağışlayacağını vâdetmiş, böyle olma-yanlar hakkında bu affın sözkonusu olmayacağını da belirterek şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّ اللّهَ لاَ يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاء وَمَن يُشْرِكْ بِاللّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا} [سورة النساء الآية: 48]

"Hiç şüphe yok ki Allah, kendisine ortak koşulmasını (ve inkârı/küfrü) **asla bağışlamaz. Bunun dışındaki** (günahları) **dilediğine bağışlar.Kim Allah'a ortak koşarsa, büyük bir günahla iftirâ etmiş olur."[249]**

[248] Nisâ Sûresi: 122
[249] Nisâ Sûresi: 48

BEŞİNCİ ESAS

EHL-İ SÜNNET AKÎDESİNE GÖRE DOST

VE DÜŞMAN EDİNMEK

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat olan selef-i salihin akîdesinin esaslarından birisi de Allah Teâlâ için sevmek ve Allah Teâlâ için buğzetmektir. Yani sevgi ve dostluk mü'minlere, buğzetmek ve onlardan uzak olmak, müşriklerle kâfirleredir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ} [سورة التوبة من الآية: 71]

"Mü'min erkeklerle mü'min kadınlar birbirlerinin velileridir.Onlar iyiliği emreder, kötülükten alıkorlar."[250]

Yine Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{لاَّ يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاء مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ} [سورة آل عمران من الآية: 28]

"Mü'minler,mü'minleri bırakıp kâfirleri veliler edinme-sin.Kim bunu yaparsa, onun Allah ile hiçbir dostluğu kalmaz."[251]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, dost edinmekle düş-manlık etmenin önemli esaslardan birisi olduğuna, bunun şeriatte -aşağıdaki bakımlardan açıkça anlaşılacağı gibi- büyük bir öneminin bulunduğuna îmân ederler:

1. Bu **"Lâ ilâhe illallah"** şehâdetinin bir parçası-dır. Çünkü bunun anlamı Allah Teâlâ'dan başka kendisine ibâdet edilen her şeyden uzaklaşmaktır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُواْ اللّهَ وَاجْتَنِبُواْ الطَّاغُوتَ} [سورة النحل من الآية: 36]

"Şüphesiz ki biz,(geçmişte) **her ümmete bir peygam-ber gönderdik** (ve ona şöyle söylemesini emrettik): **'Yalnızca Allah'a ibâdet edin ve Tâğûta ibâdet etmekten sakının."[252]**

2. Bu îmân kulplarının en sağlam olanıdır.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((أَوْثَق عُرَى الْإِيمَان الْمُوَالَاة فِي اللَّه وَالْمُعَادَاة فِي اللَّه وَالْحُبّ فِي اللَّه وَالْبُغْض فِي اللَّه عَزَّ وَجَلَّ)) [السلسلة الصحيحة ، رقم الحديث: 798]

"Îmân kulplarının en sağlamı, Allah için dost edin-mek, Allah için düşmanlık etmek, Allah için sevmek, Allah için buğzetmektir."[253]

3. Böyle bir tutum, kalbin îmânın tadını ve yakînin lezzetini almasına vesîle olur.

---

[250] Tevbe Sûresi: 71
[251] Âl-i İmrân Sûresi: 28
[252] Nahl Sûresi:36
[253] Bakınız: Elbânî; 'Sisiletul-Ehâdîs-Sahîha'. No: 798

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((ثَلاَثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلاَوَةَ الإِيمَانِ: مَنْ كَانَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَمَنْ أَحَبَّ عَبْدًا لاَ يُحِبُّهُ إِلاَّ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَمَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ)) [رواه البخاري ومسلم]

" Üç haslet vardır ki onlar kimde bulunursa, o kimse îmânın tadını almıştır: Allah ve Rasûlünü, her şeyden daha çok seven, sevdiği kulu ancak Allah için seven, Allah kendisini küfürden kurtardıktan sonra tekrar küfre dönmekten tıpkı ateşe atılmaktan hoşlanmadığı gibi hoşlanmayan."[254]

4. Bu akîdenin gerçekleşmesiyle îmân tamam-lanmış olur.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ وَأَبْغَضَ لِلَّهِ وَأَعْطَى لِلَّهِ وَمَنَعَ لِلَّهِ فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الإِيمَانَ)) [رواه أبو داود وصححه الألباني]

" Her kim Allah için sever, Allah için buğzeder, Allah için verir ve Allah için de engelleyecek olursa, onun îmânı kemâle ermiş demektir."[255]

5. Allah Teâlâ ve dîninden başkasını sevmek ve Allah Teâlâ'yı, O'nun dînini ve o dînin mensuplarını sevmeyen ve onlardan hoşlanmayan kimse Allah Teâlâ'yı inkâr eden kâfir olur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلاَ يُطْعَمُ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ} [سورة الأنعام الآية: 14]

"De ki:Ben gökleri ve yeri yoktan var eden, yedirdiği halde yedirilmeyen Allah'tan başkasını mı dost edineceğim! De ki:Bana müslüman olanların ilki olmam emredildi ve sakın müşriklerden olma (denildi!).**"[256]**

6. Bu tutum, İslam toplumunun temelini oluştu-ran bir bağdır.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Sizden biriniz kendisi için sevdiğini, kardeşi için de sevmedikçe (tam) **îmân etmiş olmaz."[257]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, dost edinmekle düş-man edinmenin[258] dînen farz olduğuna îmân ederler. Hatta bu **"lâ ilâhe illallah"** şehâdetinin gereklerinden ve şartlarındandır.Akîde ve îmânın büyük bir esasıdır.

---

[254] Buhârî ve Müslim

[255] Hadisi Ebû Dâvûd rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

[256] En'am Sûresi: 14

[257] Buhârî ve Müslim

[258] Veli edinmek (müvâlât) sözlükte sevgi beslemek demektir.Bir karşılık sözkonusu olmaksızın sevilen her kimse veli (dost) edinilmiş olur.Velilik (velâyet) dostluk, düşmanlı-ğın zıddıdır. Kısacası veli edinmek sevgi beslemek, yardım etmek ve uymak anlamındadır. Bir şeye yakınlık ve yakınlaşmak hissini verir.

Düşman bilmek (mûâdât) ise düşmanlık ve uzaklaşmak anlamındadır. Bu ise zarar vermek kastı ve intikam arzusunun kalpte yerleşip, şuur haline gelmesidir.Düşman, dostun zıddıdır.Kısacası düşmanlık, uzaklaşmak ve ayrılmak demektir.Dostluğun zıddıdır.

Terim olarak muvâlât (veli edinmek, dost bilmek) ile muâdât (düşman bilmek) ise şu demektir: Veli edinmenin esası sevgidir. Düşman bilmenin esası ise nefrettir. Her ikisinde kalbin ve azaların veli edinmenin ve düşman bilmenin gerçek anlamına giren birtakım amelleri ortaya çıkar. Yardım etmek, ünsiyet duymak, yardımlaşmak, cihad ve hicret gibi. O halde muvâlât (veli edinmek) söz, fiil ya da niyet yolu ile bir şeye yakınlaşmak ve yakın olmaktır. Muâdât (düşmanlık) ise

Müslümanın buna riâyet etmesi gerekir.Bu esası pekiştirmek için birçok nas gelmiştir. Bunlardan birisi olan Allah Teâlâ'nın şu emridir:

{قُلْ إِن كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ اللّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُواْ حَتَّى يَأْتِيَ اللّهُ بِأَمْرِهِ وَاللّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ} [سورة التوبة الآية: 24]

"(Ey Muhammed!Mü'minlere) **De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, yakın akrabanız, kazandığınız mallar,kesada uğramasından korktu-ğunuz ticaret ve hoşunuza giden meskenler size Allah'tan, Rasûlünden ve Allah yolunda cihaddan daha sevimli ise,artık Allah'ın emri** (azabı) **gelinceye kadar bekleyin."[259]**

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ} [سورة الممتحنة من الآية: 1]

"Ey îmân edenler! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanlara sevgi besleyerek onları dostlar edinmeyin..."[260]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, dost edinmek ve kendilerinden uzaklaşmak bakımından insanları üç kısma ayırırlar:

1. Mutlak anlamda dost edinmeyi hak edenler:

Bunlar Allah'a ve Rasûlüne îmân eden, dînlerini Allah'a hâlis kılarak dinin belli başlı hükümlerini yerine getiren kimselerdir.

Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُواْ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلاَةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ * وَمَن يَتَوَلَّ اللّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُواْ فَإِنَّ حِزْبَ اللّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ} [سورة المائدة: 55-56]

"(Ey mü'minler!) **Sizin dostunuz** (veliniz) **ancak Allah, O'nun elçisi ve Allah'ın emirlerine boyun eğerek namazını kılan ve zekâtını veren mü'minlerdir.Her kim Allah'ı, Rasûlünü ve mü'minleri dost edinirse, şüphesiz ki üstün gelecek olanlar Allah'ın tarafını tutanların tâ kendileridir."[261]**

2. Bir yönden dost edinmeyi hak eden, bir yönden de kendilerinden uzaklaşmayı hak edenler:

Bazı farzları ihmal eden,küfre kadar ulaşmayan haramları işleyen ve günahkâr müslümanlara nasi-hatte bulunmak ve onların bu tutumlarına karşı tepki göstermek gerekir. Günahlarına karşı susmak, câiz değildir.Aksine onlara tepki gösterip iyilik emredilir ve kötülük yasaklanır.Günahlarından vazgeçinceye ve kötülüklerinden tevbe edinceye kadar onlara gerekli cezalar uygulanır.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- sarhoş bir halde getirilen ve sahâbeden birisi tarafından kendi-sine lânet okunan Abdullah b. Hımar'a böyle yap-mıştır.Peygamber-*sallallahu aleyhi ve*

---

bunun zıddıdır. Burdan şunu anlıyoruz: Her ikisinin de sözlük ve şer'î anlamları arasında hemen hemen bir fark bulunmamaktadır.Allah Teâlâ mü'minlere,tamamen mü'minleri veli edinmeyi,tamamen de kâfirlere düşmanlık beslemeyi farz kılmıştır. Mü'minleri veli edinmek ise ancak müşriklerden beri (uzak olmak) ile tamamlanır. Bunların ikisi birbirinden ayrılmaz şeylerdir.

[259] Tevbe Sûresi: 24

[260] Mümtehine Sûresi: 1

[261] Mâide Sûresi: 55-56

sellem- ona lanet edilince: **"Ona lanet etmeyin, çünkü o Allah'ı ve Rasûlünü sever"** [262] diye buyurmuştur.Bununla birlikte ona gereken cezayı uygulamıştır.

3. Mutlak anlamda kendilerinden uzaklaşmayı hak edenler:

İster yahudi, ister hıristiyan, ister mecûsî olsun, müşrik ve kâfir kimseler böyledir.Aynı şekilde bu hüküm küfre götüren işleri yapan müslümanlara da uygulanır.Allah'tan başkasına yalvarmak, O'ndan başkasından yardım istemek, O'ndan başkasına tevekkül etmek, Allah'a veya Rasûlüne veyahut da dînine sövmek, dînin bu çağa uygun olmadığı inancı ile dîni hayattan ayırmak ya da -kendilerine karşı delili ortaya koyduktan sonra- bu tutumlar içerisinde bulunanlara karşı müslümanların cihad edip onları sıkıştırmaları gerekir.Yeryüzünde fesad çıkarmak için onları terkedemezler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ} [سورة التحريم الآية: 9]

"Ey Peygamber! Kâfirlere ve münâfıklara karşı cihad et ve onlara karşı sert davran.Onların varacakları yer, cehennemdir.Orası ne kötü dönüş yeridir!"[263]

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmaktadır:

{ لا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُـــولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَـهُمْ أَوْ عَشِيرَتَـهُمْ} [سورة المجادلة من الآية: 22]

"Allah'a ve âhiret gününe îmân eden bir topluluğun, babaları, oğulları,kardeşleri veya akrabaları da olsa, Allah'a ve Rasûlüne düşman olanlara karşı sevgi beslediklerini göremezsin."[264]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ için dost edinmenin,yerine getirilmesi gereken birtakım hakları olduğu görüşündedirler.Bu hakların bazıları şunlardır:

1. Hicret: Kâfirlerin yurdundan müslümanların yurduna hicret etmek gerekir.Zulme uğramış zayıflar ve dînî nedenlerle hicret edemeyenler bundan müstesnâdır.

2. Can, mal ve dil ile müslümanlara yardım etmek ve onları desteklemek, sevinç ve kederlerine ortak olmak.

3. İyiliği elde etmek ve kötülüğü savmak gibi kendisi için istediği şeyi, müslümanlar için istemek, onlarla alay etmemek,onları sevmeye,onlarla oturup kalkmaya ve onlarla danışmaya gayret göstermek.

4. Hastayı ziyâret, cenâzelerinde bulunmak, onlara karşı yumuşak davranmak, onlara duâ etmek, onlar için mağfiret dilemek, onlara selâm vermek, karşılıklı ilişkilerde onları aldatmamak veya mallarını bâtıl yollarla yememek gibi haklarını yerine getirmek.

5. Onlar aleyhine casuslukta bulunmamak, onların haber ve sırlarını düşmanlarına taşımamak, onlara gelecek eziyeti önlemek, aralarını düzeltmek.

---

[262] Buhârî
[263] Tahrim Sûresi: 9
[264] Mücâdele Sûresi: 22

6. Müslümanlar cemaatine katılmak, onlardan ayrılmamak, iyilik ve takvâda onlarla yardımlaşmak, iyiliği emredip, kötülükten sakındırmak.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah için düşmanlık etmenin yerine getirilmesi gereken birtakım hakları olduğu görüşündedirler.Bu hakların bazıları şunlardır:

1. Şirke, küfre, şirk ve küfür ehline buğzetmek ve onlara düşmanlık beslemek.

2. Kâfirleri dost edinmemek, onları sevmemek, yakın akrabalar bile olsalar, onlardan tamamen ayrılmak (onlarla ilişkileri kesmek).

3. Küfür yurdundan hicret etmek, dînin emir ve yasaklarını açıkça uygulayabilmek kaydıyla zaruret olmaksızın onların yurduna yolculuk yapmamak.

4. Dîn ve dünya ilgili onların özelliklerinden olan konularda onlara benzememek.Dîn ile ilgili olarak onların dînlerinin şiârından olan konularda, dünya ile ilgili olarak da yeme, içme, giyinme şekilleri ve birtakım âdetlerle müslümanlar arasında yaygınlık kazanmamış konularda onlara benzememek. Çünkü böyle bir tutum, içten içe onlara karşı bir tür sevgi ve dost edinmeyi doğurur.İçteki sevgi de açıktan onlara benzemeyi doğurur.

5. Kâfirlerle yardımlaşmamak, onları övmemek, müslümanlara karşı onlara yardım etmemek, onlar-dan yardım almamak, onlara meyletmemek, arka-daşlıklarını, onlarla birlikte oturup kalkmayı terketmek, kendilerine önemli işlerini görsünler diye onlara sır verecek şekilde onları sırdaş edinmemek.

6. Bayram ve sevinçlerine ortak olmamak, bundan dolayı onları tebrik etmemek.Aynı şekilde onlara "Beyefendi" ve "efendim" gibi üsluplarla hitap edip yüceltmemek.

7. Onlar için mağfiret dilememek ve onlara rahmet okumamak.

8. Dîn adına onlara yağcılık (dalkavukluk) yap-mamak, yapmacık sözler söylememek ve sîyâsî davranmamak.

9. Onların hükümlerine başvurmamak veya onların verecekleri hükümlere râzı olmamak. Onların arzularına uymamak, hangi konuda olursa olsun onlara uymamak.Çünkü onlara uymak, Allah ve Rasûlünün hükmünü terketmek demektir.

10. İslam'ın selâmı olan "Esselamu aleykum" diyerek, öncelikle onlara selâm vermemek.

ALTINCI ESAS

EVLİYÂ'NIN KERÂMETİNİ TASDİK ETMEK:

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat olan selef-i salihin akîdesinin esaslarından birisi de peygamberlikten bir parça olarak değerlendirilen salih rüyayı tasdik etmek ve salihlerin doğru ferâsetlerinin hak olduğunu kabul etmektir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ} [سورة الصافات الآية: 102]

"Babasıyla beraber yürüyüp gezecek çağa erişince: Yavrucuğum!Rüyâda seni boğazladığımı görüyorum, bir düşün,ne dersin? dedi.O da:Babacığım! Emrolun-duğun şeyi yap. Sen, inşaallah beni sabredenlerden bulacaksın, dedi."[265]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((لَمْ يَبْقَ مِنَ النُّبُوَّةِ إِلاَّ الْمُبَشِّرَاتُ، قَالُوا: وَمَا الْمُبَشِّرَاتُ؟ قَالَ: الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ)) [رواه البخاري]

"Nübuvvetten geriye sadece müjdeleler kalmıştır." Sahâbe: Müjdeler nedir? diye sorunca,"Sâlih rüyâdır" diye buyurdu."[266]

Yine **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat** olan selef-i salihin akîdesinin esaslarından birisi de evliyânın kerâmetlerini tasdik etmektir.Kerâmet, Kur'an ve sünnetin de delâlet ettiği gibi, Allah Teâlâ'nın bazı sâlih kulları vasıtası ile onları onurlandırmak için göstermiş olduğu olağanüstü haller demektir.[267]

---

[265] Saffât Sûresi: 102

[266] Buhârî

[267] **Keramet:** Bazan olağanüstü bir iş olabilir. Ancak kerametle birlikte ne meydan okumak ne de peygamberlik iddiası sözkonusudur.Allah Teâlâ şeriat ahkâmına bağlı birtakım sâlih kulları vasıtasıyla Allah onları onurlandırmak için bu hali gösterebilir.Kehf Sûresi ile başkalarında belirtildiği gibi geçmiş ümmetlerde de görülmüştür.Bu ümmetin başlangıç neslinde sahâbe ve tabiîn döneminde de görülmüştür.Nitekim Ömer b.Hattab-Allah ondan râzı olsun-'ın:"Ey Sâriye dağa doğru yönel" diye seslenmesinde ve başka birçok olayda görüldüğü gibi.Sahih sünen kitapları ile rivâyet yoluyla nakledilenlerde Allah Teâlâ'nın kitabı ve peygamberinin sünneti ile amel eden sâlih kullarına, onlara lutfetmek için vermiş olduğu birçok kerametler nakledilmektedir.Binlerce ilim adamının, güvenilir kimselerin rivâyet edip, tanık oldukları olaylar da bu türdendir.Bizim ümmetimizde bu kerametler arasında tevâtür yoluyla nakledilenleri vardır ve bu kerametler görülmektedir.Allah Teâlâ'nın dilediği vakte kadar da görülmeye devam edecektir.Gerçekte kerametlerin meydana gelmesi, peygamberlerin bir mucizesidir.Çünkü bir kimse ancak peygamberine uymanın, onun getirdiği din ve şeriat üzere yaşamanın bereketi ile keramet gösterebilir.

Keramet, aklen mümkün olan işlerdendir.Allah Teâlâ'nın mü'min kuluna vermiş olduğu, önünde ilim ufuklarını açması, belki de işitegeldiğimiz ve okuduğumuz maddi bütün olağanüstü olaylardan daha değerli ve daha büyüktür. Geçmişlerimizin açıkça belirttikleri keramet türlerinden birisi de Allah'ın kitabı ve Rasûlünün sünneti üzere dosdoğru yürümek, bunlara itaat etmek, hükümlerine razı olmak, ilim ve amelde tevfıke mazhar olmaktır.Bazı müslümanların keramet göstermeyişleri onların îmânlarının zayıf olduğunu göstermez.Çünkü keramet birtakım sebebler dolayısıyla meydana gelir.Bazıları:

1. Kulun îmânını pekiştirmek. Bundan dolayı birçok sahâbe îmânlarının kuvveti ve yakînlerinin mükemmelliği dolayısıyla herhangi bir keramet göstermemiştir.

2.Bir diğer sebep,düşmana karşı delil ortaya koymaktır.Çünkü keramet akli bakımdan kayıt kabul etmez.Keramet dînî birtakım kurallarla sınırlıdır.Keramet göstermenin de birtakım şartları vardır.Bazıları şunlardır: Dînî bir hükmü, dînî bir kaideyi haram kılmamalıdır. Yaşayan birisi tarafından gösterilmelidir ve bir ihtiyaç dolayısıyla olmalıdır.Bu şartları taşımayacak olursa,o keramet olmaz.Ya bir hayaldir,ya bir vehimdir veya şeytanın telkin-lerindendir.Keramet ile herhangi bir dînî hüküm sabit olmaz.Herhangi bir dînî hüküm de onunla yürütülemez.Çünkü dînî hükümlerin Allah'ın kitabı, Rasûlünün sünneti ve icma gibi bilinen birtakım kaynakları vardır.Allah Teâlâ kerameti takva sahibi bir müslüman vasıtası ile gösterecek olursa, o kimsenin bu ilahi lutuf dolayısıyla Allah'a şükretmesi ve kerametini gizlemesi, onu insanların önünde başkalarına karşı övünmek ve böbürlenmek için bir araç edinmemesi gerekir. Çünkü böyle bir tutum, kişiyi helak noktalarına getirir. Şeytan bu yolla onları istidrâca (fark ettirmeden, yavaş yavaş azaba yaklaşmak) götürdüğü için dünya ve âhiretini kaybetmiş nice insanlar vardır.Bunun sonucunda da bu kerametler o kimselerin sırtına bir yük olmuştur.Şunu belirtelim ki; Rahman olan Allah'ın veli kullarının Allah Teâlâ'nın birçok âyet-i kerîme'de sözkonusu ettiği

Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{أَلا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللّهِ لاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ * الَّذِينَ آمَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ * لَهُمُ الْبُشْــرَى فِي الْحَياةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ لاَ تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ} [سورة يونس: 62-64]

" Bilesiniz ki Allah'ın dostlarına hiçbir korku yoktur. Onlar üzülmeyecekler de.Onlar îmân edip takvâya ermiş kimselerdir.Onlar için dünya hayatında da, âhiret hayatında da müjde (sâlih rüyâ) **vardır.Allah'ın sözlerinde asla değişme yoktur. İşte bu, en büyük kurtuluşun tâ kendisidir."[268]**

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((إِنَّ اللَّهَ قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ)) [رواه البخاري]

"Allah buyurdu ki: Kim benim bir velime (dostuma) **düşmanlık ederse, ben ona savaş ilân ederim."[269]**

Ancak **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in kerametleri tasdik etme hususunda dînî birtakım kuralları vardır. Olağanüstü her iş keramet olur, diye bir şey yoktur. Aksine bu bir istidrâc (fark ettirmeden yavaş yavaş azaba yaklaşmak) da olabilir yahut göz bağcılık, büyücülerin, sihirbazların, şeytanların, deccâllerin işlerinden olup, keramet kabilinden olmayan şeyler de bu olağanüstü olayların kapsamına girebilir. Keramet ile göz bağcılık arasındaki fark ise gayet açıktır.

Kerametin sebebi itaattir ve keramet, istikamet ehli olanlara hastır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا كَانُواْ أَوْلِيَاءَهُ إِنْ أَوْلِيَآؤُهُ إِلاَّ الْمُتَّقُونَ} [سورة الأنفال من الآية: 34]

"(Müşrikler) **Allah'ın dostları değildirler.O'nun dostları ancak takvâ sahipleridir."[270]**

Göz bağcılığın sebebi ise küfür olan amellerle günahları işlemektir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَإِنَّ الشَّــيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْــرِكُونَ} [ســورة الأنعام من الآية: 121]

"Gerçekten şeytanlar sizinle mücadele etmeleri için kendi dostlarına telkinde bulunurlar.Eğer onlara itaat ederseniz, şüphesiz siz de Allah'a ortak koşanlar olursunuz."[271]

---

birtakım sıfatları vardır.Bu sıfatlar el-Furkan, 25/63-74. âyet-i kerîmelerde birarada sözkonusu edilmiştir. Peygamber de bunları pekçok hadis-i şerif'te zikretmiştir.Örnek olmak üzere bu sıfatların bazılarını şöylece sıralayabiliriz:Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, kitablarına, âhiret gününe, hayrı ile şerri ile kaza ve kadere iman etmek. Allah'tan korkmak, peygamberinin sünneti ile amel etmek, ahiret günü için hazırlanmak demek olan takva sahibi olmak. Allah için sevmek, Allah yolunda buğzetmek.Bu veli kullar, görüldüklerinde Allah'ı hatırlatırlar. Bunlar yeryüzünde yumuşak yürürler.Câhiller onlara hitap ettiğinde esenlikli söz söyler-ler.Gecelerini Rablerine ayakta namaz kılarak, secde ederek geçirirler."Rabbimiz, bizden cehennem azabını uzaklaştır!" derler.Harcadıklarında ne israf yaparlar,ne cimrilik ederler. Allah ile birlikte başkasına yalvarmazlar.Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymaz-lar. Zinâ etmezler ve yalancı şahitlikte bulunmazlar. Boş şeylere yolları uğrayacak olursa, onlar şereflice geçer giderler.Rablerinin âyetleri kendilerine hatırlatılacak olursa, sağır ve kör olarak yıkılıp gitmezler.Onlar:Rabbimiz eşlerimizden vesoyumuzdan bizim için göz aydınlığı olacaklar bağışla, bizi takva sahiplerine önder kıl! derler... ve buna benzer kitap ve sünnette sabit olmuş daha başka sıfatları da vardır.

[268] Yunus Sûresi: 62-64

[269] Buhârî

[270] Enfâl Sûresi: 34

[271] En'âm Sûresi: 121

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, dünyada sihir ve sihirbazlar olduğuna da inanırlar.[272]

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ} [سورة يونس من الآية: 80]

"Nihayet sihirbazlar gelince..."[273]

{وَجَاءُوا بِسِحْرٍ عَظِيمٍ} [سورة الأعراف من الآية: 116]

" Ve onlar, büyük (güçlü) **bir sihir ortaya koydular."[274]**

{وَلَـكِنَّ الشَّيْاطِينَ كَفَرُواْ يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ} [سورة البقرة من الآية: 102]

"Lâkin şeytanlar, insanlara sihiri öğreterek kâfir oldular."[275]

Şu kadar var ki şeytanlar, Allah Teâlâ'nın izni olmadıkça hiç kimseye zarar veremezler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا هُم بِضَآرِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلاَّ بِإِذْنِ اللهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلاَ يَنفَعُهُمْ} [سورة البقرة من الآية: 102]

"Onlar (sihirbazlar)**,Allah'ın izni olmadıkça hiç kimse-ye zarar veremezler.Onlar, kendilerine fayda vereni değil de, zarar vereni öğreniyorlardı."[276]**

Her kim, Allah'ın izni olmadan sihrin zarar ya da fayda verdiğine inanırsa, kâfir olur.

Her kim,sihir yapmanın mübah (câiz) olduğuna inanırsa, öldürülmesi gerekir. Çünkü müslümanlar, sihrin haram olduğunda oybirliğine varmışlardır.Sihir yapan kimsenin tevbe etmesi istenir.Tevbe etmezse, boynu vurulur.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'nın, cinleri ve şeytanları yaratmış olduğuna, onların insanlara vesvese verip tuzak kurduklarına ve onları şaşırtmak için çalıştıklarına da inanırlar.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَإِنَّ الشَّـيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْـرِكُونَ} [سـورة الأنعام من الآية: 121]

---

[272] İbn Kudâme el-Makdisî –Allah ona rahmet etsın- şöyle der: "Sihir, birtakım düğümler, okumalar ve söylenen sözler veya yazılan ifadeler veyahut da yapılan birtakım şeylerdir ki bunlar sihir yapılan kimsenin bedenine, kalbine ya da aklına doğrudan bir temas olmaksızın etki bırakır.Sihrin bir hakikati vardır. Kimisi öldürür, kimisi hasta eder. Kimisi kişiyi hanımına yaklaşmaktan alıkoyar, kimisi karı ile kocayı birbirinden ayırır. Birinin diğerinfen nefret etmesini sağlar, veya iki kişiyi birbirine sevdirir. Bu, imam Şafîi'nin görüşüdür...Devamla der ki: Bu husus sabit olduğuna göre sihrin öğrenilmesi ve öğretilmesi haramdır. Bu hususta ilim adamları arasında herhangi bir görüş ayrılığı olduğunu bilmiyoruz. Mezhebimize mensup ilim adamları şöyle demişlerdir: Sihir yapan bir kimse -haram olduğuna ya da mübah olduğuna inansın farketmeksizin- sihiri öğrenmekle ve yapmakla kâfir olur... Daha sonra da sihrin hakikati hakkında şunları söylemektedir: Eğer sihrin bir hakikati olmasaydı, Allah Teâlâ ondan kendisine sığınmayı emretmezdi. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"(Şeytanlar) insanlara sihri ve Babil'deki Harut ve Marut adlı iki meleğe indirilen şeyleri öğretiyorlardı.Halbuki o iki melek, herkese: Biz, ancak imtihan için gönderildik, sakın yanlış inanıp da kâfir olmayasınız demeden hiç kimseye sihir ilmini öğretmezlerdi.Onlar, o iki melekten,karı ile kocanın arasını açacak şeyleri öğreniyorlardı." (Bakara Sûresi: 102)" Bk. el-Muğni, VIII, 150-151.

[273] Yunus Sûresi: 80

[274] A'râf Sûresi: 116

[275] Bakara Sûresi: 102

[276] Bakara Sûresi: 102

"Gerçekten şeytanlar sizinle mücadele etmeleri için kendi dostlarına telkinde bulunurlar.Eğer onlara itaat ederseniz, şüphesiz siz de Allah'a ortak koşanlar olursunuz."[277]

Allah Teâlâ, cinleri ve şeytanları kullarından dilediği kimsenin başına musallat edebilir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِم بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِي الأَمْوَالِ وَالأَوْلادِ وَعِدْهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلاَّ غُرُورًا} [سورة الإسراء الآية: **64]**

"Onlardan gücünün yettiği kimseleri sesinle yerinden oynat, onlara karşı süvârilerin ve yayalarınla gürültü çıkararak baskın düzenle, mallarına ve evlâtlarına ortak ol, onlara vaadlerde bulun. Şeytan insanlara, onları aldatmaktan başka ne vâdedebilir ki?"[278]

Allah Teâlâ, kullarından dilediği kimseleri de onların hile ve tuzaklarına karşı korur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ * إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُم بِهِ مُشْرِكُونَ} [سورة النحل: **99-100]**

"Gerçek şu ki: Îmân edip yalnız Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun (şeytanın) **hiçbir hâkimiyeti yoktur.O'nun hâkimiyeti,ancak kendisini dost edinen ve onu Allah'a ortak koşanlaradır."[279]**

---

[277] En'âm Sûresi: 121
[278] İsrâ Sûresi: 64
[279] Nahl Sûresi: 99-100

YEDİNCİ ESAS

HÜKÜMLERİ ALGILAMA ve DELİL OLARAK KULLANMADA EHL-İ SÜNNET VEL-CEMAAT'İN İZLEDİĞİ YOL

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat olan selef-i salihin akîdesinin esaslarından birisi de hükümleri algılama ve delilleri kullanmada Allah Teâlâ'nın kitabı ile peygamberinin sünnetinden sahih olarak gelen şeylere açıktan ve gizli olarak uymak ve onlara teslimiyet göstermektir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلالًا مُّبِينًا} [سورة الأحزاب الآية: 36]

"Allah ve Rasûlü bir işte hüküm verdiği zaman, hiçbir mü'min erkek ve kadına o işi kendi istediklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim, Allah ve Rasûlüne karşı gelirse, şüphesiz apaçık bir sapıklığa düşmüş olur."[280]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا كِتَابَ اللَّهِ وَسُنَّةَ رَسُولِهِ)) [رواه مالك وحسنه الألباني]

"Size, onlara sımsıkı sarıldığınız sürece asla sapıtma-yacağınız iki şey bıraktım: Allah'ın kitabı ve Rasûlünün sünneti."[281]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, "önce Allah'ın kitabı, sonra Rasûlünün sünneti" demezler. **"Allah'ın kitabı ve Rasûlünün sünneti birlikte"** derler. Çünkü sünnet, Allah'ın kitabı ile birliktedir.Allah Teâlâ, Rasûlüne itaat etmeyi farz kılmıştır.Rasûlünün sünneti, Allah Teâlâ'nın istediği manayı açıklayıcıdır.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, bundan sonra genel olarak muhâcir ve ensâr'ın oluşturduğu sahâbenin, özel olarak da râşid halifelerin izledikleri yola uyarlar. Çünkü Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- özellikle râşid halifelere uymayı emretmiştir. Daha sonra da onların peşinden gelen ve faziletlerine işâret olunan ilk nesillere uyarlar.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((... فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الْمَهْدِيِّينَ الرَّاشِدِينَ، تَمَسَّكُوا بِهَا، وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلالَةٌ)) [رواه أبو داود وصححه الألباني]

"Benim sünnetime ve hidâyet bulmuş raşid halifele-rin sünnetine uyun. Onların sünnetine sımsıkı sarılın ve (azı dişlerinizle yapışır gibi) **onlara yapışın. Dînde sonradan uydurulmuş işlerden sakının.Çünkü sonra-dan çıkan her uydurma şey bid'at, her bid'at da sapıklıktır."**[282]

Bu sebeple anlaşmazlık halinde **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in başvurduğu kaynak, Allah'ın kitabı ve Rasûlü-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in sünnetidir.

---

[280] Ahzâb Sûresi: 36
[281] Hadisi İmam Mâlik rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.
[282] Ebû Dâvûd rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً} [سورة النساء من الآية:59]

"Aranızda herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşer-seniz, gerçekten Allah'a ve âhiret gününe îmân ediyorsanız, o konuda hüküm vermek için onu Allah'(ın kitâbı Kur'an)**a ve elçisi** (Muhammed-*sallallâhu aleyhi ve sellem*-'in sünneti)**ne götürün.Allah'**(ın kitâbı Kur'an)**a ve elçisi** (Muhammed-*sallallâhu aleyhi ve sellem*-'in sünneti)**ne götürmek; sizin için** (ayrılığa düşüp görüş-lerinizle hareket etmenizden) **daha hayırlı, sonuç bakımından da daha güzeldir."[283]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'in Kur'an ve sünnetin anlaşılmasında başvurduğu kaynaklardan birisi de, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'ın ashâbıdır. Onlara göre, Kur'an veya sahih sünnete, hiçbir kıyas, zevk, keşf, şeyh veya imamın sözü ile karşı çıkılamaz. Çünkü İslâm dîni, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- hayatta iken kemâle ermiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِيناً} [سورة المائدة الآية: 3]

"Bugün size dîninizi kemâle erdirdim.Üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve din olarak size İslâm'ı beğenip seçtim."[284]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, hiç kimsenin sözünü, Allah ve Rasûlünün sözünün önüne geçirmezler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ} [سورة الحجرات الآية: 1]

"Ey îmân edenler! Allah ve Rasûlünün önüne geçme-yin. Allah'tan korkun.Şüphesiz ki Allah, hakkıyla işiten ve (her şeyi) **çok iyi bilendir."[285]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah ve Rasûlünün önüne geçmenin, Allah Teâlâ hakkında bilgisizce söz söylemek olduğunu ve bu davranışın şeytanın o işi süslü göstermesinden kaynaklandığını bilirler.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'e göre açık aklî deliller sahih nakle uygun olması gerekir.İş karmaşık hale geldiğinde, nakle öncelik tanırlar.Gerçekte karmaşık bir durum yoktur.Çünkü nakil, aklın kabul etmesi imkânsız bir şey getirmez.Ancak akılların hayret edeceği bir şey getirebilir, akıl ise haber verdiği her hususta nakli tasdik eder, aksi ise sözkonusu değildir.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, aklın değerini küçüm-semezler.Zirâ onlara göre dînin emir ve yasaklarına muhatap olmanın kaynağı akıldır.Ancak onlar şöyle derler:Akıl şeriatın önüne geçemez.Aksi takdirde insanların peygamberlere ihtiyacı olmazdı.Ancak akıl şeriatın çerçevesi içerisinde faaliyet gösterir.Bundan dolayı Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in yoluna sımsıkı sarılmaları, ona uymaları ve mutlak anlamda ona teslim olmaları sebebiyle onlara **Ehl-i Sünnet** adı verilmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

---

[283] Nisâ Sûresi: 59
[284] Mâide Sûresi: 3
[285] Hucurât Sûresi: 1

{فَإِن لَّمْ يَسْـتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَـلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ} [سورة القصص الآية: **50**]

"(Ey Muhammed!) **Eğer sana** (kitap getirmek sûretiyle) **cevap vermezlerse, bilmelisin ki onlar, sadece heveslerine uymaktadırlar.Allah'tan bir doğru yolu gösterici olmaksızın kendi hevâsına uyan kimseden daha sapık kim olabilir? Şüphesiz ki Allah,** (emrine aykırı hareket ederek haddi aşan) **zâlimler topluluğunu doğru yola iletmez."[286]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Kur'an ve sünnetten sonra ümmet âlimlerinin oybirliğiyle kabul ettiklerini alır ve ona güvenirler.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((إِنَّ اللَّهَ لاَ يَجْمَعُ أُمَّتِي أَوْ قَالَ أُمَّةَ مُحَمَّدٍ ρ عَلَى ضَلاَلَةٍ وَيَدُ اللَّهِ مَعَ الْجَمَاعَةِ وَمَنْ شَذَّ شَذَّ إِلَى النَّارِ))

[رواه الترمذي وصححه الألباني]

" Şüphesiz ki Allah, ümmetimi veya Muhammed -*sallallahu aleyhi ve sellem*-**'in ümmetini sapıklık üzerinde biraraya getirmez. Allah'ın eli cemaat üzerindedir. Kim** (cemaatten) **ayrılırsa, cehenneme doğru ayrılmış olur."[287]**

O halde bu ümmet, bâtıl üzerinde oybirliği varmaktan yana korunmuş olup hakkı terketmekte oybirliğine varması imkânsızdır.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- dışında kimsenin mâsum olduğuna inanmazlar. Gizli kalan (anlaşılamayan) hususlarda zaruret kadarı ile içtihad yapılabileceği görüşündedirler.Bununla birlikte Kur'an ve sünnete uygun olmadığı sürece hiç kimsenin görüşü lehine taraf tutmazlar.Müçtehidin hata da edebileceğine, isâbet te edebileceğine inanırlar.İsâbet ederse iki ecir yani içtihad etmenin ve isâbet etmenin ecrini alır, hata ederse sadece içtihadda bulunma ecrini alır. Onlara göre içtihadi meselelerde görüş ayrılığına düşmek, düşmanlığı ve biribiriyle ilişkileri kesmeyi gerektirmez.Aksine herkes birbirini sever, birbirini dost bilir.Bazı tâli meselelerdeki görüş ayrılığına rağmen birbirlerinin arkasında namaz kılarlar.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, müslümanı belirli bir fakîhin mezhebine bağlı kalmaya mecbur tutmazlar. Bununla birlikte eğer bu taklid[288] yoluyla değil de uymak sûretiyle oluyorsa, bir sakınca da görmezler.

---

[286] Kasas Sûresi: 50

[287] Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

[288] **Taklid**: "Mükellefin, dînî bir hükümde sözü bizatihi delil olmayan kimsenin mezhebine bağlı kalması demektir." Veya delilini bilmeksizin bir kimsenin görüşünü kabul etmek ya da söyleyenin bir delile dayanmadan söylemiş olduğu birisinin sözüne başvurmaktır.

Mukallit ise delilini ister bilsin, ister bilmesin belirli bir kişiyi taklit eden, onun -aksi sabit olsa dahi- görüşünün dışına çıkmayan demektir.Taklidin bir ilim olmadığı hususunda ilim adamları arasında görüş birliği vardır.Mukallit kimseye de âlim adı verilmez.Allah Teâlâ taklidi yermiş ve birçok âyette onu yasaklamıştır: "Onlara: Allah'ın indirdiğine ve Rasûlüne geliniz denildiğinde, atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey bize yeter dediler, ya ataları hiçbir şey bilmeyen ve doğru yola gitmeyen kimseler idiyse." Mâide Sûresi:104

Selef âlimleri ile müçtehid imamlar da aynı şekilde taklidi yasaklamışlardır.Çünkü taklit, müslümanlar arasında anlaşmazlıkların ve zayıflıkların sebeplerindendir.Birlik ise tabi oluşta ve anlaşmazlık halinde Allah ve Rasûlünün dediklerine başvurmakla gerçekleşir. Bundan dolayı sahâbenin kendi aralarında her meselede belirli bir kişiyi taklit ettiklerini görmüyoruz. Dört mezhep imamı da –Allah onlara rahmet etsin- böyleydiler. Onlar kendi görüşlerine taassupla bağlanmadıkları gibi,Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem--'in hadisi dolayısıyla kendi görüşlerini terkederlerdi.Başkalarını da delillerini bilmeden kendi-lerini taklit etmemelerini söylüyorlardı.İmam Ebu Hanife -Allah ona rahmet etsin-: "Hadis sahih olduğu takdirde benim mezhebim odur" dediği gibi: "Bizim nereden aldığımızı bilmediği sürece herhangi birinin bizim görüşümüzü alıp kabul etmesi helal değildir" demiştir.

Müslüman birisinin delilinin kuvvetli olması dolayısıyla bir husustaki mezhepten öbürüne geçmesi gerekir. İlim taleb ederken bir kimse, eğer imamların delillerini bilebilecek bir ehliyeti var ise ona göre amel eder ve bir meselede bir imamın mezhebini kabul ettiği halde delili daha kuvvetli ve fıkhî bakımdan daha tercihe değer bulduğu için bir başka meselede bir diğer imamın görüşüne geçer.Delilini bilmeden hiç kimsenin görüşünü kabul etmesi câiz değildir. Çünkü böyle yaptığı takdirde mukallit olur.Bir tercihte bulununcaya kadar görüş ayrılıklarını elinden geldiğince tetkik etmelidir.Tercih yapamazsa, bu takdirde o, avamın hükmünde birisi olur, ilim ehline sorar.

Delile bakıp tesbit edemeyen avamın mezhebi ise yoktur.Böylesinin mezhebi, kendisine fetvâ veren müftünün mezhebidir. O halde bu durumda onun yapması gereken, Kur'an ve sünneti bilen ilim eline soru sormaktır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{فَاسْأَلُواْ أَهْلَ الذِّكْرِ إِن كُنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ} **[سورة النحل من الآية: 43]**

" Eğer bilmiyorsanız, zikir ehline (ilim ehline) **sorun."[289]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'in kanaatine göre, ilim ve amel birlikte olmadıkça dînde bilgili tam ve doğru olmaz.Her kim birçok ilim tahsil etmekle birlikte onunla amel etmez veya Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in yolundan gitmez ve sünnet ile amel etmezse o kimse fâkih değildir.

İmam Malik-Allah ona rahmet etsin- şöyle der: "Ben bir insanım, hata da ederim, isâbet de ederim. Benim görüşüme bakınız, kitap ve sünnete uygun olan her şeyi alın, kitap ve sünnete uygun olmayan her şeyi de terkedin."

İmam Şafîi-Allah ona rahmet etsin- şöyle der:"Nakil ehli tarafından Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem-'den sahih olarak gelen bir haber eğer benim söylediğime aykırı ise bu gibi bütün meselelerde ben hayatımda da, ölümümden sonra da (sahih habere) dönüyorum."

İmam Ahmed-Allah ona rahmet etsin- şöyle der: "Beni de, Malik'i de, Şafî'i de, Evzaî'yi de, Sevrî'yi de taklid etme. Onlar nereden aldılarsa, sen de oradan al."Onların bu konuda söyledikleri sözler pek çoktur.Çünkü onlar Allah Teâlâ'nın: "Rabbinizden size indirilene uyun, ondan başka velilere uymayın. Ne kadar az öğüt tutuyorsunuz!" A'raf Sûresi:3 buyruğunun anlamını çok iyi biliyorlardı.

[289] Nahl Sûresi: 43

SEKİZİNCİ ESAS

MARUF ÖLÇÜLERDE YÖNETİCİLERE

İTAAT ETMENİN FARZ OLUŞU:

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat olan selef-i sâlihin akîdesinin esaslarından birisi de, Allah'a isyânı emretmedikleri sürece müslümanların yöneticilerine itaat etmeyi farz görmeleridir. Allah'a isyânı emrederlerse, o konuda onlara itaat etmek, câiz değildir.Bunun dışında maruf olan konularda onlara itaat etme gereği devam eder.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ أَطِيعُواْ اللّهَ وَأَطِيعُواْ الرَّسُولَ وَأُوْلِي الأَمْرِ مِنكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً} [سورة النساء الآية: 59]

"Ey îmân edenler!Allah'a itaat edin.Rasûle itaat edin. Sizden olan emir sahiplerine de itaat edin. Aranızda herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, gerçekten Allah'a ve âhiret gününe îmân ediyor-sanız, o konuda hüküm vermek için onu Allah'(ın kitâbı Kur'an)**a ve elçisi** (Muhammed-*sallallâhu aleyhi ve sellem*-'in sünneti)**ne götürün.Allah'**(ın kitâbı Kur'an)**a ve elçisi** (Muhammed-*sallallâhu aleyhi ve sellem*-'in sünneti)**ne götürmek; sizin için** (ayrılığa düşüp görüşlerinizle hareket etmenizden) **daha hayırlı,sonuç bakımından da daha güzeldir."**[290]

Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de aşağıdaki hadislerde bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ، وَمَنْ يُطِعْ الْأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي وَمَنْ يَعْصِ الْأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي)) [رواه البخاري ومسلم]

" Kim bana itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur. Kim de bana karşı gelirse, Allah'a karşı gelmiş olur. Emire itaat eden, bana da itaat etmiş olur.Emire isyan eden bana da isyan etmiş olur."[291]

((اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا، وَإِنْ اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ، كَأَنَّ رَأْسَهُ زَبِيبَةٌ)) [رواه البخاري]

---

[290] Nisâ Sûresi: 59
[291] Buhârî ve Müslim

"Başınıza başı bir kuru üzüm tanesini andıran Habeş'li bir köle[292] **bile** (komutan olarak) **tayin edilecek olursa, dinleyip ona itaat edin."**[293]

((تَسْمَعُ وَتُطِيعُ لِلأَمِيرِ وَإِنْ ضُرِبَ ظَهْرُكَ وَأُخِذَ مَالُكَ فَاسْمَعْ وَأَطِعْ)) [رواه مسلم]

"Sırtına vursa da, malını alsa da, emiri dinleyip ona itaat et, dinle ve itaat et."[294]

((مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ عَلَيْهِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ أَحَدٌ مِنْ النَّاسِ خَرَجَ مِنْ السُّلْطَانِ شِبْرًا فَمَاتَ عَلَيْهِ، إِلاَّ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً)) [رواه البخاري ومسلم]

"Emirinden hoşlanmadık bir şey gören ona katlansın. Zirâ insanlardan birisi, yöneticinin emrinden bir karış bile dışarı çıkıp da bu haliyle ölürse, câhiliye ölümü ile ölmüş olur."[295]

O halde maruf ölçülerde yöneticilere itaat etmek, **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in kabul ettiği büyük esaslardan birisidir.Bu noktadan hareketle selef imamları bunu itikadî esaslar arasında saymışlardır. Nitekim içinde bu konuya dâir açıklama ve bilgilerin bulunmadığı akîde kitabı hemen hemen yok gibidir. Bu her müslüman için dînî bir farîzadır.Çünkü İslâm devletinde disiplinin var olması için temel bir esastır.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'e göre müslüman yöneticilerin arkasında beş vakit namazı, cuma, ve bayram namazlarını kılmanın,onların yönetimi altında iyiliğin emredilip kötülükten sakındırmanın, cihad etmenin, hac yapmanın câiz olduğu ve iyi veya kötü olmalarının bunu etkilemeyeceği görüşündedirler.

---

[292] "Habeş'li bir köle"nin görevli olarak tayin edilmesinden kasıt, halife tarafından ülkenin bir bölümü yahut bir askeri birliğe kumandan olarak tayin edilmesi demektir.Buna "küçük emirlik" adı verilir.İbn-i Hacer, Fethu'l-Barî adlı eserinde el-Hattabî'nin şöyle dediğini nakletmektedir: Bazen normal hallerde var olmayan şeyler misal olarak verilebilir. Burada Habeş'li köle tabiri dînen böyle bir göreve gelmesi düşünülemeyecek olsa bile itaat işinde mübalağa etmek içindir.Bu hadisin imamet-i uzma (İslam devlet yöneticiliği, halifelik makamı) hakkında kabul edilmesi ise imamlığın Kureyş'ten olacağına delalet eden açık hadislerin varid olması dolayısıyla oldukça uzak bir ihtimaldir.Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur: "İmamlar Kureyş'tendir.Kureyş'in iyileri (diğer insanların) iyilerinin emirleri, kötüleri de diğerlerinin kötülerinin emirleridir. Her birisinin bir hakkı vardır, her hak sahibine hakkını verin.Eğer Kureyş sizin aranızda azaları kesik Habeş'li bir köleyi emir tayin edecek olursa, onu dahi dinleyip, ona itaat edin." (Elbânî, Sahihu'l-Camî).

Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem- yine şöyle buyurmaktadır: "Onlardan iki kişi dahi kalmış olsa, bu iş Kureyş arasında kalmaya devam edecektir." Buharî ve Müslim

Ayrıca Kureyş'e dînen böyle bir özellik verilmiştir.Buna sebep ise soy ve cins bakımından sabit bir faziletlerinin olmasından dolayıdır.Bu fazilet ise seçilmiş olma faziletidir. Çünkü Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmaktadır:"Şüphesiz Allah Teâlâ İsmailoğulları arasından Kinane'yi seçti.Kinane'den de Kureyş'i seçti. Kureyş'ten, Haşimoğullarını seçti, Haşimoğullarından da beni seçti." Müslim

Hatta Kureyş'in dîni uygulamaması dolayısıyla bu iş Kureyş'in arasından çıkacak olsa bile, Kureyş'lilerin ebediyyen dîni uygulayacak kimsenin aralarında kalmadığı anlamına gelmez. Kureyş'li olmayan bir kimse Kureyş'liye galip gelip, imamete gelecek olursa, bu nubuvvet usulüne uygun bir halifelik olmaz.Aksine bu bir hükümdarlık olur.

Hafız İbn-i Hacer, Fethu'l-Bârî'de şöyle der: "Kadı İyad, imamın Kureyş'li olmasının şart olduğu hususunda şöyle der: Bütün ilim adamlarının kabul ettiği görüş budur. Hatta bu icmaın gerçekleştiği meseleler arasında sayılmıştır.Bu hususta selef'ten herhangi bir kimsenin farklı bir kanaat belirttiği nakledilmiş değildir.Onlardan sonra da bütün bölgelerde durum aynıdır." (13/ 127)

[293] Buhârî

[294] Müslim

[295] Buhârî ve Müslim

Yine ıslah olmaları ve doğru yolda yürümeleri için onlara duâ etmenin[296], görünüşte sahih çizgi üzerinde olmaları halinde onlara nasihat etmenin[297] câiz olduğu görüşündedirler. Küfürden daha aşağı mertebede herhangi bir aykırılık işledikleri takdirde kılıçla onlara karşı çıkmayı haram kabul eder ve sabredilmesi görüşündedirler.Zirâ Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- açık küfürleri ortaya çıkmadıkça Allah'a isyan olmayan konularda onlara itaat etmeyi, fitne zamanında savaşa katılmamayı, birlik iken ümmeti bölmek isteyenlerle çarpışmayı emretmiştir.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((خِيَارُ أَئِمَّتِكُمْ الَّذِينَ تُحِبُّونَهُمْ وَيُحِبُّونَكُمْ وَيُصَلُّونَ عَلَيْكُمْ وَتُصَلُّونَ عَلَيْهِمْ، وَشِرَارُ أَئِمَّتِكُمْ الَّذِينَ تُبْغِضُونَهُمْ وَيُبْغِضُونَكُمْ وَتَلْعَنُونَهُمْ وَيَلْعَنُونَكُمْ. قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَفَلاَ نُنَابِذُهُمْ بِالسَّيْفِ؟ فَقَالَ: لاَ، مَا أَقَامُوا فِيكُمْ الصَّلاَةَ، وَإِذَا رَأَيْتُمْ مِنْ وُلاَتِكُمْ شَيْئًا تَكْرَهُونَهُ، فَاكْرَهُوا عَمَلَهُ وَلاَ تَنْزِعُوا يَدًا مِنْ طَاعَةٍ)) [رواه مسلم]

"Sizin en hayırlı yöneticileriniz kendilerini sevdiğiniz ve sizi seven, kendilerine duâ ettiğiniz ve size duâ eden yöneticilerdir.En kötü yöneticileriniz ise kendi-lerine buğzettiğiniz, size buğzeden, kendilerine lânet ettiğiniz ve size lânet eden yöneticilerdir.Ey Allah'ın Rasûlü! Biz kılıçla bunlara karşı çıkmayalım mı? diye sorulunca, şu cevabı verdi: Aranızda namazı kıldır-dıkları sürece hayır. Eğer sizler yöneticilerinizden hoşuna gitmeyen bir şey görürseniz, onların yaptık-larını hoş görmeyin,fakat itaatten de el çekmeyiniz."[298]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- yine bu konuda şöyle buyurmuştur:

((إِنَّهُ يُسْتَعْمَلُ عَلَيْكُمْ أُمَرَاءُ فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ، فَمَنْ كَرِهَ فَقَدْ بَرِئَ، وَمَنْ أَنْكَرَ فَقَدْ سَلِمَ، وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَلاَ نُقَاتِلُهُمْ؟ قَالَ: لاَ، مَا صَلَّوْا)) [رواه مسلم]

"Size birtakım emirler tayin edilecektir.Bir kısım uygulamalarını uygun bulacak, bir kısmını da uygun bulmayacaksınız. (Uygun olmayan şeyleri kalbiyle) **hoş görmeyen bir kimse kurtulur. Ona** (kalbiyle) **karşı çıkan kimse, selâmet bulur, ancak râzı olup** (o münkerde onlara) **uyanlar müstesna. Ey Allah'ın Rasulü! Onlarla savaşmayalım mı? diye sordular. Peygamber**-*sallahu aleyhi ve sellem*-: **"Namaz kıldıkları sürece hayır"[299*]** diye buyurdu.

---

296 Yöneticilerin ıslah olmaları, istikamet ve hidâyet üzere olmaları için duâ etmek selef-i salih'in izlediği bir yoldur.İmam el-Berbehârî kıymetli kitabı Şerhu's-Sünne (s.116)'da şöyle der:Sen bir adamın yöneticiye bedduâ ettiğini görürsen bil ki o bir heva sahibidir. Eğer bir adamın yöneticiye ıslah olması için duâ ettiğini görürsen, bil ki o -Allah'ın izniyle- sünnete bağlı bir kimsedir. Fudayl b. İyad –Allah ona rahmet etsin- şöyle der: Eğer benim kabul edilecek bir duam olduğunu bilseydim, bunu mutlaka yöneticiye duâ için ayırırdım. Çünkü bizler onların ıslah olmaları için dua etmekle emrolunduk, onlara beddua etmekle emrolunmadık. İsterse haksızlık etsinler, zulmetsinler.Çünkü onların zulüm ve haksızlıkları kendi aleyhlerinedir. Salah bulmaları ise hem kendilerinin, hem müslümanların lehinedir." Diğer taraftan onların salah bulmaları ile ümmet de ıslah olur. Hasan-ı Basrî –Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir: "Şunu bil ki -Allah sana afiyet versin- hükümdarların zulümleri Allah'ın intikamın birisidir.Allah'ın intikamlarına da kılıçlarla karşılık verilmez.Bu intikamlar duâ,tevbe,Allah'a dönüş,günahlardan vazgeçmek ile bertaraf edilir ve silinir.Şüphesiz Allah'ın musibetlerine ne zaman kılıçla karşı çıkılacak olursa, Allah'ın intikamı kılıçtan daha keskindir." Denildiğine göre Hasan-ı Basrî Haccac'a bedduâ eden bir adamın sözlerini işitince, o da şöyle demiş: Bunu yapma, Allah sana rahmet eylesin. Asıl bu musibetler size bizzat kendi yaptıklarınızdan dolayı gelmiştir. Biz korkarız ki Haccac azledilir yahut ölürse, maymunlar ve domuzlar gelir, size yönetici olurlar." (İbn-I Cevzî, Âdâbu'l-Haseni'l-Basrî, s. 119)

297 İmam Nevevî -Allah ona rahmet etsin- şöyle der: "Müslüman yöneticilere nasihata gelince, hak üzere onlara yardım etmek, bu hususta onlara itaat etmek, yumuşaklıkla ve uygun bir dille onlara hakkı emretmek, onları uyarmak, onlara öğüt vermekle ve unuttukları hususları onlara tekrar bildirmekle olur." (Şerhu Sahih-i Müslim, 2/ 241)

298 Müslim

299 Müslim

* Şunu bil ki her kim halifelik görevine gelir, insanlar etrafında toplanır, onun halifeliğine râzı olurlarsa yahut ta halife oluncaya kadar kılıcıyla galib gelirse, ona itaat farz olur, ona karşı çıkmak haram olur. İmam Ahmed şöyle der: "Diğer yöneticilere halife oluncaya kadar kılıç ile galip gelen ve Emirul-mü'minin diye adlandırılan bir kimseye karşı

Allah'a isyan olan konularda onlara itaat etmek ise câiz değildir.Çünkü bu konuda sünnette gelen yasak bunu gerektirmektedir.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِيمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ، فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلاَ سَمْعَ، وَلاَ طَاعَةَ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Allah'a isyanla emrolunmadığı sürece müslümana düşen, hoşuna giden ve gitmeyen şeylerde dinleyip itaat etmektir.Eğer Allah'a isyanla emrolunursa, ne dinlemek, ne de itaat etmek sözkonusudur."[300]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- yine bu konuda şöyle buyurmuştur:

((لاَ طَاعَةَ فِي مَعْصِيَةٍ، إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Allah'a isyan olan konularda (kula) **itaat yoktur. İtaat ancak maruf olan konulardadır."**[301]

İslâm devlet başkanının, yönettikleri kimseler konusunda Allah'tan korkması ve Allah Teâlâ'nın, ümmeti gözetmek, Allah'ın dînine ve şeriatına hizmet etmek,genel ve özel herkese Allah'ın hükümlerini uygulamak için Allah Teâlâ'nın tayin ettiği bir görevli olduğunu bilmesi gerekir.İslâm devlet başkanının güçlü olması, Allah yolunda kınayanın kınamasından çekinmemesi, ümmet, ümmetin dîni, kanları, malları, namusları, menfaatleri, güvenlikleri, onları ilgilendiren hususlar ve yaşayışları konusunda tam anlamıyla güvenilir bir kimse olmalıdır.Kendi adına, kendisi için intikam almaya kalkışmamalı, yalnız Allah Teâlâ için hiddetlenmelidir.

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmuştur:

Allah'a ve âhiret gününe îmân eden bir kimsenin ister iyi, ister kötü bir kimse olsun onu meşru imam görmeyip, geceyi geçirmesi o kimseye helal olmaz." (Ebu Ya'la, el-Ahkamu's-Sultaniye, s. 23)

Hafız İbn-i Hacer, Fethu'l-Barî' de şöyle der:"Fukahâ güç kullanarak yönetim başına gelen kimseye itaatin ve onunla birlikte cihad etmenin farz olduğunu, ona itaat etmenin ona karşı çıkmaktan hayırlı olduğunu, icma ile kabul etmişlerdir.Çünkü bu yolla kanların dökülmesi önlenir ve avâm teskin edilmiş olur."(8/ 9)

Şeyhul-İslam İbn-i Teymiye –Allah ona rahmet etsin- şöyle der: "Otorite sahibi bir imama karşı çıkılıp da bu işten dolayı meydana gelen kötülüğün bu karşı çıkmanın sağlayacağı hayırdan çok daha büyük olmadığı haller çok azdır." (Minhâcus-Sünne, 2/ 241)

Yöneticilerden Allah'ın şeriatını yürürlükten kaldırıp onunla hükmetmeyerek, başkasıyla hükmedenlere gelince, bunlar müslümanların kendilerine itaat etmeleri gereken yönetici-lerin dışına çıkmışlardır.Çünkü bunlar kendisi sebebiyle emirlerinin dinlenilip kendilerine itaat edilmesini ve kendilerine karşı çıkılmaması hakkını elde ettikleri ve o göreve getiril-melerine sebeb teşkil eden asıl maksadı ortadan kaldırmış oluyorlar. Çünkü yöneticinin bu konumda bulunma hakkını kazanması, ancak müslümanların işlerini yerine getirmek, dini korumak ve yaymak için çalışmak, şeriatın ahkâmını uygulayıp müslümanların sınırlarını sağlamca korumak, davette bulunduktan sonra İslam'a karşı inatlaşanlarla cihad etmek için bütün bu hakları elde eder. Ayrıca o müslümanları dost, dînin düşmanlarını da düşman bilmek zorundadır. Eğer yönetici dîni korumayacak yahut müslümanların işlerini yerine getirmeyecek olursa, onun imamet hakkı ortadan kalkar ve İslâm ümmetinin -bu hususta durumu takdir etmek üzere kendilerine başvurulan ehl-i hal ve'l-akd' de müşahhas ifâdesini bulan İslâm ümmetinin onu görevden uzaklaştırması, imametin maksatlarını gerçekleştirebilecek bir başka kimseyi tayin etmeleri gerekir.Buna göre ehl-i sünnet sadece zulüm ve fâsıklık sebebiyle -çünkü günahkâr olmaları ve zulmetmeleri onların dîni zâyi etmeleri anlamına gelmez- imamlara karşı çıkmayı câiz kabul etmezken kastettikleri imam Allah'ın şeriatı ile hükmeden yöneticidir.Çünkü selef-i salih dîni korumayan bir yönetim tanımıyorlardı. Onlara göre böyle bir emirlik, emirlik değildir. Onlara göre emirlik ancak dîni uygulamaya koyandır. Bundan sonra ise bu emirlik iyi emirlik ya da kötü emirlik olabilir.

Ali b. Ebi Talib-Allah ondan râzı olsun- şöyle der: İyi ya da kötü insanlar için bir emirlik, bir komutanın olması kaçınılmaz bir şeydir.Ona: İyi emirliğin ne olduğunu biliyoruz, kötü emirlik de ne oluyor? diye sorulunca şöyle demiştir: O bu emirliği ile yolların güvenliğini sağlar, bunun sayesinde hadler uygulanır, bunun sayesinde düşmanla cihad edilir ve bu yolla alınan ganimetler hak sahiplerine dağıtılır."(İbn-i Teymiye,Minhâcus-Sünne, I/ 146)

[300] Buhârî ve Müslim

[301] Buharî ve Müslim

((مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعِيهِ اللَّهُ رَعِيَّةً يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لِرَعِيَّتِهِ إِلاَّ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Allah'ın yönetimi altına birtakım kimseleri verdiği bir şahıs öleceği günde yönetimi altında bulunanları aldatmış olarak ölürse, Allah ona cenneti haram kılar."[302]

[302] Buhârî ve Müslim

DOKUZUNCU ESAS

EHL-İ SÜNNET'İN SAHÂBE, EHL-İ BEYT

ve HALİFELİK HAKKINDAKİ İNANÇLARI

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat olan selef-i sâlihin akidesinin esaslarından birisi de Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in ashâbını sevmek, onlara karşı kalpleri (kin duymaktan) ve dilleri (kötü konuşmaktan) tutmaktır. Çünkü onlar, îmân ve ihsan bakımından insanların en mükemmeli, itaat ve cihad bakımından en büyükleri idiler.Allah Teâlâ Peygamberi-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'e onları arkadaş olarak seçmiştir.Onlar, kendilerinden sonra gelecek olan ne kadar yüksek bir makama ulaşırsa ulaşsın,asla yetişemeyeceği bir özelliğe sahip idiler.Bu ise Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'i görme ve onunla oturup kalkma ve birlikte olma şerefidir.

Allah Teâlâ ve Rasûlü Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in âdil olduklarına şehâdet etmeleri dolayısı ile Sahâbe-i Kiram'ın hepsi adâletlidirler.Onlar Allah'ın dostları ve seçkin kulları, insanlar arasında seçtiği en hayırlı kimseler ve Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den sonra bu ümmetin en faziletlileridirler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَالسَّـابِقُونَ الأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنصَـارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُم بِإِحْسَـانٍ رَّضِـيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُـواْ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ} [سورة التوبة الآية: **100**]

"(Allah'a ve Rasûlüne îmânda insanları) **geçen Muhâcir ve Ensar ile onlara güzellikle uyanlardan Allah râzı olmuştur.Onlar da O'ndan râzı olmuşlardır.** (Allah) **onlar için orada ebediyyen kalmak üzere altlarından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır.İşte bu, en büyük kurtuluştur."[303]**

Onların mü'min ve fazilet sahibi olduklarına şehâdet etmek, dînen kesin olarak bilinen bir esastır. Onları sevmek dîn ve îmândır. Onlara buğzetmek ise, küfür ve münafıklıktır.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, onlardan ancak hayır ile söz ederler. Zirâ Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- onları sevmiş ve onları sevmeyi emretmiştir.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((اللهَ اللهَ فِي أَصْحابِي لاَ تَتَّخِذُوهُمْ غَرَضاً، فَمَنْ آذَاهُمْ فَقَدْ آذَانِي، وَمَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللهِ، وَمَنْ آذَى اللهَ يُوشَكُ أَنْ يَأْخُذَهُ)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Ashâbım hakkında Allah'tan korkun.Ashâbım hakkında Allah'tan korkun. (Onlar haklarında kusur etmeyin ve onlara sövmeyin. Ashâbım ve onlara saygı duymanız hakkında Allah'tan korkmanızı size hatırlatırım).**Kötü sözde bulunmak sûretiyle onları hedef haline getirmeyin. Kim onlara eziyet ederse, bana eziyet etmiş olur. Kim de bana eziyet ederse, Allah'a eziyet etmiş olur. Allah'a eziyet edeni ise, Allah hemen onun rûhunu alarak cezâlandırabilir."[304]***

---

[303] Tevbe Sûresi: 100

[304] Tirmizî rivâyet rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

* Abdullah b. Mes'ud (r.a) der ki: "Ebu Bekir ve Ömer'i sevmek ve onların üstünlüklerini kabul etmek sünnettendir." İmam Malik -Allah'ın rahmeti üzerine olsun- der ki: "Selef, çocuklarına Kur'ân-ı Kerîm'in bir suresini öğretircesine Ebu Bekir ve Ömer'i sevmeyi de öğretiyordu." Bu iki rivayeti de el-Lalekaî, "Şerhu Usuli İ'tikadi Ehl-i Sünne" adlı eserinde zikretmektedir.

Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- ile arkadaşlık eden veya onu gören ve ona îmân eden herkes, arkadaş-lığı bir sene veya bir ay veya bir gün veyahut kısa bir süre bile olsa sahâbedendir.Ağacın altında bey'at eden sahâbeden hiç kimse ateşe girmeyecektir. Aksine Allah Teâlâ onlardan râzı olmuş, onlar da ondan râzı olmuşlardır. Sayıları 1400 kişiden fazla idi.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((لاَ يَدْخُلُ النَّارَ أَحَدٌ مِمَّنْ بَايَعَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ)) [رواه أبو داود و الترمذي وصححه الألباني]

"Ağaç altında bey'at edenlerden (Rıdvân Bey'atı) **hiç kimse ateşe girmeyecektir."[305]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, sahâbe arasında meydana gelmiş anlaşmazlıklar hakkında ileri geri konuşmaz[306] ve bu konuyu Allah'a havale ederler. Onlardan isâbet edenler için iki ecir sözkonusudur. Aralarından hatalı olanlar için de bir ecir vardır, hatası da inşaallah bağışlanmıştır.Onlardan hiç kimse başkasına sövmez, aksine onları hak ettikleri güzel övgülerle anarlar.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((لاَ تَسُبُّوا أَصْحَابِي، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا مَا بَلَغَ مُدَّ أَحَدِهِمْ، وَلاَ نَصِيفَهُ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Ashâbıma küfretmeyin. Nefsim elinde olan Allah'a yemîn ederim ki sizden biriniz Uhud dağı kadar altını (Allah yolunda) **infak etse** (harcasa)**, yine de onlardan** (ashâbımdan) **birisinin infak ettiği bir müd, hatta müddün yarısının sevabına bile erişemez."[307]***

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, sahâbenin hatadan korunmuş (masum) olmadıklarına inanırlar.Onlara göre Allah Teâlâ tarafından korunmuş, Rasûllerinden seçtiği kimseler için tebliğ hususundadır.Ayrıca Allah Teâlâ, fertleri değil de ümmetin genelini hatadan korumuştur.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((إِنَّ اللَّهَ لاَ يَجْمَعُ أُمَّتِي أَوْ قَالَ أُمَّةَ مُحَمَّدٍ صلَّى الله عليه وسلَّم عَلَى ضَلاَلَةٍ وَيَدُ اللَّهِ مَعَ الْجَمَاعَةِ وَمَنْ شَذَّ شَذَّ إِلَى النَّارِ)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Şüphesiz ki Allah, ümmetimi veya Muhammed -*sallallahu aleyhi ve sellem*-**'in ümmetini sapıklık üzerinde biraraya getirmez. Allah'ın eli cemaat üzerindedir. Kim** (cemaatten) **ayrılırsa, cehenneme doğru ayrılmış olur."[308]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali-*Allah onlardan razı olsun*- diye bildiğimiz dört sahâbinin, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den sonra bu ümmetin en hayırlıları olduklarına inanırlar. Râşid ve hidâyet bulmuş halifeler sırasıyla bunlardır.Nübüvvet yolu üzere halifelik Hasen b. Ali -

---

[305] Ebû Dâvûd ve Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

[306] Ashabın büyük çoğunluğu fitneye karışmamıştır. Fitne alevlendiği sırada Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ashâbı onbinleri geçiyordu.Bu fitneye onlardan yüz kişi dahi katılmış değildir,hatta otuz kişiyi dahi bulmazlar.Nitekim İmam Ahmed, Müsned'inde sahih bir sened ile İbn-i Sîrin'den Abdurrezzak da Musannef'inde, İbn-i Kesir de el-Bidâye ve'n-Nihâye adlı eserinde böyle rivayet etmektedirler.

[307] Buhârî ve Müslim

* Ubeydullah b. Ömer ile Mikdad arasında bir tartışma meydana gelmişti. Ubeydullah, Mikdad'a ağır söz söylemişti.Bunun üzerine Ömer-Allah ondan râzı olsun- şöyle demişti: "Bana usturayı getirin, bunun dilini keseyim. Bundan sonra Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ashabından kimseye dil uzatmak cesaretini gösteremesin." (el-Lâlekaî, Ehl-i Sünnet İtikâdı Esasları Şerhi)

[308] Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

Allah ondan ve babasından razı olsun- halifeliği ile birlikte otuz yıl süre boyunca onlarla birlikte devam etmiştir.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem-* bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((اَلْخِلاَفَةُ فِي أُمَّتِي ثَلاَثُونَ سَنَةً، ثُمَّ مُلْكٌ بَعْدَ ذَلِكَ)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Hilâfet ümmetim arasında otuz yıldır. Bundan sonra ise mülk (krallık, hükümdarlık) **olacaktır."[309]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem-*'in bunlardan sonra isimlerini verdiği cennetle müjdelenen on kişinin diğerlerinden faziletli olduğunu kabul ederler.Bu on kişi şunlardır: Ebu Bekir Sıddîk, Ömer Faruk,Osman Zinnureyn, Ali b.Ebî Tâlib, Talha b. Ubeydullah,Zübeyr b.Avvâm, Sa'd b.Ebî Vakkâs, Saîd b. Zeyd, Abdurrahman b. Avf ve bu ümmetin emîni Ebu Ubeyde b.Cerrâh'tır.-*Allah onların hepsinden razı olsun-*.

Daha sonra Bedir savaşına katılanlar, sonra Rıdvân bey'atinde, ağaç altında bey'at edenler, sonra da diğer sahâbe gelir. -*Allah onların hepsinden razı olsun-*.

Kim onları sever, onlara duâ eder, haklarına riâyet edip, fazîletlerini bilirse, kurtuluşa erenlerden olur. Kim de onlara buğzedip, onlara söverse, helâk olanlardan olur.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem-*'in şu emri gereği Ehl-i Beyt'i de severler:

((وَ أَهْلِ بَيْتِي، أُذَكِّرُكُمُ اللهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي، أَذَكِّرُكُمُ اللهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي)) [رواه مسلم]

"Ehl-i Beytime iyi davranmanız hususunda size Allah Teâlâ'dan korkmanızı hatırlatırım."[310]

((إِنَّ اللهَ اصْطَفَى مِنْ وَلَدِ إِبْرَاهِيمَ إِسْمَاعِيلَ وَاصْطَفَى مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ بَنِي كِنَانَةَ وَاصْطَفَى مِنْ بَنِي كِنَانَةَ قُرَيْشًا وَاصْطَفَى مِنْ قُرَيْشٍ بَنِي هَاشِمٍ وَاصْطَفَانِي مِنْ بَنِي هَاشِمٍ)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Şüphesiz ki Allah, İbrahim-*aleyhisselâm-*'**ın oğullarından İsmail**-*aleyhisselâm-*'**ı seçti. İsmail**-*aleyhisselâm-*'**ın oğullarından, Kinâne oğullarını seçti.Kinâne oğullarından Kureyş'i seçti.Kureyş'ten Hâşim oğullarını seçti. Hâşim oğulları arasından da beni seçti."[311]***

Kur'an-ı Kerîm'in nassıyla mü'minlerin anneleri konumunda bulunan Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem-*'in hanımları-*Allah hepsinden razı olsun-* onun ehl-i beytindendir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلاً مَّعْرُوفًا * وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا} [سورة الأحزاب: 32-33]

"Ey Peygamber hanımları!Siz kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz.Eğer (Allah'tan) **korkuyorsanız,** (yabancı erkeklere karşı) **çekici bir edâ ile konuşma-yın.Sonra kalbinde hastalık bulunan kimse umutlanır. Siz hep uygun söz söyleyin.Evlerinizde oturun.**(İhtiyaç dışında evlerinizden dışarı çıkmayın).(İslâm'dan

---

[309] Adı geçen eser.

[310] Müslim

[311] Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

[*] Her namazda Rasûlümüze salat ve selâm getirdikten sonra onlara salat ve selâm getirdiğimize göre onları nasıl olur da sevmeyiz!

önceki) **eski cahiliye kadınlarının açılıp saçıldıkları gibi açılıp saçılmayın** (güzelliğinizi göstermeyin)**. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı** (Allah'ın farz kıldığı şekilde hak edene) **verin,** (emir ve yasaklarında) **Allah'a ve Rasûlüne itaat edin.Ey Ehl-i Beyt! Allah sizden, sadece günahı gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor."**[312]

Huveylid'in kızı Hatice, Ebu Bekir'in kızı Âişe, Ömer b. Hattab'ın kızı Hafsa, Ebu Süfyan'ın kızı Ümmü Habibe, Ebu Umeyye b. Muğîre'nin kızı Ümmü Seleme,Zem'a b. Kays'ın kızı Sevde,Cahş kızı Zeyneb, Hâris kızı Meymûne, Haris b. Ebî Dırâr kızı Cuveyriye ve Huyey b. Ahtab kızı Safiyye onlardandır.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat,Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in hanımlarının hepsinin her türlü kötülüklerden tertemiz ve arındırılmış olduklarına, onların dünyada da, âhirette de Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in hanımları olduklarına inanırlar.-*Allah onların hepsinden razı olsun*-.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat,Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in hanımlarının en faziletlisinin Huveylid'in kızı Hatice ile Allah Teâlâ'nın azîz kitabında iftiradan temize çıkardığı sıddîk'ın kızı Âişe Sıddîka olduğunu kabul ederler. Her kim, Allah Teâlâ'nın temize çıkardığı halde ona iftirâda bulunursa, kâfir olur.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi* ve *sellem*- Âişe hakkında şöyle buyurmaktadır:

((فَضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Âişe'nin diğer kadınlara üstünlüğü, teridin[313] diğer yemeklere üstünlüğü gibidir."[314]

[312] Ahzâb Sûresi: 32-33
[313] Ekmeği ufalayıp et suyuna katılarak yapılan bir tür etli yemektir. (Mütercim)
[314] Buhârî ve Müslim

ONUNCU ESAS

HEVÂ ve BİD'AT EHLİNE KARŞI EHL-İ SÜNNET'İN TUTUMU

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat olan selef-i sâlihin akîdesinin esaslarından birisi de, dinden olmayan şeyleri ortaya çıkarıp dîne yerleştiren hevâ ve bid'at ehline buğzeder,onları sevmez, onlarla arkadaşlık etmez, sözlerini dinlemez, onlarla oturup kalkmaz, din hususunda onlarla tartışmaz ve onlarla münâzaraya girişmezler.Kulaklarını onların bâtıl sözlerine karşı korumayı, onların hal ve kötülüklerini açıklamayı, ümmeti onlardan sakındırıp, insanların onlardan uzak kalmalarını sağlamayı da gerekli görürler.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((مَا مِنْ نَبِيٍّ بَعَثَهُ اللَّهُ فِي أُمَّةٍ قَبْلِي إِلاَّ كَانَ لَهُ مِنْ أُمَّتِهِ حَوَارِيُّونَ وَأَصْحَابٌ، يَأْخُذُونَ بِسُنَّتِهِ وَيَقْتَدُونَ بِأَمْرِهِ، ثُمَّ إِنَّهَا تَخْلُفُ مِنْ بَعْدِهِمْ خُلُوفٌ، يَقُولُونَ مَا لاَ يَفْعَلُونَ، وَيَفْعَلُونَ مَا لاَ يُؤْمَرُونَ، فَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِيَدِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِلِسَانِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَمَنْ جَاهَدَهُمْ بِقَلْبِهِ فَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَيْسَ وَرَاءَ ذَلِكَ مِنْ الْإِيمَانِ حَبَّةُ خَرْدَلٍ)) [رواه مسلم]

"Benden önceki ümmetler arasında Allah'ın gönder-diği ne kadar peygamber varsa, mutlaka onun ümmeti arasından sünnetini alan, emrine uyan birtakım havârilerle ashâbı olmuştur. Onlardan sonra birtakım kimseler gelir, yapmadıkları şeyi söyler, emrolunmadıkları işleri yaparlar.Bunlara karşı eliyle cihad eden kimse mü'mindir, diliyle cihad eden mü'mindir, kalbiyle cihad eden mü'mindir.Bunun ötesinde ise îmândan hardal tanesi kadar dahi bir şey yoktur."[315]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- bu konuda yine şöyle buyurmaktadır:

((سَيَكُونُ فِي آخِرِ أُمَّتِي أُنَاسٌ يُحَدِّثُونَكُمْ مَا لَمْ تَسْمَعُوا أَنْتُمْ وَلاَ آبَاؤُكُمْ، فَإِيَّاكُمْ وَإِيَّاهُمْ)) [رواه مسلم]

"Ümmetimin son zamanlarında ne sizin, ne babaları-nızın duydukları şeyleri size söyleyecek kimseler olacaktır. Onlardan sakının, onlardan sakınınız."[316]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'in bid'at tarifi:

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, bid'ati şöyle tarif etmektedir:

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'den sonra ortaya çıkartılmış hevâlarla dîn kemâle erdikten sonra dîn diye uydurulan şeylerdir.Kur'an ve sünnetten yapıl-masına dâir dînî bir delil bulunmayan her iş, bid'attir.

Bid'at, aynı zamanda ibâdet etmek ve Allah'a yakınlaşmak amacıyla şeriate benzer,dîn diye ortaya konulan her yoldur. Bundan dolayı bid'at sünnetin karşıtıdır.Bu sebeple bid'at, sünnetin karşıtıdır.Ancak sünnet, hidâyet, bid'at ise, dalâlettir.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'e göre bid'at,tevhidin kemâline aykırı olup şirke götüren yollardan birisidir. Bid'at, Allah'ın meşrû kılmadığı bir şekilde Allah'a ibâdet etmek maksadını güder.Bir maksada ulaşmak

---

[315] Müslim
[316] Müslim

için ortaya atılan yollar da o maksadın hükmünü taşırlar.Allah'a ibâdet hususunda şirke götüren her yolun kapatılması ve dînde ortaya çıkan her bid'atin önünün tıkanması gerekir.Zirâ dîn kemâle erdirilmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا} [سورة المائدة الآية: 3]

" Bugün size dîninizi kemâle erdirdim. Üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve din olarak size İslâm'ı beğenip seçtim."[317]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِناَ هَذاَ ماَ لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Her kim, bu işimizde (dînimizde) **olmayan bir şeyi ona ihdâs ederse, o ihdâs ettiği şey kendisine iâde olunur."[318]**

Başka bir hadiste ise şöyle buyurmaktadır:

((مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْـهِ أَمْرُنـاَ فَهُوَ رَدٌّ)) [رواه مسلم]

"Her kim, bu işimizden (dînimizden) **olmayan bir şey yaparsa, o yaptığı şey kendisine iâde olunur."[319]**

((فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ، وَشَـرَّ الأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَـلاَلَةٌ)) [رواه مسلم]

" Şüphesiz sözün en hayırlısı, Allah'ın kitabı, yolun en hayırlısı Muhammed'in yoludur. İşlerin en kötüsü ise sonradan uydurulanlardır, her bid'at bir sapıklıktır."[320*]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'in görüşüne göre bid'atler aynı mertebede değildir.Aksine bid'atler farklıdır.Kimisi dînden çıkarır, kimisi büyük günahlar seviyesindedir. Kimisi de küçük günahlardan sayılır. Ancak hepsinin ortak vasfı, dalâlet olmasıdır. Onlara göre küllî bid'at, cüz'î bid'at gibi değildir. Birkaç bid'atten meydana gelen karmaşık bid'at, basit bid'at gibi değildir. Gerçek bid'at izâfi (göreceli) bid'at gibi değildir. Hem zatı itibariyle bir değildir, hem hükmü itibariyle.Aynı şekilde bid'atlerin kimisi küfür, kimisi fâsıklık olduğu, hükümleri arasında farklılık bulunduğu gibi, bid'atleri işleyen kimsenin hükmü de farklıdır. İşte bundan dolayı **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**, bid'at ehli olan kimseler hakkında tek bir hüküm vermezler. Aksine kişiden kişiye,bid'atine göre hüküm farklılık arzeder.Cahil ve te'vilci bir kimse, neye dâvet ettiğini bilen bir kimse gibi değildir. İçtihad edebilen âlim birisi, bid'atine dâvet eden ve hevâsına uyan bir âlim gibi

---

[317] Mâide Sûresi: 3

[318] Buhârî ve Müslim

[319] Müslim

[320] Müslim

* Dinde ortaya çıkmış ilk bid'at,namaz ile zekât arasında ayırım gözetmek ve zekâtın ancak Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem-'e ödeneceğini iddiâ etmek olmuştur Ebu Bekir Sıddîk-Allah ondan râzı olsun- onlara karşı çıkmış, onlarla savaşmış ve güçlenme imkanı bulamadan onların sonlarını getirmiştir.Şâyet onları halleri üzere bırakmış olsaydı, onların bu iddiâları günümüze kadar dîn oluverecekti. Ömer-Allah ondan râzı olsun- döneminde ise küçük bazı bid'atler ortaya çıkmış, o da bunların sonlarının gelmesini sağlamıştı.Osman-Allah ondan râzı olsun- döneminde büyük fitnenin başlangıcı meydana gelmişti.Bu ise hak olan imama kılıç ile karşı çıkmak bid'ati idi. Onların bu bid'atleri onu öldürmekle son bulmuştur.Bu ise günümüze kadar devam eden Hâricîlerin fitnesinin başlangıcını teşkil ediyordu.Daha sonra bid'atler arka arkaya gelmiş, Kaderiye, Mürcie, Rafıziler, zındıklık, bâtınî fırkaları, Cehmiye, isim ve sıfatları inkâr edenler... ve daha başka bid'atler ortaya çıkmıştır.

Bid'atler ortaya çıktıkça ehl-i sünnet de onlara karşı tetikte duruyordu. Hala hak ehli ile bâtıl ehli arasındaki mücadele günümüze kadar devam etmekte, kıyâmete kadar da sürecektir. Ehl-i sünnet her zaman ve mekanda, Kur'ân'a, sünnete ve ümmetin icmaına aykırı olan her söz veya davranış üzerindeki perdeyi kaldırırlar.

değildir.Yine bundan dolayı bid'atini açıktan açığa işleyen kimseye veya o bid'ate dâvet edip propagandasını yapan kimseye muamele ettikleri gibi,bid'atini gizleyen kimseye davranmazlar. Çünkü bid'atinin propagandasını yaparak ona çağı-ran kimsenin zararı başkasına da erişir. Böyle birisinin alıkonulması, açıktan yaptığının reddedilmesi gerekir. Bunun bu halini sözkonusu etmek gıybet olmaz. Ayrıca bu işten vazgeçmesini sağlayacak şekilde cezalandırılması gerekir.Bid'atinden vazgeçinceye kadar onun için bu onun bir cezâdır.Çünkü bu kimse münker şeyleri açıkça işlediğinden dolayı cezalandı-rılmayı haketmiştir.

Bu sebeple ehl-i sünnet herkese karşı farklı bir tutum takınırlar. Genel olarak bid'at ehline ve onları taklid edenlere acırlar, onlara hidâyet bulmaları için duâ ederler.Sünnete bağlanıp hidâyete uymalarını ümit ederler. Tevbe edinceye kadar da bu hususta onlara açıklamalarda bulunur.Onlar hakkında zâhire göre hüküm verirler.Kalplerinde olanları ise -eğer bid'atleri küfre götürmeyecek türden ise- Allah Teâlâ'ya havâle ederler.

Hevâ ve Bid'at Ehlinin Alâmetleri:

Hevâ ve bid'at ehlinin üzerinde görülen ve onunla tanındıkları birtakım alâmetleri vardır.Nitekim Allah Teâlâ, onlardan sakındırmak ve izledikleri yolu izlemekten uzak tutmak için onları kitabında ve Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- sünnetinde bize haber vermiştir.Onların alâmetlerinden bazıları şunlardır:

Şeriatın maksadını bilmemek, ayrılık, dağınıklık, cemaatten uzak durmak,tartışmak,düşmanlık etmek, hevâya uymak, aklı nakle tercih etmek, sünneti bilmemek, müteşâbihlere dalmak, sünnetin Kur'ân ile çakıştığını ileri sürmek, şahısları yüceltmede aşırıya gitmek, ibâdette aşırı gitmek, kâfirlere benzemeye çalışmak, ehl-i sünnet'e lakablar uydurmak, hadis ehline buğzetmek,Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in haberlerini taşıyanlara düşmanlık edip onları hafife almak, kendilerine muhâlefet edenleri, delilsiz olarak kâfir saymak, hak ehline karşı yönetici ve devlet başkanlarından yardım istemektir.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'e göre bid'at esasları dörttür:

Râfızîlik, Hâricîlik, Kaderîye ve Mürcie'dir. Sonra da bu fırkaların her birinden birçok fırkalar doğmuş ve nihayet Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in haber verdiği gibi yetmiş iki fırkayı bulmuşlardır.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'in bu hevâ ve bid'at ehline karşı koyma konusunda oldukça güzel gayret-leri olmuş ve onlara karşı dâima tetikte beklemişlerdir. Bid'at ehli hakkında söyledikleri sözleri pekçoktur. Hepsini kaydetmek maksadıyla değil de örnek olmak üzere bu sözlerin bir bölümünü zikredelim:

İmam Ahmed b. Sinan el-Kattân –*Allah Teâlâ ona rahmet etsin*- der ki:

"Dünyada ne kadar bid'atçi varsa, mutlaka hadis ehline buğzeder.Çünkü adam bid'at ortaya koydu mu kalbinden hadisin lezzeti sökülüp, alınır."[321]

İmam Ebu Hâtim el-Hanzalî er-Razî –*Allah Teâlâ ona rahmet etsin*- der ki:

---

[321] İmam Nevevî: "et-Tezkira".

“Bid’at ehlinin alâmeti, hadis âlimlerine dil uzatmaktır.Zındıkların alâmeti ise hadis âlimlerini Haşeviye diye adlandırmalarıdır. Onlar böylelikle hadisleri ortadan kaldırmak isterler.Cehmiye’nin alâmeti ehl-i sünneti, müşebbihe diye adlandırma-larıdır.Kaderiye’nin alâmeti,ehl-i sünneti Cebriyeciler diye adlandırmalarıdır.Mürcie’nin alâmeti, ehl-i sünneti muhalifler ve noksancılar diye adlandırmala-rıdır.Râfızîlerin alâmeti, ehl-i sünnete Nevâsıb diye adlandırmalarıdır.Ehl-i sünnete ise ancak bir isim uygun düşebilir. Bütün bu isimlerin onlar hakkında kullanılmalarına imkân yoktur."[322]

İmam Ahmed b. Hanbel’e–*Allah Teâlâ ona rahmet etsin*-, Mekke’de İbn-i Kuteyle’ye hadis ehli hakkında söz edilince, onun: Hadis ehli, kötü bir topluluktur dediği söylenince, Ahmed b. Hanbel elbisesini silkeleyerek kalkarken şöyle dedi:**"O zındıktır,o zındıktır, ozındıktır"** sözlerini eve girinceye kadar tekrarlayıp durdu.5[323]

Allah Teâlâ hadis ve sünnet ehlini kendilerine nisbet edilen bütün bu kusurlardan korumuştur. Onlar ancak sünnet-i seniyye ehlidirler. Onların yaşayışları beğenilen bir yaşayış, yolları düzgündür, onlar güçlü ve tartışılmaz delillerin sahipleridir. Allah Teâlâ onları kitabına uymak, peygamberinin sünnetine bağlan-mak, onu ve din önderlerinin ilimleriyle amel eden ümmetin âlimlerini sevmekte onların gönüllerini açmaya muvaffak kılmıştır.Kim bir topluluğu severse, o da onlardandır.

Nitekim Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

"Kişi (kıyâmet günü) **sevdiği ile beraberdir."**[324]

Buna göre her kim, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-’i ve onun ashâbını, hidâyet önderleri, şeriat âlimleri, hadis ve eser ehli olup faziletleri belirtilen ilk üç nesilden gelen tâbiîn ve etbâut-tâbiîn ile daha sonra günümüze kadar onlara uyanları severse, bilsin ki o sünnet sahibidir.[325]

Bid’at ehlinden sakındırma konusunda bazı selef imamlarından tavsiyeler:

Mü'minlerin emîri Ömer b. Hattâb-*Allah ondan râzı olsun*- şöyle der:

"Kur’ân'ın müteşâbihleriyle sizinle tartışacak birtakım kimseler gelecektir. Siz de onları sünnetlerle susturunuz.Çünkü sünnet ehli, Allah’ın kitabını en iyi bilen kimselerdir."[326]

---

[322] Râzî; "Sünnet ve Dînin İtikâdı" kitabı.

[323] İmam Ebu Muhammed Hasan b. Halef el-Berbehârî; "Şerhus-Sünne"

[324] Buhârî

[325] **Bid’at ehli arkasında namazın hükmü:**

Bu mesele ile ilgili olarak ehl-i sünnet’in görüşlerinin özeti şöyledir :

Aslen kâfir ve mürted olan bir kimsenin arkasında namaz kılmak câiz değildir. Durumu açık olmayan kimse ile akîdesi bilinmeyen kimsenin arkasında namaz kılmayı terketmek selef’ten hiç kimsenin söylemediği bir bid’attir.Aslolan bid’atinin çirkinliğini ortaya koymak ve başkalarının ondan uzaklaşmasını sağlamak için bid’atçinin arkasında namaz kılmanın nehyedilmesidir. Bununla birlikte böyle bir namaz kılınacak olursa, sahihtir.

Bid’at ehlinin cenâze namazlarını kılmayı ve onlara rahmet okumayı terketmenin hükmü:

Aslen kâfir yahut dîninden dönen bir kimse ya da bid’ati dolayısıyla tekfir olan, bizzat kendisine huccet ikâme edildikten sonra cenâze namazını kılmak ve ona rahmet okumak câiz değildir.Bu hususta icma vardır. Her kim, isyankâr yahut dinden çıkartmayan bir bid’atin bid’atçisi olarak ölürse, imamın ve ona uyan ilim ehlinin insanları işlediği günahından ve bid’atten alıkoymak maksadıyla namazını terketmeleri meşrudur.Ancak bu herkes için onun cenâze namazını kılmanın haram olduğu anlamına gelmez.Aksine onun namazını kılmak ve ona duâ etmek, ebedî olarak cehennemde kalacakları şeklinde haklarında hüküm verilmiş kâfirlerden bir kâfir olarak ölmediği sürece farz-ı kifâye’dir.

[326] el-Lâlekâî;"Ehl-i Sünnet İtikâdının Esasları Şerhi"nde, İbn-i Batta "el-İbâne"de rivâyet etmiştir.

Abdullah b. Ömer'den-*Allah ondan ve babasından râzı olsun-* rivâyet olunduğuna göre, kaderi inkâr eden kimseler hakkında kendisine soran kimseye şöyle cevap vermiştir:

"Onlarla karşılaştığın zaman onlara, İbn-i Ömer'in onlardan, onların da İbn-i Ömer'den uzak olduğunu haber ver, -ve bu sözlerini üç defa tekrarlamıştır-**."**[327]

Abdullah b. Abbas-*Allah ondan râzı olsun-* da şöyle demiştir:

"Hevâ ehliyle oturup kalkma, çünkü onlarla oturup kalkmak kalbleri hasta eder."[328]

Büyük ilim adamı zâhid Fudayl b. İyâd-*Allah Teâlâ ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Dînin konusunda bid'atçiye sakın güvenme, işinde ona danışma, onu dinlemek için oturma.Zira kim bid'atçinin sözünü dinlemek için oturursa, Allah Teâlâ onun kalbini kör eder."

İmam Hasan-ı Basrî -*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Allah Teâlâ hevâ sahibinin tevbe etmesine izin vermekten yüz çevirmiştir."[329]

İmam Abdullah b. Mubarek-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Allahım!Bid'at sahibinin bana iyilik yapmasına ve bunun sonucunda kalbimin ona sevgi besleme-sine imkân verme."[330]

Hadis ilminde mü'minlerin emiri olan Süfyan-ı Sevrî-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Her kim, bir kimsenin bid'at sahibi olduğunu bildiği halde ona kulak verecek olursa, Allah'ın koruması onun üzerinden kalkar ve kendi haline terkedilir."[331]

İmam Evzâî-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Bid'at sahibi kimsenin tartışmasına imkân vermeyiniz. O vakit fitnesi sebebiyle kalbinize şüphe sokar."[332]

İmam Muhammed b. Sîrîn bid'atlerden sakındı-rarak şöyle der:

"Bir bid'at ortaya koyup da sünnete başvuran hiç kimse yoktur."[333]

İmam Mâlik b. Enes-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Bid'at ehli olan (kadın)**la evlenilmez,bid'at ehli olan birisine kız verilmez** (evlendirilmez) **ve onlara selâm da verilmez."**[334]

İmam Şafiî'den-*Allah Teâlâ ona rahmet etsin-* rivâyet olunduğuna göre o, kelâm meselelerinden herhangi bir husus hakkında konuşan bir topluluk görmüş, yüksek sesle bağırarak şöyle demiştir:

"Ya iyilikle bize komşuluk edersiniz, ya da yanımızdan kalkar gidersiniz."[335]

---

327 Adı geçen eser.

328 Adı geçen eser.

329 el-Lâlekâî;"Ehl-i Sünnet İtikâdının Esasları Şerhi"nde rivâyet etmiştir.

330 Adı geçen eser.

331 İbn-i Vaddâh; " el-Bideu vel-Nehyu anha"

332 İbn-i Vaddâh; " el-Bideu vel-Nehyu anha"

333 Müslim, sahih adlı eserinin önsözünde rivâyet etmiştir.

334 İmam Mâlik; "el-Mudennetul-Kubrâ"

335 Nasr b. İbrahim el-Makdisî, Muhtasaru Kitabi'l-Hucceti alâ Terkı'l-Mehacceti

Ehl-i sünnet imamı Ahmed b. Hanbel-*Allah Teâlâ ona rahmet etsin*- şöyle der:

"Müslümanların işlerinde bid'at ve hevâ ehlin-den yardım istememek gerekir. Çünkü böyle bir davranışın dîne zararı, çok büyüktür."[336]

Yine şöyle der:

"Bid'atlerin hepsinden sakın.Bid'at ehlinden hiç kimseye dînin konusunda danışma."[337]

İmam Abdurrahman b. Mehdî-*Allah Teâlâ ona rahmet etsin*- şöyle der:

"Hevâ sahibi kimselerinde Cehm'in taraftarla-rından daha kötüleri yoktur. Bunlar semâda hiçbir şey yoktur diyecek kadar ileri gidiyorlar. Allah'a yemîn ederim, onlarla evlenilmeyeceği ve onlardan miras alınıp, miras bırakılmayacağı görüşündeyim."[338]

Ebu Kılâbe el-Basrî-*Allah Teâlâ ona rahmet etsin*- şöyle der:

"Hevâ ehliyle oturup kalkmayın.Zirâ siz onların daldıkları şeylere girmeseniz bile, onlar bildiğiniz şeyleri size karmaşık bir hale getirirler."[339]

Eyyub Sıhtiyânî-*Allah Teâlâ ona rahmet etsin*- şöyle der:

"Şüphesiz ki hevâ ehli sapık kimselerdirler. Bana göre onların gideceği yer, cehennemdir."[340]

Kadı Ebu Yusuf-*Allah Teâlâ ona rahmet etsin*- şöyle der:

"Ben, Cehmiye, Râfızîler ve Kaderiye mensubu bir kimsenin arkasında namaz kılmam."[341]

Şeyhulislâm Ebu Osman İsmail es-Sâbûnî-*Allah Teâlâ ona rahmet etsin*- şöyle der:

"Bid'at ehli kimselerin alâmetleri üzerlerinde açıkça görülür.Onların alamet ve belirtilerinin en açık olanı, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-**'in haberlerini taşıyan kimselere düşmanlık etmeleri, onları hakir görmeleri,onları Haşeviye, câhil, zâhiriye ve müşeb-bihe diye adlandırmalarıdır. Çünkü onlar Rasûlullah** -*sallallahu aleyhi ve sellem*-**'e dâir haberlerin ilimle ilgisi olmadığına inanırlar.Onlara göre ilim şeytanın bozuk akıllarının sonuçları ile karanlık kalplerinin vesvese-leri arasından kendilerine telkin edilen şeylerdir."[342]**

İmam Şafiî-*Allah Teâlâ ona rahmet etsin*- bid'at ve hevâ ehlinin hükmünü şu sözüyle açıklar:

---

[336] İbn-i Cevzî;" Menakıbu'l-İmami Ahmed"
[337] Adı geçen eser.
[338] İmam Ahmed'in oğlu Abdullah; "Kitabus-Sünne"
[339] İbn-i Batta; "el-İbâne"
[340] İbn-i Batta; "el-İbâne"
[341] el-Lâlekâî; "Ehl-i Sünnet vel-Cemaat İtikadının Esasları Şerhi"nde rivâyet etmiştir.
[342] Şeyhulislâm Ebu Osman es-Sâbûnî; "Hadis Ashâbı Selefin Akîdesi".

"Kelâmcılar hakkındaki hükmüm şu ki: Onların hurma dalıyla dövülmesi, develere bindirilmesi, aşiret ve kabileler arasında dolaştırılması, Kitap ve sünneti terkedip kelâma dalan kimselerin cezâsı budur, diye onların teşhir edilmeleridir."[343]

İmam Muhammed Huseyn b. Mes'ud b. el-Ferra el-Beğavî şöyle der:

"Sahâbe, tabiîn ve etbâut-tâbiîn ve sünnet âlimleri bid'at ehline düşmanlık etmek ve onlarla ilişkileri kesmek şeklinde tavır takınagelmişlerdir."[344]

İmam İsmail es-Sabunî, kıymetli kitabı **"Hadis Ashâbı Selefin Akîdesi"** adlı eserinde ehl-i sünnetin bid'at ehli olanları kahredip, zelil kılmanın gerektiği üzerinde icma ettiklerini nakletmiş ve şöyle demiştir:

"Bu kitapçıkta kaydettiğim ifâdeler, onların hepsinin benimsediği bir inançtı.Bu hususta birbir-lerine aykırı hareket etmemişlerdir.Aksine bunların hepsi üzerinde icmâ etmişler, bununla birlikte bid'at ehlini kahretmek, onları zelil etmek, hakir düşürmek, uzaklaştırmak, uzak tutmak, onlardan ve onlarla arkadaşlık yapmaktan, onlarla oturup kalkmaktan uzaklaşmak, onlara uzak durup onlardan uzaklaş-mak ile onlarla uzak durmak ve uzaklaşmakla Allah Teâlâ'ya yakınlaşmaya çalışmışlardır."

343 İmam Beğavî; "Şerhus-Sünne".
344 Adı geçen eser.

ONBİRİNCİ ESAS

YAŞAYIŞ ve AHLÂK KONUSUNDA EHL-İ SÜNNET'İN İZLEDİĞİ YOL

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat olan selef-i sâlihin akîdesinin esaslarından birisi de onların iyiliği emredip kötülükten alıkoymalarıdır.[345] Bu ümmetin hayırlı olma özelliğinin bu yolla kalacağına, İslâm'ın en büyük nişânelerinden birisi olduğuna, İslâm cemaatinin korunmasının sebebi olduğuna da îmân ederler. İyiliği emretmek, gücü ve bu konuda maslahat gözönünde bulundurulması kaydıyla farzdır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ} [سورة آل عمران من الآية: 110]

"Siz, insanlar için çıkartılmış en hayırlı bir ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten vazgeçirir ve Allah'a îmân edersiniz."[346]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الإِيمَانِ)) [رواه مسلم]

"Sizden kim bir kötülük (münker) **görürse, onu eliyle değiştirsin, buna gücü yetmezse diliyle değiştirsin. Buna da gücü yetmezse kalbiyle değiştirsin** (ona buğzetsin)**.Bu ise, îmânın en zayıf halidir."[347]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, emir ve yasaklama işinde bulunurken yumuşaklığa öncelik tanınması, hikmetle ve güzel öğütle dâvette bulunulması gerektiği görüşündedirler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{ادْعُ إِلِى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ} [سورة النحل الآية: 125]

"Rabbinin yoluna (dînine) **hikmetle, güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel bir şekilde mücadele et."[348]**

İyiliği emredip kötülükten alıkoyarken insanların eziyetlerine sabretmek gerektiği görüşündedirler.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmaktadır:

{وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنكَرِ وَاصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الأُمُورِ} [سورة لقمان من الآية: 17]

"İyiliği emret, kötülükten alıkoy, sana isâbet edene de sabret. Çünkü bunlar, azmedilmesi gereken işlerdendir."[349]

---

345 Münkerin değiştirilmesi için bazı şartlar aranır.Bunların bir kaçı:Münkerden uzaklaş-tırmaya çalışan kimse, kendisinden uzak tutmak istediği şeyi bilmeli; bir ma'rufun terk edilip bir münkerin işlendiğinden emin olmalı;münkeri bir başka münker ile değiştirme-meli; bu münkeri değiştirmesi, daha büyük bir münkere götürmemelidir.

346 Âl-i İmrân Sûresi: 110

347 Müslim

348 Nahl Sûresi: 125

349 Lokman Sûresi: 17

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, iyiliği emredip kötü-lükten alıkoyarken aynı zamanda cemaati korumak, kalpleri birbirine ısındırmak, sözbirliğini gerçekleştir-mek, ayrılık ve tefrikayı ortadan kaldırmak diye ifâde edilen bir başka esası da gözönünde bulundururlar.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, her müslümana nasihatta bulunur, iyilik ve takvâda birbirleriyle yardımlaşırlar.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((اَلدِّينُ النَّصِيحَةُ، قُلْنَا لِمَنْ؟ قَالَ: لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ)) [رواه مسلم]

"Din nasihattir. Biz: Kime diye sorduk, o şöyle buyurdu: Allah'a, Kitabına, Rasûlüne, müslümanların yöneticilerine ve onların hepsine."[350]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, cuma namazı ve farz namazların cemaatle kılınması, hac, cihad ve - bid'atçilerin hilâfına rağmen- iyi veya kötü olsunlar, yöneticilerle birlikte bayramların yapılması gibi İslâm'ın nişânelerinin uygulanmasına dikkat ederler.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, farz namazları edâ etmeye ve bu namazların ilk vaktinde cemaatle kılmaya çok gayret ederler.Namazın ilk vakti, sonun-dan daha fazîletlidir.Namazı huşû ve gönül hoşnut-luğu içerisinde kılınmasını emrederler.Bu ise Allah Teâlâ'nın şu emrinin gereğidir:

{قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ * الَّذِينَ هُمْ فِي صَلاتِهِمْ خَاشِعُونَ} [سورة المؤمنون: 1-2]

"Mü'minler gerçekten felâh bulmuşlardır.Onlar ki namazlarında huşû içerisindedirler."[351]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, geceyi ibâdetle geçirmeyi birbirlerine tavsiye ederler. Çünkü bu, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in izlediği yoldur. Allah Teâlâ, Peygamberine geceyi ibâdetle geçirmesini ve Allah Teâlâ'ya itaat konusunda bütün gayretini ortaya koymasını emretmiştir.

Âişe'den-*Allah ondan râzı olsun*- rivâyet olunduğuna göre, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- ayakları çatlaya-cak hale gelinceye kadar geceleyin namaz kılardı. Âişe-*Allah ondan râzı olsun*- ona:

"Ey Allah'ın Rasûlü! Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamış olduğu halde, niçin böyle yapıyorsun? deyince, Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-**: "Allah'a çokça şükreden kul olmayı sevmem gerekmez mi?"** diye cevab vermiştir.[352]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, imtihana maruz kaldıkları durumlarda sebât gösterirler.Bu ise belâlara sabretmek, bolluk halinde şükretmek ve ilâhi kaza ve kaderin acılarına rızâ göstermekle olur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُم بِغَيْرِ حِسَابٍ} [سورة الزمر من الآية: 10]

"Yalnız sabredenlere ecirleri hesapsız verilecektir."[353]

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- de şöyle buyurmuştur:

---

[350] Müslim

[351] Mü'minûn Sûresi: 1-2

[352] Müslim

[353] Zümer Sûresi: 10

((إِنَّ عِظَمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظَمِ الْبَلاَءِ، وَإِنَّ اللَّهَ إِذَا أَحَبَّ قَوْمًا ابْتَلاَهُمْ، فَمَنْ رَضِــيَ فَلَهُ الرِّضَــا، وَمَنْ سَخِطَ فَلَهُ السَّخَطُ)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Şüphesiz ki mükâfatın büyüklüğü, belânın büyüklü-ğüne göredir. Şüphesiz ki Allah bir topluluğu sevdi mi o topluluğu belâyla imtihan eder.Kim râzı olursa, onun için de (ilahi) **rızâ vardır. Kim de râzı olmayıp öfkelenirse, onun için de** (ilahi) **öfke vardır."[354]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, Allah Teâlâ'dan belâ vermesini temennî etmez ve istemezler. Çünkü onlar bu belâlara karşı sebât gösterip gösteremeyecekle-rini bilemezler.Ancak onlar, belâlara maruz kaldıkla-rında sabrederler.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((يَـا أَيُّهَـا النَّـاسُ! لاَ تَتَمَنَّـوْا لِقَـاءَ الْعَـدُوِّ، وَاسْـأَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَـةَ، فَـإِذَا لَقِيتُمُـوهُمْ فَاصْـبِرُوا، وَاعْلَمُـوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلاَلِ السُّيُوفِ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Ey insanlar!Düşmanla karşılaşmayı temennî etme-yin.Allah'tan âfiyet dileyin.Düşmanla karşılaştığınız takdirde ise sabredin. Biliniz ki cennet, kılıçların gölgelerinin altındadır."[355]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, büyük belâlar anında Allah'ın rahmetinden ümit kesmezler.Çünkü Allah Teâlâ ümit kesmeyi haram kılmıştır.Ancak belâ günlerinde pek yakın bir kurtuluş ümidi ve kesin ilâhi yardımı ümit ederek yaşarlar.Çünkü onlar Allah'ın vâdine güvenir ve her zorlukla birlikte bir kolaylığın olduğunu bilirler.Karşılaştıkları büyük belâların sebep-lerini kendilerinde ararlar, kendilerine isâbet eden büyük belâ ve musibetlerin ancak kendi ellerinin kazandıkları sebebiyle gelip çattığı ve yardımın bazen günahlar veya şeriata uymamaktaki kusur sebebiyle gecikmiş olabileceği kanaatindedirler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَمَا أَصَابَكُم مِّن مُّصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَن كَثِيرٍ} [سورة الشورى الآية: 30]

"Başınıza gelen herhangi bir belâ, kendi ellerinizle işledikleriniz yüzündendir. (Bununla beraber) **Allah çoğunu affeder."[356]**

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, büyük belâlarda ve dîne yardım uğrunda, yeryüzü sebeplerine ve dünyevî aldanışlara güvenmezler. Ancak kevnî sünnetlerden gâfil olmazlar. Allah Teâlâ'dan gereği gibi korkmanın, günahlardan dolayı bağışlanma dilenmenin, Allah'a güvenmenin ve bolluk anında şükretmenin,zorluktan sonra kurtuluşun çabuklaştırıl-ması için önemli sebepler arasında olduğunu kabul ederler.

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, nimete nankörlük etmenin cezâsından korkarlar.Bundan dolayı insanlar arasında Allah'a en çok şükür ve hamd edenlerin, küçük olsun, büyük olsun, her nimete şükretmeye sürdürmeye çalışanların onlar olduğunu görürsün.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((أُنْظُرُوا إِلَى مَنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ، وَلاَ تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ، فَهُوَ أَجْدَرُ أَنْ لاَ تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ)) [روا مسلم]

---

[354] Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.
[355] Buhârî ve Müslim
[356] Şûrâ Sûresi: 30

"Sizden daha aşağıda bulunana bakın, sizden daha yukarıda olanlara bakmayın.Çünkü böylesi Allah'ın üzerinizdeki nimetlerini küçümsemememeniz için daha uygundur."[357]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat, güzel âhlâkî değerler ve güzel amellerle bezenmeye çalışırlar.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ خُلُقًا)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

" Mü'minlerin îmân yönünden en mükemmeli, ahlâkı en güzel olanıdır. Sizin en hayırlınız, hanımlarına karşı ahlâk yönünden en güzel olanınızdır."[358]

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- başka bir hadiste şöyle buyurmaktadır:

((إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبِكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحَاسِنَكُمْ أَخْلاَقًا،وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَيَّ وَأَبْعَدَكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الثَّرْثَارُونَ وَالْمُتَشَدِّقُونَ وَالْمُتَفَيْهِقُونَ)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Şüphesiz ki içinizde bana en sevimli gelen ve kıyâmet günü konumu itibariyle bana en yakın olanınız, ahlâk yönünden en güzel olanınızdır. Sizden bana en sevimsiz ve kıyâmet günü konumu itibariyle bana en uzak olanınız da, gereksiz yere konuşanlar (gevezeler)**, avurtlarını şişirerek konuşanlar ve mütekebbirler** (büyüklük taslayanlar)**dir."**[359]

((مَا مِنْ شَيْءٍ يُوضَعُ فِي الْمِيزَانِ أَثْقَلُ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ، وَإِنَّ صَاحِبَ حُسْنِ الْخُلُقِ لَيَبْلُغُ بِهِ دَرَجَةَ صَاحِبِ الصَّوْمِ وَالصَّلاَةِ)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Mizâna konulacaklar arasında güzel ahlâktan daha ağır hiçbir şey yoktur.Şüphesiz ki güzel ahlâk sahibi, güzel ahlâkı sayesinde çokça oruç tutan ve namaz kılan kimsenin mertebesine ulaşır."[360]

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat Olan Selef-i Sâlih'in Bazı Ahlâkî Esasları:

***** İlim ve amelde ihlâslıdırlar. Bu işlerine riyânın girmesinden korkarlar.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{أَلا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ} [سورة الزمر من الآية: 3]

"Dikkat edin, hâlis olan dîn, yalnız Allah'ındır."[361]

***** Allah Teâlâ'nın sınırlarına büyük saygı gösterir ve bunlar çiğnendiğinde hiddetlenirler.Allah'ın dîni ve şeriatine yardım için gayret gösterir,müslümanla-rın kutsal değerlerine çokça saygı gösterirler ve onlar için çokça iyilik isterler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{ذَلِكَ وَمَن يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِن تَقْوَى الْقُلُوبِ} [سورة الحج الآية: 32]

[357] Müslim
[358] Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.
[359] Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.
[360] Adı geçen eser.
[361] Zümer Sûresi: 3

"Durum öyledir. Her kim, Allah'ın emirlerini yüceltirse, şüphesiz ki bu, kalplerin takvâsındandır."[362]

***** Hayır işlerken içleri ile dışları arasında hiçbir fark olmayacak şekilde münafıklığı terketmeye ve yaptıkları amelleri gözlerinde küçük görmeye, âhiret işlerini her zaman dünya işlerinden önde tutmaya gayret ederler.

***** Kalpleri incedir, Allah Teâlâ'nın haklarına karşı kusurlu olduklarından dolayı -Allah onlara merhamet eder ümidiyle- çokça ağlar, bir cenâze gördükleri veya ölümü, ölüm gelirken kendinden geçme halini ve kötü bir şekilde dünyadan göç etmeyi hatırladık-ları zaman, çokça ibret alıp ağlar ve kalpleri adeta yerinden oynarcasına ölüme gereken önemi verirler.

***** Herhangi birisi Allah Teâlâ'ya yakınlık derece-sinde ne kadar ileri mertebeye gitmişse, alçak gönüllülüğü de o derece fazla olur.

***** Gece-gündüz çokça tevbe eder ve mağfiret dilerler. Çünkü onlar itaat hallerinde dahi günahtan kurtulamayacaklarını görürler.Bu sebeple onlar, itaatlerinde huşûnun azlığı sebebiyle Allah Teâlâ'ya, gözetimi altında olduklarını az düşünmeleri sebebiyle mağfiret dilerler, herhangi bir amelleri sebebi ile kendilerini beğenmeye kalkışmazlar.Meşhur olmak-tan hoşlanmazlar, aksine günahları bir tarafa, itaat hallerinde bile eksiklik ve kusurlarının bulunduğu görüşündedirler.

***** Takvâ konusunda işi sıkı tutar, onlardan herhangi birisi takvâ sahibi olduğunu iddiâ etmez ve Allah Teâlâ'dan çok korkarlar.

*****Dünyadan kötü bir şekilde göç etmek korkusu ile Allah Teâlâ'dan çokça korkar ve Allah Teâlâ'yı anmaktan gâfil olmazlar.Dünya onlara göre değersiz olup dünyayı şiddetle reddeder ve ihtiyacı karşılaya-cak kadarı müstesnâ süslü -evler yapmaya pek önem vermezler.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((وَاللَّهِ مَا الدُّنْيَا فِي الآخِرَةِ إِلاَّ مِثْلُ مَا يَجْعَلُ أَحَدُكُمْ إِصْبَعَهُ هَذِهِ فِي الْيَمِّ فَلْيَنْظُرْ بِمَ تَرْجِعُ)) [رواه مسلم]

"Allah'a yemîn olsun ki, âhirete göre dünya ancak sizden herhangi birisinin işâret parmağını ne alır diye bakmak üzere şu denize daldırıp, çıkarması gibidir."[363]

***** Dîne veya dînin mensuplarına zararı dokunan hataları kabul etmezler.Aksine bu hataları reddeder ve böyle bir söz söyleyen için mazur görülebileceği bir sebep bulmaya çalışırlar. Müslüman kardeşlerinin hatalarını çokça örtmeye çalışırlar.Kendileri adına münakaşaya girmemeye çok gayret ederler. Herhangi birisinin hatasının ortaya çıkmasını sevmez ve insanların ayıplarıyla uğraşmaktansa kendi ayıpla-rıyla uğraşırlar. Başkalarının kusurlarını örtmeye ve sırlarını gizlemeye gayret ederler.

Bir kimse hakkında duyduklarını hiç kimseye ulaştırmazlar.İnsanlara düşmanlığı terkeder ve onları idâre etmeye ve hiç kimseye kötülükle karşılık verme-meye dikkat ederler.Bu sebeple onlar, hiç kimseye düşmanlık beslemezler.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

---

[362] Hac Sûresi: 32
[363] Müslim

((لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Başkasının lafını alıp götüren (dedikoduculuk yapan) **kimse, cennete giremez."**[364]

***** Meclislerinde gıybetin kapısını kapatır ve meclislerini bir günah meclisine dönüşmemesi için gıybet etmekten dillerini alıkoyarlar.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَلا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ} [سورة الحجرات من الآية: 12]

"Kiminiz kiminizin gıybetini yapmasın. Sizden biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz."[365]

***** Çok hayâ, edeb, sevgi, ağırbaşlılık ve vakar sahibidirler.Az konuşur,az güler, çok susar ve hikmetle konuşurlar.Böylelikle bir şeyler öğrenmek isteyenin işini kolaylaştırırlar.Akıllarının kemâlinden dolayı, dünyalık bir şeye sevinmezler.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ)) [رواه البخاري ومسلم]

"Allah'a ve âhiret gününe îmân eden, misâfirine ikramda bulunsun. Allah'a ve âhiret gününe îmân eden yakın akrabasına iyilikte bulunsun. Allah'a ve âhiret gününe îmân eden, ya hayır söylesin ya da sussun."[366]

Yine şöyle buyurmaktadır:

((مَنْ صَمَتَ نَجَا)) [رواه الترمذي وصححه الألباني]

"Susan kimse, kurtulur."[367]

***** Dövmek, mallarını almak, namusuna dil uzatmak veya buna benzer bir yolla kendilerine eziyette bulunan herkesi çok affedip bağışlarlar.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{الَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ} [سورة آل عمران الآية: 134]

"Onlar ki bollukta ve darlıkta harcar, öfkelerini yener ve insanları affederler.Doğrusu Allah, iyilik edenleri sever."[368]

***** İblis'e karşı savaşta gaflete düşmezler. Onun hîle ve tuzaklarını, usullerini bilmeye çok gayret eder, abdest, namaz ve diğer ibâdetlerde vesveseye kapılmazlar. Çünkü bütün bunlar şeytandandır.

---

[364] Buhârî ve Müslim
[365] Hucurât Sûresi: 12
[366] Buhârî ve Müslim
[367] Tirmizî rivâyet etmiş, Elbânî de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.
[368] Âl-i İmrân Sûresi: 134

* İhtiyaçlarından arta kalan mallarından gece- gündüz, gizli-açık çokça sadaka verir ve yiyecek, giyecek ve mal gibi ihtiyaç duyacakları konularda onları gözetmek için arkadaşlarının durumlarını çok sorup araştırırlar.Buldukları takdirde, helâlde israfa gitmezler.

* Cimriliği yerdikleri gibi çok cömerttir, mallarını fedâkarca harcar, yolculuk halinde olsun, mukimlik halinde olsun, kardeşlerini teselli ederler.Böylece asıl maksat olan dîne yardım etme konusunda yardımlaşma ve dayanışma gerçekleşir.Kardeşlere iyilikte bulunmayı, birbirlerini sevindirmeyi çok arzu ederler ve bu konuda kardeşlerini kendilerine tercih ederler.

* Dînî bir mazeretleri olması dışında, misâfire ikramda bulunur ve bizzat kendileri misâfire hizmet ederler.Bununla birlikte kendilerinde kalması, ona yemek yedirmek ve ona hizmet etmekle, gereken iyilikte bulundukları kanaatine sahip olmazlar, onun hakkında hüsn-ü zan beslerler. Yemeği haram olan kimse veya fakirleri dışarıda tutup, sadece zenginleri dâvet eden ya da ziyâfette bir günah işlenmesi hali dışında, kardeşlerinin dâvetine icâbet ederler.

* Büyükler bir tarafa, küçüklerle bile, yakın akraba bir tarafa uzak olanlarla, âlim bir tarafa câhillerle bile, güzel edeple geçinirler.

* İnsanların arasını düzeltmeye çalışırlar. Çünkü bu, hayır kapılarının en güzeli ve iyiliğin zirvesidir.Zirâ insanların arasını düzeltmekle müslümanlar arasında düşmanlığı körüklemek, kini harekete geçirmek ve aralarını bozmak isteyen şeytanın plan ve amaçlarını bozar.

* Kıskançlığı kabul etmezler.Çünkü kıskançlık düşmanlık ve kin doğurur, îmânı zayıflatır, dünyayı ve dünyada bulunan şeyleri -şer'î bir maksat sözkonusu olmaksızın- sevdirir.

* Anne-babaya iyilikte bulunmayı ve onlara güzel davranmayı emrederler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَوَصَّيْنَا الإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا} [سورة العنكبوت من الآية: 8]

"Biz insana, ana-babasına iyi davranmasını kesin bir şekilde emrettik."[369]

* Güzel komşuluk ilişkilerini, Allah'ın kullarına karşı yumuşak davranmayı,akrabalık bağını gözetmeyi,selâmı yaymayı,fakir, yoksul, yetim ve yolculara merhametli olmayı emrederler.

* Övünüp, böbürlenmeyi, kendini beğenmeyi, azgınlığı, haksız yere insanlara karşı arsızca davranmayı yasaklarlar. Her konuda adâletten ayrılmamayı emrederler.

* Şeriatın yapmamızı teşvik ettiği faziletli hiçbir işi küçümseyip hafife almazlar.

Nitekim Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*- şöyle buyurmaktadır:

((لاَ تَحْقِرَنَّ مِنْ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا، وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلْقٍ)) [رواه مسلم]

"Kardeşini güleryüzle karşılamak dahi olsa, iyilik adına hiçbir şeyi küçüm görme."[370]

---

[369] Ankebût Sûresi: 8

[370] Müslim

***** Kötü zan beslemeyi, sırları araştırmayı, müslü-manların kusurlarının peşine takılmayı yasaklarlar. Çünkü böyle bir tutum, toplumsal ilişkileri bozar, kardeşlerin arasını açar ve fesadı eker. Kendileri için kızmazlar.Çünkü onlar gazabın fıkhını iyi bilirler.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{الَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ} [سورة آل عمران الآية: 134]

"Onlar ki bollukta ve darlıkta harcar, öfkelerini yener ve insanları affederler.Doğrusu Allah, iyilik edenleri sever."[371]

Ve buna benzer nebevî ahlâkın diğer hususları...[372]

---

[371] Âl-i İmrân Sûresi: 134

[372] Selef-i sâlihin yoluna dâvet etmenin hedefi; Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem-'in öğrenciliğini yapan birinci nesle uygun bir nesil inşâ etmektir.Allah Teâlâ, Rasûlünü: "Şüphe yok ki sen çok büyük bir ahlâk üzeresin." (Kalem Sûresi:4) diye övmektedir.Bu yola dâvet etmenin maksadı - her ne kadar itikad birinci ve en önemli esas ise de -yalnızca itikadi konularda uygunluk değildir.Maksat büyük dînimizin bütün emirlerinde onlara uygunluktur.Çünkü bizim insanları kendisine dâvet ettiğimiz selefin yolu zihinde yer alan soyut bir bilgi değildir.Bu yol onların akîde, düşünüş, yaşayış ve ahlâk konularındaki yol ve yöntemlerini kapsar.Mâlesef günümüzde selefin yolunun önemli bir yanını teşkil eden bu konunun gereken önemi, itinayı ve bu doğrultudaki terbiyeyi hakettiği kadarıyla elde etmediğini görmekteyiz.İşte bu sebeple Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem--:"Ben ancak ahlakın üstün değerlerini tamamlamak için gönderildim" diye buyurmuştur. Selef, Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem-'e uydular, onun ahlâkıyla ahlâklandılar, onun emirlerini yerine getirdiler. Allah Teâlâ'nın: "Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz." (Âl-i İmrân Sûresi:110) buyruğunda dile getirdiği gibiydiler.Bizler eğer kurtulmak istiyorsak, selef-i salihimizin -Allah hepsinden razı olsun- izlediği yolu izlememiz gerekir.

SÜNNETE UYMAK ve DÎNDE BİD'AT ÇIKARMAK-TAN YASAKLAMA KONUSUNDA EHL-İ SÜNNET İMAMLARININ SÖZ ve TAVSİYELERİ

1. Muâz b. Cebel-*Allah ondan râzı olsun-* şöyle der:

" Ey insanlar! İlim kaldırılmadan önce, ilim öğrenmeye bakınız. Şunu biliniz ki ilmin kaldırılması, ilim ehlinin gitmesidir.Bid'atlerden, bid'at çıkarmak-tan ve aşırıya gitmekten sakınınız, siz eski halinize uymaya bakınız."[373]

2. Huzeyfe b. Yemân-*Allah ondan râzı olsun-* şöyle der:

"Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem-***'in ashâbının ibâ-det diye yapmadığı hiçbir ibâdeti siz de yapmayın. Çünkü önce gelen, sonra gelene söyleyecek söz bırakmamıştır.Ey âlimler topluluğu!Allah'tan korkun. Sizden öncekilerin izlediği yolu tutun."**[374]

3. Abdullah b. Mes'ud-*Allah ondan râzı olsun-* şöyle der:

"Sizden kim başkasının izinden gidecekse, ölenlerin sünnetine uysun.Onlar bu ümmetin en hayırlısı, kalpleri en iyi, ilimleri en derin ve kendilerini en az külfete sokan Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem-* **'in ashâbıdır.Onlar, Allah Teâlâ'nın Peygamberine arka-daşlık yapmaları ve dînini taşımaları için seçtiği bir topluluktur.Siz de ahlâkınızı onların ahlâkına ve yolunuzu da onların yoluna benzetin.Çünkü onlar dosdoğru yol üzereydiler."**[375]

Yine şöyle der:

"(Sünnete) **uyun,bid'at çıkarmayın.Sizin başka bir şeye ihtiyacınız yoktur** (dîniniz tamamlanmıştır)**. Siz eski yola uymaya bakınız."**[376]

4. Abdullah b. Ömer-*Allah ondan ve babasından râzı olsun-* şöyle der:

"İnsanlar öncekilerin izlerine uydukları sürece doğru yol üzere kalmaya devam edeceklerdir."[377]

"İnsanlar onu güzel görseler dahi, her bid'at dalâlettir."[378]

5. Büyük sahâbî Ebud-Derdâ-*Allah ondan râzı olsun-* şöyle der:

"Sen öncekilerin izini izlediğin sürece asla sapıtmazsın."[379]

6.Mü'minlerin emîri Ali b. Ebî Tâlib-*Allah ondan râzı olsun-* şöyle der:

"Eğer dîn görüşe göre olsaydı, mestlerin alt tarafının meshedilmesi, üst tarafının meshedilmesin-den daha uygun olurdu.Ancak ben Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem-***'i mestlerin üstünü meshederken gördüm."**[380]

7. Abdullah b. Amr b. el-Âs-*Allah ondan ve babasından râzı olsun-* şöyle der:

---

[373] İbn-i Vaddâh; "el-Bideu ven-Nehyu Anhâ"
[374] İbn-i Batta, "el-İbâne" adlı eserinde rivâyet etmiştir.
[375] Beğavî, "Şerhus,Sünne" adlı eserinde rivâyet etmiştir.
[376] Dârimî, süneninde rivâyet etmiştir.
[377] El-Lâlekâî; "Ehl-i Sünnet vel-Cemaat İtikâdının Esasları Şerhi"nde rivâyet etmiştir.
[378] Adı geçen eser.
[379] İbn-i Batta, "el-İbâne" adlı eserinde rivâyet etmiştir.
[380] İbn-i Ebî Şeybe, "el-Musannef" adlı eserinde rivâyet etmiştir.

"Hiçbir bid'at çıkarılmasın ki o devam etmiş olmasın.Hiçbir sünnet ortadan kaldırılmasın ki onun ortadan kayboluşu devam etmiş olmasın."[381]

8. Âbis b. Rabîa'dan rivâyet olunduğuna göre o şöyle der: Ben, Ömer b. Hattâb'ı Hacer-i Esved'i öperken ve bu arada şunları söylerken gördüm:

"Ben, senin ne fayda, ne de zarar verebilen bir taş olduğunu çok iyi biliyorum. Eğer Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem-***'i seni öperken görmüş olmasaydım, ben de seni öpmezdim."**[382]

9. Adâletli halife Ömer b. Abdulaziz-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"O kavmin durduğu yerde sen de dur.Çünkü onlar bilerek durmuşlardır.Derin bir görüş ile uzak kalmışlardır.O durdukları noktayı açığa çıkarmakta onlar daha güçlü idiler.Eğer bu işte bir fazîlet olsaydı, onu yapmaya da daha layık idiler. Şâyet sizler 'onlardan sonra meydana geldi' diyecek olursanız, şüphesiz onların yoluna aykırı hareket eden ve sünnetinden yüz çevirenden başkası bu yeni şeyi ortaya çıkarmış değildir. Onlar şifâ için yeterli olacak kadarını söylediler, yetecek kadar söz söylediler. Onlardan öteye giden aşırıya gitmiş, onlardan geri kalan hata yapmış olur. Birtakım kimseler onlardan geriye kaldığından dolayı onlar uzak düştüler, kimisi de onları geride bıraktığından dolayı aşırıya gittiler. Onlar ise bu ikisi arasında hiç şüphesiz dosdoğru bir yol üzerinde idiler."[383]

10. İmam Evzaî-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"İnsanlar seni reddetseler bile sen selef'in izinden gitmeye bak.Sözleriyle sana süslü gösterseler bile insanların görüşlerinden uzak dur. Çünkü böyle yapacak olursan, sen dosdoğru yol üzere olduğun halde mesele senin için açıklık kazanır."[384]

11. Eyyûb Sıhtiyanî-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Bid'at sahibinin gayreti ne kadar artarsa, Allah'tan da o kadar uzaklaşır."[385]

12. Hassân b. Atiyye-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Bir topluluk dînleri hakkında bir bid'at çıkardı-lar mı, mutlaka onun benzeri olan bir sünnet onların arasından çekilip alınır."[386]

13. Muhammed b.Sîrîn-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Şöyle diyorlardı:Kişi öncekilerin izi üzere yürümeye devam ettikçe,doğru yol üzerinde devam ediyor demektir."[387]

14. Süfyan-ı Sevrî-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Bid'at çıkarmak, İblis'e günah işlemekten daha sevimlidir.Çünkü kişi günahtan tevbe eder, bid'atten ise tevbe edilmez."[388]

---

381 İbn-i Batta, "el-İbâne" adlı eserinde rivâyet etmiştir.
382 Buharî ve Müslim
383 İbn-i Kudâme; "Lum'atul-İ'tikâd el-Hâdî İlâ Sebîlir-Raşâd"
384 el-Hatîb; "Şerafu Ashâbil-Hadîs" adlı eserinde rivâyet etmiştir.
385 İbn-i Vaddâh; "el-Bideu ven-Nehyu Anhâ"
386 El-Lâlekâî; "Ehl-i Sünnet vel-Cemaat İtikâdının Esasları Şerhi"nde rivâyet etmiştir.
387 Adı geçen eser.
388 Beğavî, "Şerhus,Sünne" adlı eserinde rivâyet etmiştir.

15. Abdullah b. Mubârek-*Allah ona rahmet etsin*- şöyle der:

"Dayandığın şey, eser (öncekilerin izlediği yol) **olsun.Sen, görüşlerden hadisi açıklayacak kadarını al."[389]**

16. İmam Şafîi-*Allah ona rahmet etsin*- şöyle der:

"Sünnete aykırı olarak hakkında konuştuğum ne kadar mesele varsa, ben ondan hayatımda da, ölümümden sonra da dönüyorum, vazgeçiyorum."[390]

Rabî' b. Süleyman'dan rivâyet olunduğuna göre o şöyle der:

"Şafiî bir gün bir hadis rivâyet etti.Bir adam ona: Ey Abdullah'ın babası sen de bu hadisi delil olarak alıyor musun? deyince, Şâfiî ona şöyle dedi: **"Ben Rasûlullah**-*sallallahu aleyhi ve sellem*-**'den sahih bir hadis rivâyet edip de onu delil olarak kabul etmezsem şâhit olunuz ki aklımı başımdan yitirmişim demektir."[391]**

17. Nuh el-Câmî'den rivâyet olunduğuna göre o şöyle der:

"Ebu Hanife'ye-*Allah ona rahmet etsin*- **şöyle dedim: İnsanların ârâz ve cisimler hakkında söylediklerine ne dersin? O şöyle dedi:"Bunlar felsefecilerin görüş-leridir.Sen esere ve selefin izlediği yola uymaya bak. Sonradan çıkarılmış, her şeyden sakın.Çünkü o bir bid'attir."**[392]

18. İmam Mâlik b.Enes-*Allah ona rahmet etsin*- şöyle der:

"Sünnet Nuh'un gemisidir. Ona binen kurtulur, ondan geri kalan suda boğulur."[393]

Yine şöyle der:

"Şâyet kelâm bir ilim olsaydı, sahâbe ve tâbiîn, ahkâm hakkında konuştukları gibi, kelâm hakkında da konuşurlardı.Ancak o bir bâtıla delâlet eden bir bâtıldır."[394]

İbn-i Mâcişûn'dan rivâyet olunduğuna göre o şöyle der: **"Ben Mâlik'i şöyle derken işittim:**

'Her kim İslam'da güzel görüp bir bid'at çıkarır-sa, Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-**'in risâleti edâ etmede ihânet ettiğini iddiâ etmiş olur. Çünkü Allah Teâlâ: 'Bugün sizin için dîninizi tamamladım' diye buyurmaktadır.Bu sebeple o gün dîn olmayan hiçbir şey bugün de dîn olamaz."**[395]

19. Ehl-i sünnet imamı İmam Ahmed b. Hanbel -*Allah ona rahmet etsin*- şöyle der:

"Bize göre sünnetin esasları, Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-**'in ashâbının izlediği yola sımsıkı sarılmak, onları örnek almak ve bid'atleri terketmektir.Çünkü her bid'at bir sapıklıktır."[396]**

20. Hasan-ı Basrî-*Allah ona rahmet etsin*- şöyle der:

"Bir kimse eğer ilk selef'e yetişmiş olup da, sonra bugün diriltilmiş olsaydı,İslam'dan bildiği hiçbir şey göremezdi. -Bu arada elini yanağına koyduktan sonra sözlerine şöyle devam etti: **Ancak şu namaz**

---

[389] Beyhakî; "Sünenül-Kübrâ"da rivâyet etmiştir.
[390] El-Hatîb; "el-Fakîh vel-Mütefakkih" adlı eserinde rivâyet etmiştir.
[391] İbn-i Batta, "el-İbâne" adlı eserinde rivâyet etmiştir.
[392] El-Hatîb; "el-Fakîh vel-Mütefakkih" adlı eserinde rivâyet etmiştir.
[393] Suyûtî; "Miftâhul-Cenne Fil-İ'tisâm Bis-Sünne"
[394] Beğavî, "Şerhus,Sünne" adlı eserinde rivâyet etmiştir.
[395] İmam Şâtıbî; "el-İ'tisâm"
[396] El-Lâlekâî; "Ehl-i Sünnet vel-Cemaat İtikâdının Esasları Şerhi"nde rivâyet etmiştir.

müstesnâ -Sonra şunları söyledi- : Allah'a yemîn ederim, ancak şu tanınmadık hal içerisinde yaşayıp da o selef-i sâlih'e de yetişmemiş olan kimse bir bid'atçinin bid'atine dünyalık isteyen bir kimsenin dünyasına dâvet ettiğini görmekle birlikte, Allah bu işten o kişiyi koruyup da kalbinin o selef-i sâlih'e arzu duymasını sağlar, böylece o kimse onların yolunu sorup,izini takib etmeye, yolunu izlemeye koyulursa, hiç şüphe yok ki bunların (bid'at ve dünyalığın) yerine ona pek büyük bir ecir verilecektir. Allah'ın izniyle siz de böyle olun."[397]

21. İlmiyle âmil Fudayl b. İyâd'ın-*Allah ona rahmet etsin*- şu sözleri ne kadar güzeldir:

"Hidâyet yollarına uy.O yolu izleyenlerinin az oluşu sana zarar veremez. Dalâlet yollarından ise sakın.Helâk olanların çokluğuna da aldanma."[398]

22. Abdullah b. Ömer-*Allah ondan ve babasından râzı olsun*- kendisine bir mesele hakkında soru sorup da baban bu işi yasaklamıştı, diyen kimseye şöyle söylemişti:

"Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*-**'in emrine uyulması mı daha uygundur? Yoksa babamın emrine mi?"**[399]

Abdullah b. Ömer, sahâbe arasında bid'ate karşı en sert tepki gösteren ve sünnete de en çok uyan kimse idi. Adamın birisi aksırıp, **"elhamdulillah ves-salâtu ves-selâmu alâ rasûlillah"** dediğini duyunca, İbn-i Ömer ona şöyle demişti:

"Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- **bize böyle öğret-medi.Aksine:Sizden biriniz aksırdığında elhamdulillah desin, diye buyurdu.Rasûlullah'a salât ve selâm getirsin, demedi."**[400]

23. İbn-i Abbas-*Allah ondan ve babasından râzı olsun*- Ebu Bekir ve Ömer'in sözleri ile sünnete karşı çıkana şöyle demiştir:

"Bu gidişle fazla geçmeden gökten üzerinize taş yağacaktır.Ben sizlere Rasûlullah-*sallahu aleyhi ve sellem*- **buyurdu diyorum, siz bana Ebu Bekir ve Ömer şöyle şöyle dedi, diyorsunuz."**[401]

İbn-i Abbas-*Allah ondan ve babasından râzı olsun*- sünneti nitelendirdiği bu sözleri ne kadar doğrudur:

"Sünnet ehlinden bir kimseye bakmak, sünnete dâvet eder ve bid'ati yasaklar."[402]

24. Süfyan-ı Sevrî-*Allah ona rahmet etsin*- şöyle der:

"Doğuda bir adamın sünnete bağlı olduğuna dâir sana bir haber ulaşırsa, sen de ona selâm gönder. Çünkü sünnet ehli (sünnete bağlı) **kimseler azalmıştır."**[403]

25. Eyyûb Sıhtiyanî-*Allah ona rahmet etsin*- şöyle der:

---

[397] İbn-i Vaddâh; "el-Bideu ven-Nehyu Anhâ"
[398] İmam Şâtıbî; "el-İ'tisâm"
[399] İbn-i Kayyim; "Zâdul-Meâd"
[400] Tirmizî süneninde hasen bir senedle rivâyet etmiştir.
[401] Abdurrezzâk; "el-Musannef" adlı eserinde sahih bir senedle rivâyet etmiştir.
[402] El-Lâlekâî; "Ehl-i Sünnet vel-Cemaat İtikâdının Esasları Şerhi"nde rivâyet etmiştir.
[403] Adı geçen eser.

"Bana sünnet ehlinden birisinin öldüğü haber verildiğinde sanki organlarımdan birisini kaybetmiş gibi oluyorum."[404]

26. Câfer b. Muhammed-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Ben Kuteybe'yi-*Allah ona rahmet etsin-* **şöyle derken işittim: 'Bir adamın Yahya b. Saîd, Abdurrahman b. Mehdî, Ahmed b. Hanbel, İshak b. Râhaveyh -ve daha başka kimseleri de zikrederek- gibi hadis ehli olan kimseleri sevdiğini görürsen, şüphesiz ki o kişi sünnete uyan bir kimsedir. Bunlara muhalefet eden kimse de bil ki o bid'atçi birisidir."**[405]

27. İbrahim Nehaî-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Eğer Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem-*'**in ashâbı bir tırnağın üzerini meshetmiş olsalardı, ben de onlara uymanın fazîletini elde etmek için onu yıkamazdım"**[406]

28. Abdullah b. Mubârek-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Ey kardeşim, şunu bil ki bugün ölmek; sünnet üzere Allah'ın huzuruna çıkacak her müslüman için bir lutuf ve ikramdır.Elbette biz Allah'a âitiz ve O'na döneceğiz.Yalnızlığımızdan, kardeşlerin gidip bizi bırakmasından, yardımcıların azlığından, bid'atlerin ortaya çıkmasından ötürü Allah'a şikayet ederiz. İlim adamlarının,sünnet ehlinin gitmesi, bid'atlerin ortaya çıkması gibi, bu ümmetin başına gelen büyük musibetlerden dolayı da şikâyetimiz Allah'adır."[407]

29. Fudayl b. İyâd-*Allah ona rahmet etsin-* şöyle der:

"Şüphesiz Allah'ın kendileri vasıtası ile ülkelere hayat verdiği kulları vardır ki onlar sünnet ashâbı kimselerdir."[408]

30. İmam Şafiî'nin ehl-i sünneti nitelendirdiği şu sözleri ne kadar doğrudur:

"Ben, hadis ashâbından bir adamı gördüğüm zaman sanki Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem-*'**in ashâbın-dan birisini görmüş gibi oluyorum."**[409]

31. İmam Mâlik-*Allah ona rahmet etsin-* sözünü ettiğimiz bütün imamların sözlerini özetleyen büyük bir kâideyi şu sözleriyle ortaya koymaktadır:

"Bu ümmetin başı ne ile düzelmişse, sonu da ancak onunla düzelir.O gün dîn olmayan hiçbir şey bugün de dîn olamaz."[410]

Bunlar **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat** olan selef-i sâlih'in önderlerinden bazılarının söyledikleri sözlerdir. Onlar insanlara en iyi nasihat eden, insanlar arasında ümmetinin iyiliğini en çok isteyen, onların ne ile düzeleceklerini ve ne ile hidâyet bulacaklarını en iyi bilenlerdi.Onlar, Allah Teâlâ'nın kitabı ve Rasûlünün sünnetine sımsıkı sarılmayı tavsiye etmekte, sonradan ortaya çıkmış işlerden ve bid'atlerden sakındırmakta,

---

404 Adı geçen eser.
405 El-Lâlekâî; "Ehl-i Sünnet vel-Cemaat İtikâdının Esasları Şerhi"nde rivâyet etmiştir.
406 Ebû Dâvûd, süneninde rivâyet etmiştir.
407 İbn-i Vaddâh; "el-Bideu ven-Nehyu Anhâ"
408 El-Lâlekâî; "Ehl-i Sünnet vel-Cemaat İtikâdının Esasları Şerhi"nde rivâyet etmiştir.
409 el-Hatîb; "Şerafu Ashâbil-Hadîs" adlı eserinde rivâyet etmiştir.
410 Kadı İyâd;" eş-Şifâ". Cilt: 2, sayfa: 88

Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in onlara haber verdiği şekilde kurtuluş yolununun Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in sünnetine ve onun yoluna sımsıkı sarılmak olduğunu bildirmektedirler.

EHL-İ SÜNNET VEL-CEMAAT OLAN SELEF-İ SALİH'İN AKÎDESİNE DÂVETİN ŞARTLARI VE ÖLÇÜLERİ

Müslüman kardeşim! Şunu bil ki selef-i sâlihin akîdesine dâvet etmek ancak şu üç şartın gerçekleşmesiyle mümkündür:

1- Sağlıklı ve Düzgün İtikad: Onların Rubûbiyet Tevhidi, Ulûhiyet Tevhidi, İsim ve Sıfatlar Tevhidi ve diğer akîdeye dâir konularda inandıkları gibi inanmamız gerekir.

2- Sağlıklı ve Düzgün Metod: Yani Kur'an ve sünneti onların ortaya koymuş oldukları esaslara ve tesbit ettikleri kâideler ışığında anlamamız gerekir.

3. Sağlıklı ve Düzgün Amel: Yani amel ile ilgili herhangi bir bid'at ortaya koymamalıyız. Amelimiz yalnızca Allah için ihlâsla olmalı ve ister itikadî, ister fiili, ister kavlî olsun, mutlaka O'nun şeriatına uygun olmalıdır.

Allah Teâlâ'nın yoluna dâvet etmek, amellerin en şereflisi ve ibâdetlerin en yücesi olmakla birlikte Rasûllerin en önemli özellikleri ve Allah dostlarının ve seçkin ve sâlih kullarının en bariz görevi olduğundan dolayı, Allah Teâlâ bu dâveti yapanlar hakkında şöyle buyurmaktadır:

{وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلاً مِّمَّن دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحاً وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ} [سورة فصلت الآية: 33]

"Allah'ın yoluna dâvet eden, salih amel işleyen ve: Şüphesiz ki ben müslümanlardanım diyen kimseden daha güzel sözlü kim olabilir!"[411]

Rasûlullah-*sallallahu aleyhi ve sellem*- insanlara dâveti nasıl taşıyacağımızı ve onu nasıl tebliğ edeceğimizi bize öğretmiştir.Bunu görmek isteyen kimse için, onun hayatında pekçok dersler vardır.

Selef akîdesine dâvet eden kimselerin dâvette Peygamber-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in metoduna uymaları gerekir.Şüphesiz ki onun metodu, Allah'ın yoluna dâvet üslubu konusunda doğru ve gerekli açıklama-ları ihtiva eder. İnsanların onun metod ve hayatına uymayan, bid'at olarak ortaya koymuş oldukları birtakım metodlara da ihtiyaç bırakmaz.

İşte bu sebeple dâvetçilerin selef-i sâlihimizin dâvet ettiği gibi -zaman ve mekânı göz önünde bulundurmakla birlikte- Allah'ın yoluna dâvet etmeleri gerekir.

İşte bu doğru anlayıştan hareketle davetçi için birtakım ölçüler ve hareket noktalarını tesbit etmeye gayret ettim.Bunların istenen şekilde ve doğru olmasını ümit ederiz:

Dâvetçi İçin Ölçüler ve Hareket Noktaları:

1.Şunu bilmelsin ki Allah Teâlâ'nın yoluna dâvet etmek, dünya ve âhirette kurtuluşa ermenin yollarından birisidir. Allah Teâlâ'nın senin vesilenle bir kişiye hidâyet vermesi, senin için kızılca develere sahip olmandan daha hayılıdır.Ecir almak için sadece dâvette bulunmak yeterlidir.Dâvetin kabul edilmesi-ne bağlı değildir.Dâvetçi, İslâm'ı zafere kavuşturmak ile sorumlu değildir.Bu, Allah'a ait olan bir iştir, ancak o bu uğurda gayret göstermekle mükelleftir.

---

[411] Fussilet Sûresi: 33

Gerekli hazırlıkları yapmak dâvetçi için bir şarttır, zafer ise, Allah'ın vâdidir.Dâvet, cihadın şekillerinden birisidir.Hedef ve sonuç olarak savaşmakla aynıdır.

2. **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in metodunda müşahhas ifâdesini bulan, vasat, kapsamlı ve itidalli oluşu, ifrat ve tefritten uzak oluşuyla bilinen bu ümmetin selefinin metodunu vurgulamak ve onu derinleştirmektir.

Kitap ve sahih sünnete bağlı şer'î ilim noktasından hareket etmek, Allah'ın lütfuyla düşüşe karşı koruyucu ve peygamberlerin yolunda yürümek-te kararlı olan kimseler için de bir nurdur.

3. Kelime-i tevhid, söz birliğinin esasıdır, ilkesiyle hareket eden metoddan yola çıkarak müslüman cemaati meydana getirmek ve hak üzere onların sözbirliğini sağlamak için gayret harcamak. Bununla birlikte bugün müslüman cemaati parçalayan, onları dağıtıp biraraya gelmelerine engel olan guruplara ayrılmanın (hizipçiliğin) olumsuz yanlarından da uzak kalmaya çalışmak.

Allah'ın yoluna dâvet yolunda biraraya gelişin sağlıklı bir şekilde anlaşılması, müslüman cemaatten bir parçadır. Müslüman cemaatin tümü değildir.

4. Bağlılığın şahıslara değil, dîne olması gerekir. Çünkü hak kalıcıdır, şahıslar geçicidir. Hakkı bilirsen, hak ehlini de bilirsin.

5. Yardımlaşmaya ve buna götüren her şeye çağırmak, ayrılık noktalarından ve ayrılığa götüren her şeyden de uzak durmak gerekir.İttifak ettiğimiz konularda birbirimize yardım etmemiz, ihtilaf ettiğimiz konularda ise birbirimize kin duymamakla birlikte karşılıklı nasihatta bulunmalıyız.

İslâmî cemaatler arasında geçerli olan esas, karşılıklı ilişki ve birliktir.Bu olmazsa,yardımlaşma olmalıdır.Bu da olmazsa birlikte yaşamaya çalışılmalıdır. Dördüncüsü ise helâktır.

6. Kişinin mensup olduğu cemaate taassubla bağlanmamalı, başkalarının ortaya koydukları her çaba ve gayreti şeriate uygun, ifrat ve tefritten uzak olduğu sürece sevinçle karşılamalıdır.

7. Şeriatın tâlî meselelerinde görüş ayrılığına düşmek, karşılıklı nasihatı ve diyaloğu gerektirir, düşmanlık ve savaşmayı değil.

8. Öz eleştiri, sürekli gözden geçirmek ve sürekli yanlışlıkları doğrultmaya çalışmak gerekir.

9. İhtilafın âdâbını öğrenmek, diyaloğun esas-larını derinleştirmek ve bu ikisinin önemini, gerekli araçlarına sahip olmanın zorunluluğunu kabul etmek gerekir.

10. Hüküm verirken genelleştirmekten uzak durmak ve bunun tehlikelerinden sakınmak gerekir. Kişileri hep aynı ölçü ile ya siyah, ya da beyaz diye değerlendirmemek gerekir.Lafızlara değil de anlama göre hüküm vermek insafın bir gereğidir.

11. Gaye ile aracı birbirinden ayırt etmek gerekir. Meselâ dâvet bir hedeftir, fakat hareket, cemaat, konum gibi şeyler ise bir araçtır.

12. Hedeflerde sebât göstermek, araçlarda ise şeriatın izin verdiği ölçülerde esneklik göstermek gerekir.

13. Öncelikli olanlara riâyet etmek ve işleri önemine göre sıralamak gerekir. Tâlî veya cüz'î bir mesele kaçınılmaz bir hal alırsa, onun gereken yer, zaman ve uygun şartlarda yerine getirilmesi gerekir.

14. Dâvetçiler arasında karşılıklı olarak tecrübe-lerden yararlanmak, geçmişlerin deneyimlerini esas almak önemli bir iştir. Dâvetçi boş bir noktadan işe başlamaz.Bu dîne hizmet etmek için ilk kalkışan kişi o değildir, son kişi de değildir. Çünkü hiç kimse nasihat ve irşâdın üzerinde olmamıştır, olmayacaktır. Veya doğrunun tamamını kendi tekeline almamıştır, aksi de böyledir.

15. Sünnete sımsıkı sarılmak ve güzel akîde sahibi olmakla bilinen ümmetin âlimlerine saygı göstermek, onlardan ilim öğrenmek, onlara saygılı olmak, onlara dil uzatmamak, onların şeref ve haysiyetlerine dokunmamak, niyetleri hakkında şüphe uyandırmaya ve onları itham altında bulundurmaya kalkışmamak, bununla birlikte onlara taassupla bağlanmamak gerekir.Zirâ her âlim hata da edebilir, isâbet de edebilir.Hata kişinin kendisine -müçtehid olduğuna göre fazîlet ve değeri kalmakla birlikte- kişiye aittir.

16. Müslümanlar hakkında hüsn-ü zan beslemeli, onların söyledikleri sözleri mümkün olan en güzel şekilde yorumlanmalı, kusurları örtülmelidir. Bununla birlikte kusurlarını kendisine açıklamayı da ihmal etmemelidir.

17. Bir kimsenin iyi tarafları daha fazla ise bir maslahat olmadıkça, onun kötülüklerinden sözedilmez.Bir kimsenin de kötülükleri daha ağır basıyor ise bilmeyenler için işin içinden çıkılamaz hale gelmesi korkusuyla iyiliklerinden de sözedilmez.

18. İncelikleri ve sağlamlıkları dolayısıyla dînî lafızların kullanılmaları gerekir, dilmize sonradan girmiş kelimelerden ve eğri büğrü lafızlardan uzak durmak gerekir.Meselâ demokrasi yerine şûra tabirini kullanmak gerekir.

19. Fıkhî mezheplere karşı sağlıklı tavır takınmak gerekir.Fıkhî mezhepler bizim için büyük bir fıkhî servettir. Onu inceler, ondan yararlanır, fakat onlara taassup göstermeyiz. Toptan onu reddetmeyiz, fakat zayıf taraflarından uzak dururuz.Kitap ve sünnetin ışığında, ümmetin selefinin anlayışı çerçevesinde ondan doğru ve hak olanları alırız.

20. Batı ve batı uygarlığına karşı, yüce dînimizin ölçü ve kâideleri çerçevesinde, onların deneysel ilimlerinden yararlanmak için sağlıklı tutumumuzu belirlememiz gerekir.

21. Şûrâ ve şûrânın dâvetteki önemini kabul etmek ve dâvetçinin istişâre fıkhını iyice öğrenmesi gerekir.

22. Dâvetçinin güzel örnek olması gerekir. Çünkü dâvetçi, dâveti onun bir aynası ve kendisini anlatan canlı bir örneğidir.

23. Hikmet ve güzel öğüt verme yolunu izlemek sûretiyle Allah Teâlâ'nın yoluna dâvet etmeli ve Allah Teâlâ'nın şu emrini dâvet için bir ölçü ve üzerinde gittiği bir hikmet kılmalıdır:

{ادْعُ إِلِى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ} [سورة النحل الآية: 125]

"Rabbinin yoluna (dînine) **hikmetle, güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel bir şekilde mücadele et."**[412]

24. Sabırla bezenmelidir.Çünkü sabır peygam-berlerin ve rasûllerin özelliklerinden ve dâvetlerinin başarılı olmasının esasıdır.

[412] Nahl Sûresi: 125

25. Şiddet ve aşırı gitmekten uzak durmak, onun âfet ve olumsuz sonuçlarından çekinmek, şeriatın müsaade ettiği sınırlar çerçevesinde kolaylık ve yumuşaklıkla amel etmek gerekir.

26. Müslüman, hakkı arayan kimsedir.Hak yolunda cesâretli olmak, dâvette zorunluluktur. Eğer hakkı söylemekten âciz isen, bâtıl söyleme.

27. Usanmaktan ve onun olumsuz sonuçların-dan çekinmek, onun sebeplerini ve tedâvi yollarını araştırmaktan gaflete düşmemek gerekir.

28. Asılsız haberlerin yaygınlaşmasından,onların propagandasını ve İslâm toplumunda doğuracağı olumsuz etkilerden sakınmak ve onlara karşı uyanık olmak gerekir.

29. Fazîletin ölçüsü takvâ, sâlih amel ile bölge taassubu, aşiret, taife veya cemaat taassubu gibi bütün câhilî milliyetçilik duygularından uzak kalmak gerekir.

30. Dâvette en üstün metod, öncelikli olarak İslâm'ın hakikatlerini ve yollarını sunmaktır.Yoksa şüpheleri ortaya koyup, bunları cevaplandırmaya kalkışmak değildir. İnsanlara hak ölçüsünü vermek, onları dinin esaslarına dâvet etmek, kültür durumuna göre onlara hitap etmek, onları hidâyete iletmek için ruhî olarak onları hangi yollardan etkileyebileceğini bilmek gerekir.

31. Davetçiler ve İslâmî hareketler sürekli olarak Allah Teâlâ'ya bağlanmaya gayret göstermeli, beşerî çalışma ve gayretleri ortaya koyup, yardımı Allah Teâlâ'dan istemeli, işleri idâre edenin Allah Teâlâ olduğuna, dâveti yönlendirenin, dâvetçileri doğruya iletenin O olduğuna, dînin ve emrin bütünü ile yalnızca Allah Teâlâ'nın olduğuna kesin bir şekilde inanmalıdır.

Bu ölçüler ve faydalı hatırlatmalar, birçok âlim ile Allah Teâlâ'nın yoluna dâvet eden dâvetçinin deneylerinin meyvesi ve özüdür.Kesinlikle bilmemiz gerekir ki Allah Teâlâ'ya dâvet edenler, eğer bu ölçüleri gereği gibi anlasalar, bunun dâvet yolunda pekçok hayırları dokunacaktır.

Bütün dâvetçiler bilmeleri gerekir ki, onların düzelmeleri ve dâvetlerinin başarılı olabilmesi, ancak Allah Teâlâ'ya bağlanmak, her işte O'na tevekkül etmek, niyeti ona halis kılmak, hevâdan soyutlanmak ve her işi Allah Teâlâ'ya havâle etmekle olur.

SELEF-İ SÂLİH'İN AKÎDESİ HAKKINDA YAZILAN ESERLER:

Ehl-i Sünnet vel-Cemaat'in eşsiz âlimleri selefin akîdesi hakkında pekçok eser yazmış, bu akîdenin esasları hakkında kâideler koymaya itina göstermiş, kitap ve sünnetten onlara deliller getirmiş, bid'at ehlinin görüşlerine karşılık vermiş, onların ayıplarını açığa çıkarmış, bâtıla hak, cehâlete ilim ve bid'ate sünnet ile karşılık vermiş, bid'at ehlini silahsız bırakmış ve hakkı üstün kılıp bâtılı çürütmüşlerdir. Bütün bunları da dîni korumak için yapmışlardır.

Burada **"veciz"** adlı eseri hazırlarken başvurdu-ğum eserlerden bir bölümünü zikretmem faydalı olacaktır ta ki -değerli müslüman kardeşim- akîden konusunda ilim ve basiret sahibi olasın ve bu akîdenin -selef-i sâlih akîdesinin- esas olduğunu ve sonraki asırlarda karşı karşıya kaldığı tahrifleri bilesin. Bu tahrifler, sahâbe, tabîin ve onlara güzel bir şekilde uyan selef-i sâlihimizin şeriatın sahibi ve bu büyük dînin peygamberinden aldıkları akîdeye sonradan girmiş şeylerdir.

Ümmetin âlimlerinden pekçok sayıda kimseler eserlerinde selef-i sâlihin akîdesini açıklamışlardır. Bunların hepsini zikretmek için değil de örnek olması için bir kısmını zikredelim:

1. Kitabu's-Sünne: İmam Ahmed b. Hanbel (ölümü 241 h.)

2. Kitabu's-Sünne: İmam Ahmed b. Hanbel'in oğlu Abdullah (ölümü 290 h.)

3. Kitabu's-Sünne: Ebu Bekr Ahmed b. Yezid el-Hallal (ölümü 211 h.)

4. Kitabu's-Sünne: Hafız Ebu Bekr b. Ebî Âsım (ölümü 287 h.)

5. Kitabu's-Sünne: Muhammed b. Nasr el-Mervezî (ölümü 294 h.)

6. Şerhu's-Sünne: İmam Hasan b. Ali el-Berbehârî (ölümü 329 h.)

7. Şerhu's-Sünne: İmam Hüseyin b. Mes'ud el-Beğavî (ölümü 436 h.)

8. Şeriat:İmam Ebu Bekr Muhammed b.Hüseyin el-Âcurrî (ölümü 360 h.)

9. Kitabu Asli's-Sünneti ve'tikadi'd-Dîn: İmam Ebu Hâtim er-Râzî (ölümü 327 h.)

10.Sarîhus-Sünne:İmam Ebu Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberî (ölümü 310 h.)

11. Şerhu Mezahibi Ehli's-Sünneti ve Ma'rifetu Şerâiid-Dîni vet-Temessuki bis-Sünen: Ebu Hafs Ömer b. Ahmed b. Osman b. Şahin (ölümü 279 h.)

12. Usulu's- Sünne: İmam İbn-i Ebî Zemeneyn el-Endelusî (ölümü 399 h.)

13. Kitabu'n-Nuzul, Kitabu's-Sıfat ve Kitabur -Ru'ye: İmam Hafız Ali b. Ömer ed-Dârakutnî (ölümü 385 h.)

14. Kitabu't-Tevhid ve İsbâtu Sıfatir-Rabbi Azze ve Celle: İmam Ebu Bekr Muhammed b. İshak b. Huzeyme (ölümü 311 h.)

15. Mukaddimetu İbn-i Ebî Zeyd el-Kayrevânî fil-Akîde: Abdullah b. Ebî Zeyd el-Kayrevaânî (ölümü 386 h.)

16. el-İbânetu an Şerîatil-Fırkatil-Nâciyeti ve Mucânebetul-Fıraki'l-Mezmume:İmam Ebu Abdullah b. Batta el-Ukberî el-Hanbelî (ölümü 387 h.)

17. İ'tikadu Eimmeti'l-Hadîs: İmam Ebu Bekr el-İsmailî (ölümü 371 h.)

18. el-İbâne an Usuli'd-Diyâne, Risale ilâ Ehli's-Seğar ve **Makalatu'l-İslâmiyyîn:** İmam Ebu'l-Hasen el-Eş'arî (ölümü 320 h.)

19. Akidetus-Selef Eshabi'l-Hadîs:İmam Ebu Osman İsmail b. Abdirrahman es-Sâbunî (ölümü 449 h.)

20. el-Muhtaru fi Usulis-Sünne: İmam Ebu Ali Hasan b. Ahmed b. el-Bennâ el-Hanbelî el-Bağdadî (ölümü 471 h.)

21. Şerhu Usuli İ'tikadi Ehlis-Sünneti ve'l-Cemaa: İmam Ebu'l-Kasım Hibetullah b. Hasan b. Mansur et-Taberî el-Lâlekâî (ölümü 418 h.)

22. Kitabu'l-Erbain fi Delâili't-Tevhid. Ebu İsmail el-Heravî (ölümü 481 h.)

23. Kitabu'l-Azama: Ebu'ş-Şeyh el-Esfahânî (ölümü 369) h.)

24. el-İ'tikadu vel-Hidâye: Ebu Bekr Ahmed b. Huseyn el-Beyhakî (ölümü 458 h.)

25. el-Hucce fi Beyâni'l-Mehacce ve Şerhi Akîdeti Ehlis-Sünne: Ebu'l-Kasım İsmail b. Muhammed et-Temîmî el-Esfahânî (ölümü 535 h.)

26. el-Akîdetut-Tahâviye: İmam Ahmed b. Muhammed b. Selâme Ebu Cafer et-Tahâvî el-Ezdî el-Hanefî (ölümü 321 h.)

27. Lum'atu'l-İtikad el-Hâdî ilâ Sebilir-Reşâd: İmam Muvaffakuddîn Ebu Muhammed Abdullah b. Kudâme el- Makdisî (ölümü 620 h.)

28. en-Nasîhatu fi Sıfâtir-Rabbi Celle ve Alâ: İmam Ebu Muhammed Abdullah b. Yusuf el-Cuveynî (ölümü 438 h.)

29. Kitabut-Tevhid:İmam Ebu Abdillah Muhammed b. İsmail el-Buhârî (ölümü 256 h.)

30. Kitabut-Tevhid ve Ma'rifeti Esmâillahi ve Sıfâtih: İmam Muhammed b. İshak b. Mende (ölümü 395 h.)

31. Kitabul-Îmân: İmam Ebu Ubeyd el-Kâsım b. Sellâm (ölümü 224 h.)

32. Kitabul-Îmân: Hafız Muhammed b. Yahya b. Ömer el-Adenî (ölümü 243 h.)

33. Kitabul-Îmân: Hafız Ebu Bekr b. Muhammed b. Ebî Şeybe (ölümü 235 h.)

34. Kitabul-Îmân: Hafız Muhammed b. İshak b. Mende (v. 395 h.)

35. Şuabul-Îmân: Hafız Ebu Abdillah el-Halîmî el-Buhârî (ölümü 403 h.)

36. Mesâilul-Îmân: Kadı Ebu Ya'lâ (ölümü 458 h.)

37. er-Reddu ale'l-Cehmiyye: İmam Hafız İbn-i Mende (ölümü 359 h.)

38. er-Reddu ale'l-Cehmiyye: İmam Osman b. Saîd ed-Dârimî (ölümü 280 h.)

39. er-Reddu ale'l-Cehmiyyeti ve'z-Zenadika: İmam Ahmed b. Hanbel (ölümü 241 h.)

40. er-Raddu alâ men Enkera'l-Harfe ve's-Savt: İmam Hafız Ebu Nasr Ubeydullah b. Sa'd es-Siczî (ölümü 444 h.)

41.el-İhtilâfu fil-Lafzi ver-Raddu alel-Cehmiyye ve'l-Müşebbihe: İmam Ebu Muhammed Abdullah b. Müslim b. Kuteybe ed-Dineverî (ölümü 276 h.)

42.Halku Ef'alil-İbâdi ver-Raddu alel-Cehmiyye ve Ashâbit-Ta'til: İmam Buharî (ölümü 256 h.)

43. Mes'eletul-Uluvvi ven-Nuzuli fi'l-Hadis: İbn-i Kayseranî olarak bilinen Hafız Ebul-Fadl Muhammed b. Tahir el-Makdisî (ölümü 507 h.)

44. el-Uluvv li'l-Aliyyi'l-Azîm ve Îdâhu Sahihi'l-Ahbâri min Sakîmiha,el-Erbain fî Sıfâti Rabbil-Âlemîn: İmam Zehebî (ölümü 748 h.)

45. Kitabul-Arşi Ve Mâ Ruviye fîh: Hafız Muhammed b. Osman b. Ebî Şeybe el-Absî (ölümü 297 h.)

46. İsbâtu Sıfatil-Uluvv: İmam Muvaffakuddîn İbn-i Kudâme el-Makdisî (ölümü 620 h.)

47. Ekâvilus-Sikât fî Te'vili'l-Esmâi ves-Sıfât: İmam Zeynuddîn Mer'î b. Yusuf el-Kermî el-Makdisî el-Hanbelî (ölümü 1033 h.)

48. Kitabul-Esmai ves-Sıfât, el-Ba'su ven-Nuşûr ile İsbâtu Azâbi'l-Kabr: İmam Beyhakî (ölümü 458 h.)

49.et-Tasdiku bin-Nazar ilellâhi Teâlâ fil-Âhira: İmam Ebu Bekr el-Âcurrî (ölümü 360 h.)

50. el-İtikâdul-Hâlis mineş-Şekkî vel-İntikad: İmam Alâuddîn b. el-Attâr (ölümü 724 h.)

51. el-Uyûnu vel-Eser fi Akâidi Ehli'l-Eser: İmam Abdulbâkî el-Mevâhilî el-Hanbelî (ölümü 1071 h.)

52. el-Tuhefu fî Mezâhibis-Selef: İmam Muhammed b. Ali eş-Şevkânî (ölümü 1250 h.)

53. Katfus-Simâr fî Beyâni Akîdeti Ehlil-Eser ile **ed-Dînul-Hâlis:**Muhammed Sıddik Han el-Kannûcî (ölümü 1307 h.)

54. Levâmiul-Envâril-Behiyye ve Sevâtiul-Esrâril-Eseriyye ile **Levâihul-Envâris-Seniyye ve Levâkihul-Efkâris-Sünniyye Şerhu Kasîdeti Ebî Dâvûd el –Hâiyye:**Allame Muhammed b.Ahmed es-Seffârînî (ölümü 1188 h.)

55. Tecridut-Tevhîdil-Mufîd: İmam Ahmed b. Ali el-Makrîzî (ölümü 845 h.)

56. Hakkında Ehl-i sünnet'e mensup iki kişinin bile farklı kanaat belirtmediği, akâid ilminde telifin başı sayılan Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye (ölümü 728 h.) Bu ilmi düzene sokan, esaslarını bir temel ve metoda oturtan kendisi olup bu konuda pekçok eser yazmış-tır.Bu eserlerden bazıları şunlardır:

1. Minhacu's-Sünneti'n-Nebeviyye.

2. Der'u Teârudil-Akli ven-Nakl

3. Buğyetu'l-Mürtâd fir-Reddi alel-Mütefelsifeti ve Ehli'l-İlhad.

4. İktidâus-Sırâtil-Müstakîm lî Muhâlefeti Ashâbil-Cehîm.

5.es-Sârimu'l-Meslûl alâ Şâtimir-Rasûl,

6. Kitabul-Îmân.

7.er-Risâletut-Tedmuriyye.

8. Kâidetun Celiyye fit-Tevessül vel-Vesîle.

9. er-Reddu alel-Mantıkiyyîn.

10. el-Akîdetul-Vâsıtiyye.

11. el-Akîdetul-Hameviyye.

12. er-Risâletut-Tis'îniyye.

13. Beyânu Telbisil-Cehmiyye.

14. en-Nubuvvât.

15. Şerhul-Akîdetil-Esfehâniyye.

16. Şerhu Hadîsin-Nuzûl.

Buna ilâve olarak eserlerinden çoğunun biraraya getirildiği otuz yedi ciltten meydana gelen ve önemli çoğunluğunu akâid konularını ele alan **Mecmûul-Fetâvâ** adlı dev eseri.

57. Akâid ilminde telifin başı sayılan Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye'ninn öğrencisi, te'lifin ikinci başı ve ikinci Şeyhulislâm, Rabbâni âlim, sapık fırkalara karşı güzel gayretleri bulunan İbn-i Kayyim el-Cevziyye (ölümü 752 h.).

İbn-i Kayyim el-Cevziyye'nin bu alandaki bazı eserleri şunlardır:

1. es-Savâikul-Mursele alel-Cehmiyye vel-Muattile

2. İctimâul-Cuyuşil-İslâmiyye alâ Ğazvil-Muattile vel-Cehmiyye.

3. el-Kasîdetun-Nûniyye.

4. Şifâul-Alîl fî Mesâilil-Kadâi vel-Kaderi vel-Hikmeti vet-Ta'lil.

5. Tarikul-Hicrateyn ve Babus-Saâdeteyn.

.. ve bunun dışında daha nice kıymetli eserleri.

Sözünü ettiğimiz bütün te'lif ve eserler, Allah'a hamdolsun ki basılıdır. Sözünü etmediğimiz ve kimisi basılı, kimisi henüz el yazması olan daha pekçok eser vardır.

S O N U Ç

İşte bu ümmetin ilk neslinin akîdesi budur. Bu, oldukça saf ve sağlıklı bir akîdedir. Kitap ve sünnetin yolu, bu ümmetin selefinin görüşleri ile imamlarının gittiği yola uygun, dosdoğru ve sağlam bir yoldur. Bu ümmetin ilk neslinin kalplerini dirilten yol bu yoldur.

Bu, selef-i salihin, kurtuluşa eren fırkanın (fırka-i nâciye) ilâhi yardıma mazhar tâifenin, hadis ehlinin, **Ehl-i Sünnet vel-Cemaat**'in akîdesidir. Bu uyulan dört mezhep sahibi, dört mezhep imamının, fakihlerin, muhaddislerin, ilimleriyle âmil olan âlimlerin ve günümüze dek onların yolunu izleyenlerin büyük çoğunluğunun akîdesidir. Bu durum, kıyâmete kadar böyle devam edecektir.

O halde bizim akîde konusunda en hayırlı nesil olan selef-i salihimizin kana kana içtiği saf kaynağa dönmemiz, onların konuşmadıkları konularda bizim de konuşmamamız, ibâdetlerini edâ ettikleri gibi, bizim de ibâdetlerimizi edâ etmemiz,Kitap, Sünnet, ümmetin selefi ile imamlarının icmâına, yeni ortaya çıkan konularda sahih kıyasa ve onların anlayışları ışığında bağlı kalmamız gerekir.

Mü'minlerin emiri Ömer b. Hattab-*Allah ondan râzı olsun*- şöyle der:

"Ben insanların ne zaman düzelip, ne zaman bozulacağını biliyorum.Eğer küçük yaştakiler anlayış sahibi olur ise büyükler bu işin içinden çıkamazlar. Fakat yaşı ilerlemiş kimseler meseleleri kavrar, küçükler de onlara uyarlarsa, her ikisi de hidâyet bulurlar."[413]

Mü'minlerin emiri Ali b. Ebî Tâlib-*Allah ondan râzı olsun*- şöyle der:

"Bu ilmi kimden öğrendiğinize iyi bakın, çünkü bu ilim, dînin kendisidir."[414]

Büyük sahâbi Abdullah b. Mes'ud-*Allah ondan râzı olsun*- şöyle der:

"İnsanlar, büyüklerinden ilim aldıkları sürece hayır içerisinde kalmaya devam edeceklerdir. Onu küçükleri ve şerlilerinden alırlarsa, helâk olurlar."[415]

Müslüman kardeşim! -Allah bizi de, sizi de hakka iletsin- şunu bil ki, Allah'ın kitabı, Rasûlünün sünneti ve selef-i sâlihin anlayışı dışında bir yerde hidâyeti arayan veya Allah'ın emrettiğinin dışında bir iş ortaya koyan kimse, hiç şüphesiz apaçık bir sapıklık içindedir,dosdoğru yoldan uzaktır,mü'minlerin izlediği yolun dışındaki bir yolu izlemiş olur.

Biz kesinlikle inanıyoruz ki bütün sünnetleri en mükemmel şekliyle eksiksiz yerine getirmeden önce öleceğiz. O halde dînde niçin bid'at çıkaralım?

İmam Mâlik-*Allah ona rahmet etsin*- şu beyti sıkça okurdu:

"Dînin en hayırlı olanı sünnet olanıdır,

En kötü işleri ise sonradan ortaya çıkmış bid'atlerdir."[416]

---

[413] İbn-i Abdilberr, "Câmiu Beyânil-İlm" adlı eserinde rivâyet etmiştir.Sayfa: 247
[414] El-Hatîb, "el-Kifâye fî İlmir-Rivâye" adlı eserinde rivâyet etmiştir.Sayfa: 196
[415] İbn-i Abdilberr, "Câmiu Beyânil-İlm" adlı eserinde rivâyet etmiştir.Sayfa: 248
[416] İmam Şâtıbî, "el-İ'tisâm"

Allah'a ibâdet edenlerin en faziletlisinin Allah'ın Rasûlü-*sallallahu aleyhi ve sellem*- olduğunda görüş birliği vardır. Onun ibâdetine aykırı olan her ibâdet, elbette bir bid'attir. O ibâdet sahibini Allah'a yakınlaştırmaz, aksine onu Allah'tan uzaklaşmasını arttırır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِّنَ الأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لا يَعْلَمُونَ} [سورة الجاثية الآية: 18]

"Sonra biz seni dîn konusunda bir şeriat sahibi kıldık. Sen artık ona uy, bilmeyenlerin arzularına uyma."[417]

{وَمَن يَرْغَبُ عَن مِّلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلاَّ مَن سَفِهَ نَفْسَهُ} [سورة البقرة من الآية: 130]

"Kendini bilmezden başka kim İbrahim'in dîninden yüz çevirebilir?"[418]

{وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ للهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ واتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا} [سورة النساء من الآية: 125]

İyilik yaparak kendisini Allah'a teslim eden ve İbrahim'in hanif dînine uyan kimseden daha güzel din sahibi kim olabilir?"

Müslümanların birlik olmalarının yolunun, akîde birliğinden ve onunla dünyaya adâlet ve itidalle hükmeden ümmetin selefi ilk neslin inandığı esaslar olan berrâk akîdeden geçtiğinde hiç şüphe yoktur.

Sözün özü:

Önemliden önce daha önemli olanla işe baş-lamadığımız sürece ne biz düzelebiliriz, ne de bizim dâvetimiz başarılı olabilir. Bu da bizim dâvetimize tevhid akîdesinden başlayarak siyasetimizi, hükümlerimizi, ahlâkımızı, âdâbımızı ve ilişkilerimizi onun üzerine binâ etmekle mümkün olur.

Bütün bunları yaparken de kitap ve sünnetin hidâyet yolundan ümmetin selefinin anlayışına uygun olarak yola çıkmalıyız. İşte Allah Teâlâ'nın bize bağlanmayı emrettiği dosdoğru yol ve sağlam metod budur.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

{وَأَنَّ هَـذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلاَ تَتَّبِعُواْ السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ} [سورة الأنعام من الآية:153]

"Şüphesiz ki bu benim dosdoğru yolumdur. O halde ona uyun, başka yollara uymayın. Zirâ o yollar, sizi Allah'ın yolundan ayırır. İşte sakınmanız için Allah size bunları emretti."[419]

Ümmetin halinin kendisiyle düzeleceği tek yol selefin akîdesidir. Selef-i sâlihin izlediği metodun bize gösterdiği gibi, Allah Teâlâ'nın bizi onlardan kılmasını, yaratılanların efendisi, şefaat edecek ve şefaati kabul olunacak olan Muhammed-*sallallahu aleyhi ve sellem*-'in sancağı altında onlarla birlikte haşretmesini, bizi hidâyete ilettikten sonra kalplerimizi saptırmamasını, onun yolunda çalışan muvahhid ve salih kullarından kılmasını niyaz ederiz. Şüphesiz ki O buna güç yetiren, her şeyi işiten ve duâları kabul edendir.

---

[417] Câsiye Sûresi: 18
[418] Bakara Sûresi: 130
[419] En'âm Sûresi: 153

Allah Teâlâ, Peygamberimiz Muhammed'e, onun âile halkına ve bütün ashâbına salât ve selâm eylesin.

İÇİNDEKİLER